

דברי הכנסת

הישיבה השבעים-ואחת של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:04

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
שאלות בעל-פה
מדד להקצאת משאבי טיפוח לתלמידים ערבים
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת פרלמנטרית משבדיה
שאלות בעל-פה
חילול שבת ב"יד ושם"
יועצות בבתי-ספר ונגע הסמים
הצעה לסדר-היום
ביקור ראש הממשלה בשכונות דרום תל-אביב
הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון מס' 16), התשנ"ג-1993
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
המרת שירות צבאי בשירות לאומי על-ידי חיילות בתחומי הרווחה, החינוך,
הבריאות וקליטת העלייה
הצעות לסדר-היום
הבנק לפיתוח התעשייה
המרת שירות צבאי בשירות לאומי על-ידי חיילות בתחומי הרווחה, החינוך,
הבריאות וקליטת העלייה
שאלות ותשובות
בחינת רישוי לרופאים שלמדו בחוץ-לארץ
פעילות לא חוקית של מכונים לטיפול באימפוטנציה
תנאי העסקה בבתי-חולים ממשלתיים בשטחים
התבטאות מנכ"ל משרד הבריאות בדבר ביטוח רפואי
בית-חולים באשדוד
סיכונים בריאותיים במשחקי מחשב
אמבולנסים מושבתים במגן-דוד-אדום
סגירת מוקדי מגן-דוד-אדום
תוכנית ההבראה של קופת-החולים הכללית
השתלות סליקון
עלות יחידת לימוד בבחינות הבגרות
ילדים היפר-אקטיביים במערכת החינוך
היערכות מוסדות החינוך לשעת-חירום
תקציב "תיאטרונטו"
היערכות מוסדות החינוך לשעת-חירום
היערכות מוסדות החינוך לשעת-חירום
הפצת חוזר בנושא שיבוץ וקידום של מורים
תקציב התיאטראות

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, ט' באדר התשנ"ג, 2 במרס 1993.

הודעה למזכיר הכנסת, בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת: הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 18) (חברות בוועדה), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת חגי מירום; והצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 81), התשנ"ג–1993, של קבוצת חברי כנסת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. סגן שרת החינוך והתרבות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 128, מאת חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בנושא: מדד להקצאת משאבי טיפול לתלמידים ערבים. חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

מדד להקצאת משאבי טיפוח לתלמידים ערבים

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד סגן שרת החינוך והתרבות, משרד החינוך והתרבות הכין מדד חדש להקצאת משאבי טיפוח במערכת החינוך, כאשר המדד החדש מתעלם ממערכת החינוך הערבית במדינה. מנכ"ל משרד החינוך והתרבות הודיע בוועדת החינוך בכנסת על הקמת ועדה שתבדוק את המדד במגזר הערבי, אך לא התחייב שהמדד יופעל בצורה שוויונית, כאשר 60% מהתלמידים הערבים מצויים מתחת לקו העוני.

ברצוני לשאול:

האם ינהיג משרד החינוך את המדד בצורה שווה בכל מערכת החינוך במדינה בשנת הלימודים הבאה? וכיצד?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שרת החינוך והתרבות, תשובתך.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

משרד החינוך הקים ועדה, בראשות המדענית הראשית, להכנת מדד טיפוח למגזר המיעוטים, כפי שהוכן לאחרונה במגזר היהודי.

הוועדה תעבוד על בסיס המדד החדש לבתי-הספר היהודיים, ותבדוק אילו מן הקריטריונים המופעלים בבתי-הספר היהודיים רלבנטיים בבתי-הספר הלא-יהודיים.

יש קריטריונים, כמו למשל אחוז העולים בבתי-הספר, שאינם רלבנטי למגזר המיעוטים. לעומת זאת, ייתכן שיעלה קריטריון שמבחין טוב יותר בין בתי-הספר הזקוקים ליתר טיפוח בתוך המגזר הלא-יהודי.

במקביל לקביעת הקריטריונים למדד טיפוח שמתאים למגזר המיעוטים, תיאסף האינפורמציה הדרושה, ולפיה יחולקו בפועל שעות הטיפוח לבתי-הספר הלא-יהודיים.

משרד החינוך הקצה בעבר כמות מסוימת של שעות טיפוח, שחולקו באופן שוויוני למגזר הלא-יהודי. בעתיד תורחב מכסת השעות, והן תחולקנה בתוך המגזר הלא-יהודי כמו במגזר היהודי, באופן שייתן שוויון מלא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת פרלמנטרית משבדיה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לפני שאנחנו ממשיכים, אני רוצה לברך את אורחינו המכובדים שיושבים עכשיו אתנו כאן ביציע האורחים. זאת משלחת פרלמנטרית משבדיה. אני רוצה לברך אותם בשמי ובשם עמיתי חברי הכנסת.

המשלחת הגיעה בראשותה של הגברת מרגיט גנסר, יושבת-ראש אגודת הידידות שבדיה-ישראל בפרלמנט השבדי.

אנחנו מברכים אותם בבואם ומאחלים להם המשך פגישות מועילות וסיורים מהנים בארצנו. ברוכים תהיו. תודה רבה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים.

חבר הכנסת דראושה, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת רענן כהן, במסגרת דקה, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד, במסגרת דקה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מאוד מצטער, כבוד סגן שרת החינוך והתרבות, שהיום חזרת בדיוק על הדברים שאמר המנכ"ל בוועדת החינוך, והם לא סיפקו את כל חברי הכנסת מכל הסיעות בוועדה.

אני חוזר ושואל: למה יחזור משרד החינוך על טעויות העבר, על מדיניות האפליה שהונהגה בעבר, ועוד הפעם יפלה את בתי-הספר הערביים? למה לא תבטיחו ש-54,000 שעות יחולקו בצורה שווה

בכל מערכת החינוך, לפי הצרכים? אתם חוזרים עוד הפעם על אותה מדיניות אפליה שהונהגה בעבר, כאשר לבתי-הספר היהודיים יחלקו שעות החל ב-1 בספטמבר 1993, ולבתי-הספר הערביים מבטיחים ועדה, ואיש לא מבטיח מתי תסיים הוועדה את עבודתה.

השאלה היא, אדוני סגן שרת החינוך והתרבות, האם אתה יכול, בשם משרד החינוך והתרבות, להתחייב שאכן יקוימו הכללים הללו ויובטח שב-1 בספטמבר גם בתי-הספר הערביים יזכו לשעות טיפוח כשאר בתי-הספר במדינה?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

קודם כול, אני רוצה לברך את היושב-ראש על נסיעתו ועל תוצאות הנסיעה שלו.

אני רוצה גם להצטרף לדברים המונחים כאן לפנינו. אנחנו מדברים על אוכלוסייה של בני מיעוטים, המהווה היום 18% מכלל אוכלוסיית ישראל. אנחנו עושים שגיאות, ואני חושב שאנחנו לא מסוגלים ולא יכולים ללמוד מהשגיאות שעשינו בעבר. תמיד אנחנו עושים הפרדה בין האוכלוסייה היהודית לבין האוכלוסייה הערבית, ועל-ידי זה אנחנו יוצרים קיפוח ויוצרים שוני. מרגע שהקמנו ועדה שעוסקת בנושא היהודי, אנחנו חייבים לתת גם לערבים. אסור לנו לחזור על המשגים של העבר. אני חושב שכבר יש לנו תפיסת עולם, שהמערכת הממסדית עושה במו ידיה הכול כדי להזיק למערכת שלנו, לחברה הישראלית ולמערכת החינוך.

הגיע הזמן, אחת ולתמיד, לכלול את כל רובדי החברה במדינת ישראל ברגע שמביאים תוכנית לכנסת או למערכת מסוימת, שאם לא כן, אנחנו אומנם נתקן את זה, אבל עם התיקון ניצור גם תחושת קיפוח חריפה, שתקנן בתוכם, ובכך אנחנו עושים שגיאה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, גם אני בעד שוויון לכל אוכלוסיית ישראל. אבל שוויון אין פירושו העדפה. מדד הטיפוח נקבע בשל גלי העלייה למדינת ישראל, נוכח המצב בעיירות הפיתוח שלא זכו לשוויון.

מאחר שכבר השנה הורידה השרה 5,000 שעות מהחינוך הדתי, וכבר העבירה זאת לחינוך הערבי, אני חושב ששוויון – כן; העדפה, נוכח רצון להסתדר מבחינה קואליציונית – אין לה מקום. לכן אני רואה בזה דרישה קנטרנית, ואני מציע לדחות אותה על הסף.

היו"ר ש' וייס:

מה השאלה שלך, חבר הכנסת בא-גד?

יוסף בא-גד (מולדת):

השאלה היא, למה מנצלים דבר שניתן לצרכים מיוחדים לאוכלוסייה מסוימת כדי לדבר על חוסר שוויון, בשעה שזה לא נכון?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השרה, כל התשובות יחד בשתי דקות.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת דראושה: אני רוצה לחזור ולומר פה כמה דברים, וחשוב שתיקח יומן ועיפרון, ויתברר לך גודל השינוי בין שנת הלימודים התשנ"ג, עם כניסתה לתפקיד של שרת החינוך והתרבות שולמית אלוני, לבין מה שהיה במגזר הערבי בשנת התשנ"ב או בשנת התשנ"א, ואני גם מוכן לחזור אחורה, לבל יחשבו שאני מתייחס רק לתקופה של חבר הכנסת זבולון המר.

מערכת החינוך בשנת התשנ"ג הוסיפה מעל להקצאה שניתנה למגזר הערבי, של 18%, כפי שציין חבר הכנסת רענן כהן, עוד 5,000 שעות, מהתוספת של 50,000 שעות שקיבל משרד החינוך בשביל כיתות א'-ב' למתן שעה נוספת. השרה נתנה הנחיה ש-5,000 שעות מתוך השעות האלה יוקצו למגזר הערבי, 10% מעבר ל-18%.

דבר נוסף: הבנייה. יש השנה העדפה מיוחדת למגזר הערבי בנושא זה, כדי לסגור פערים שנוצרו במשך 40 שנה.

מתקני ספורט, תוספת מורים – אנחנו קלטנו השנה במערכת החינוך כ-1,650 מורים עולים, ועד סוף חודש מרס נשלים קליטתם של 2,000 מורים. לבתי-הספר הערביים, שבהם יש מחסור במורים במקצועות המדע, האמנויות והמוסיקה, אנחנו נפנה מורים עולים, כדי שיסייעו למערכת החינוך במגזר הערבי. מערכת החינוך בשנת התשנ"ג מתייחסת, בשונה מן העבר, לנתון שהוצג כאן בתשובה שלי על השאלתך שלך.

לקראת 1 בספטמבר התשנ"ד אנחנו מתכוונים להמשיך ולצמצם את הפערים שנוצרו, ולהגיע לשוויון מלא, ולא רק במלל אלא במעשים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ומה עם הנושא הספציפי הזה?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אמרתי שגם לגבי הנושא הספציפי הזה הוועדה תיכנס לעבודה, והכוונה שלנו היא, שתשלים את החסר עד סוף שנת הלימודים התשנ"ג, כדי שנוכל להיערך לקראת 1 בספטמבר התשנ"ד בצורה נכונה ומסודרת.

לגבי השאלה של – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השרה. יש לנו פה כללים. את היתר "תלביש" על השאלות הנוספות.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חבר הכנסת רענן כהן, שמעת את התשובה שלי על השאלה הנוספת של חבר הכנסת דראושה. על-פי החלטת ועדת המנכ"לים, הוספנו תמריצים לערבים במסגרת השינויים שניתנים עכשיו ליישובים הערביים בגליל ובנגב, דבר שלא היה מאז הקמת המדינה; השוואה מלאה לערי הפיתוח השכנות להם. זה יהיה שינוי מהפכני, מבחינת היחס וההעדפה שנוצרו כתוצאה מהפערים שהיו במשך שנים רבות.

אשר לשאלה הנוספת של חבר הכנסת בא-גד, קודם כול חשוב שתדייק. 5,000 השעות שניתנו למגזר הערבי לא נלקחו מהחינוך הדתי, אלא מתוך 50,000 שעות נוספות שהאוצר הקצה כתוספת למשרד החינוך והתרבות.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש לי עובדות אחרות.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

סליחה, אני מצטער מאוד. הוכחתי זאת בתשובות על השאלות של חבר הכנסת. כדאי שנדייק ונאמר דברים בצורה ברורה. אני מציע, איך אמרת? – לראות את הערבים הישראלים כשאר אזרחי ישראל. אז תאמר ותעשה; ולא תאמר ולא תעשה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זו שאלתא, חברי הכנסת, לא הצעה לסדר. אני מבקש מאוד לשמור על הזמנים.

אני מבקש מסגן שרת החינוך והתרבות להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 129 של חבר הכנסת שאול יהלום, בנושא: חילול שבת ב"יד ושם". בבקשה, חבר הכנסת יהלום.

חילול שבת ב"יד ושם"

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, ב"יד ושם" הוקמה בימים אלה אנדרטה לזכר המגורשים למחנות, שבמרכז אחד מקרונות רכבת המוות, שנתרם ל"יד ושם" על-ידי ממשלת פולין.

קיימות בידי עדויות אזרחים אחדים הגרים ברחוב שמריהו לוין בירושלים, ועל-פיהן עבד הקבלן שעסק בהקמת האנדרטה בשבת שקדמה לחנוכתה, בתאריך כ"ב שבט התשנ"ג, ומתברר מבדיקה שערכתי, שאין אפשרות להיכנס לאתר הסגור בשבת אלא באישור הנהלת "יד ושם".

ברצוני לשאול:

1. האם יחקור משרד החינוך והתרבות בנושא וינקוט צעדים?

2. אם כן – מה הם הצעדים שיינקטו?

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת שאול יהלום.

אדוני סגן השרה, בבקשה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

בתשובה על שאלתא מס' 129 של חבר הכנסת שאול יהלום, אני מתכבד לקרוא את מכתבו של ד"ר יצחק ארד, יושב-ראש הנהלת "יד ושם", בנדון:

"יד ושם" מאז הקמתו איננו מקיים פעילויות בשבתות ובמועדי ישראל. המוסד סגור בימים אלה, ואין מבוצעות בו עבודות כלשהן. כתב 'המודיע' התקשר אלינו במוצאי שבת, 13 בפברואר 1993, על מנת לבדוק אם עבדו ב'יד ושם' בשבת, וממנו נודע לנו על כך.

לאחר בדיקת העניין התברר לנו, שאכן אחד מקבלי המשנה עבד בשבת. אולם שום מנוף ושום ציוד עבודה אחר לא נכנסו לשטח "יד ושם" בשבת. הציוד של הקבלנים, לרבות המנוף, נמצאו בשטח מאז יום רביעי, 10 בפברואר 1993. הקבלן היה אמור לעבוד עם צאת השבת. לא עלה כלל בדעתנו שיתחיל לעבוד לפני צאת השבת.

קבלנים שעובדים ב'יד ושם' אינם מוגבלים בתנועה במקום לצורך עבודתם ב'יד ושם', בדיקת ציודם והשמירה עליו.

כדי למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד, הוצאנו הוראה חד-משמעית לכל הקבלנים וקבלי המשנה על איסור עבודה בשבתות ובמועדי ישראל בשטח 'יד ושם' בעתיד. נבטיח זאת גם בהתקשרות חוזית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

נדמה לי שהנושא מוצה. בבקשה, חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני סגן השר: 1. האם מוכן משרד החינוך והתרבות לתת הוראה, ומדוע לא עשה כן עד כה, שסעיף מיוחד של שמירת שבת ייכנס מכאן ואילך לכל ההתקשרויות עם הקבלנים שעובדים עם "יד ושם"?

2. נוכח הרגישות הגדולה, שהרי האנדרטה הוקמה – מעבר לעובדה שזה מוסד ממלכתי בפיקוח משרד החינוך והתרבות – גם לזכר אנשים שומרי מצוות שעצם חילול השבת פוגע בזכרם, האם לא חושב משרד החינוך והתרבות, לאחר שהעניין כבר מפורסם, להוציא הודעה שתבהיר את העניין ותרגיע את הרוחות בקרב האנשים שהעלו את העניין הזה בכאב גדול נוכח רגישות הנושא?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

האם חברי הכנסת יורם לס ורון נחמן רוצים להוסיף עוד משהו אחרי שהנושא כל כך מוצה?

יורם לס (העבודה):

בהחלט.

רון נחמן (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת יורם לס. דקה לכל אחד.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בהמשך לשאלתו של חבר הכנסת יהלום בדבר חילול שבת, התפרסם לאחרונה, שעל-פי הוראת משרד הדתות הופעלו מחשבי השכר והמדפסות בשבת כדי להוציא שיקים ולשלם לשיבות. מה בדעת הממשלה – – –

אברהם בורג (העבודה):

פיקוח נפש.

יורם לס (העבודה):

מה בדעת הממשלה לעשות כדי להפסיק את חילול השבת, את התשלום לישיבות ביום השבת?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אני חושב שהשאלה הזאת צריכה לעבור לשר לענייני דתות.

בבקשה, חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני סגן השרה, כיוון שעלה נושא "יד ושם", אני מבקש להוסיף כאן שאלה, ואם יש לך תשובה היום מה טוב, ולא – אקבל אותה בכתב.

בביקור שערכתי ב"יד ושם" מסר לי מנכ"ל המוסד, מר ארד, על הבעיות התקציביות הקשות שהנהלת "יד ושם" סובלת מהן. המצב הגיע עד כדי כך שהיו אמורים לסגור את "יד ושם". הכנסת והממשלה, אם אינני טועה, אישרו תקציב מיוחד ל"יד ושם", אשר לפי עניות דעתי אין בו מספיק, למרות התיקון, כדי לשמר את המורשת הזאת לעולם ולדורות הבאים.

אדוני סגן השרה, אני מבקש לקבל תשובה, האם אכן התקציב מספיק לכל הפרויקטים ולתחזוקת "יד ושם"?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

בבקשה, אדוני סגן השרה, הפעם ממש שתי דקות.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת יהלום: משרד החינוך והתרבות הוציא הודעה מיוחדת לגבי חתימת חוזים.

לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת לס: אני מציע שהוא יפנה אותה כשאלתא בעל-פה או כשאלתא רגילה לשר לענייני דתות.

לשאלתנו הנוספת של חבר הכנסת רון נחמן: אני אביא את דבריך לראש המינהל לתרבות ולאמנות. נוסף על כך, שרת החינוך והתרבות הגישה בקשה לתקציב מיוחד לכלל מערכת החינוך, בתוך זה גם למערכת התרבות, האחראית למוזיאונים ול"יד ושם", וקיימת שם גם ההתייחסות המיוחדת של כולם לגבי "יד ושם".

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. יואיל בטובו סגן השרה להשיב על שאלתא של חברת הכנסת נעמי בלומנטל בנושא: יועצות בבתי-ספר ונגע הסמים. בבקשה, גברתי, חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

יועצות בבתי-ספר ונגע הסמים

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לפני שאני שואלת את שאלתי, אני מבקשת להביע את תנחומי למשפחת האזרח הישראלי שנורה למוות לפני שעה קצרה ברפיח.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מצטרפים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לשאלה: נכון להיום, יש ליועצות בבתי-הספר תפקיד מכריע במאבק בנגע הסמים, והן זקוקות לכל הגיבוי והמעמד במערכת.

ברצוני לשאול:

1. כמה יועצות מועסקות בבתי-הספר התיכוניים והחטיבתיים בתוך כל מערכת החינוך?
2. כמה יועצות עובדות לפי תקן מלא, תקן של חצי משרה, רבע משרה או תקנים אחרים?
3. מה הוא התקציב העומד לרשות כלל המערכת של היועצות לנושא המאבק בסמים, ומה הוא הסכום הממוצע שעומד לרשות כל יועצת בסך כל העבודה שלה בנושא הסמים?
4. אילו צעדים נוקט משרדך על מנת לשפר את תנאי העבודה והתקציב של יועצות לצורך המאבק בנגע הסמים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

בבקשה, אדוני סגן השרה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

1. 2,015 מורים יועצים מועסקים במערכת החינוך; 304 מהם עובדים בחטיבות הביניים ו-875 בבתי-הספר התיכוניים.
2. היקף המשרה הממוצעת של מורה-יועץ הוא חצי משרה. רוב היועצים עובדים בין 10 ל-14 שעות שבועיות, פרט לחינוך העל-יסודי, שם משרת היועץ נכללת בחישוב שכר הלימוד, משרה מלאה ל-14 כיתות; אין תקן ייעוץ במסגרות אחרות. השעות ניתנות מסך סל השעות של בית-הספר.
3. היועצים הם האחראים בבית-הספר להפעלת תוכנית למניעת השימוש לרעה בסמים ובאלכוהול בבית-ספרם, בחטיבות הביניים ובבתי-הספר התיכוניים. לרשות כל בית-ספר עומד סכום של עד כ-3,000 שקל מתקציב שפ"י – שירות פסיכולוגי ייעוצי – להפעלת תוכנית בית-ספרית. בית-הספר משתמש בסכום זהה מתקציבו. יותר ממחצית התקציב הישיר של משרד החינוך לנושא הסמים – 175,000 שקל – מיועד לפעולות בית-ספריות בנושא. סכום זה אינו כולל כוח אדם מקצועי, המועסק בטיפול בנושא זה.
4. תנאי העבודה של היועצים זהים לתנאי העבודה של כל עובדי ההוראה, ושיפור תנאים אלה נדון במסגרת משא-ומתן עם ארגוני המורים.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. לאחר מכן, במסגרת דקה – חברת הכנסת ענת מאור וחבר הכנסת פנחס בדש.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

עכשיו שמענו שתקציב משרד החינוך למאבק בנגע הסמים הוא 1 מיליון ו-175,000 שקל, זה אפילו פחות ממה ששרת החינוך והתרבות אמרה לנו כשהיא הופיעה בפני ועדת המשנה למניעת השימוש לרעה בסמים. זה סכום נמוך ביותר, אם אנחנו יודעים שעל-פי סקר שנערך בבתי-הספר התיכוניים בתל-אביב – 6.4% מכלל התלמידים היתה להם נגיעה כלשהי לסמים בשנת 1989. זאת אומרת, היום האחוזים גבוהים יותר. זה סכום מגוחך.

כאשר הזמנתי את שרת החינוך והתרבות לוועדת המשנה למניעת השימוש לרעה בסמים, קיבלנו את הרושם שהנושא לא מופיע אצלה בראש סדר העדיפויות, או בעדיפות כלשהי. גם התקציב מצביע על כך. שמענו שיש יועצות לעניין זה, הרי היועצות עובדות בתקנים חלקיים ועוסקות בעשרות נושאים אחרים מלבד הטיפול בנגע הסמים.

מעבר לכך, למשרד החינוך אין מערך מובנה, שמחייב את כל המערכת. הפעילות נגד הסמים היא ברובה וולונטרית, ספורדית, ואם המצב הזה ימשך, נמצא את עצמנו בעוד שנים מספר עם אחוזי שימוש ואחוזי נרקומנים בממדים של מגפה. כבר עכשיו אחוז הנרקומנים במדינת ישראל איננו מהנמוכים ביחס לאירופה. באנגליה יש 0.15% נרקומנים, בהולנד 0.5%, וכאן בארץ – 0.6% נרקומנים, כך שאי-אפשר לזלזל.

שרת החינוך והתרבות דיברה על מגמתה לחנך דור שתהא בו עוצמה פנימית כזו, שהוא יאמר "לא" לסמים. אך על מנת להגיע לעוצמה פנימית והכרתית –

היו"ר ש' וייס:

מה השאלה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היא תגיע.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש. את עברת את הזמן עם סבסוד.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מאה אחוז. כשמדברים על נושא כזה, תאמין לי שגם הסבסוד הזה לא מספיק.

היו"ר ש' וייס:

אני מאמין ולכן סובסדת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני מייד עוברת לשאלה.

– של כישורי חיים, אנחנו זקוקים לשעות מחנך רבות יותר. האם יהא זה נכון לומר, ששרת החינוך איננה רואה את בעיית השימוש בסמים ובאלכוהול אצל בני הנוער כאחת הבעיות הקשות שיש לנו כיום?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת מאור, בבקשה; אחריה – חבר הכנסת פנחס בדש.

ענת מאור (מרצ):

בהנחה שלמשרד החינוך ולשרת החינוך והתרבות כן חשוב להתמודד עם הנושא של מניעת הסמים, שאלתי לסגן שרת החינוך היא: מה היא המדיניות ומה הם המשאבים שמשרדך ייעד למניעת הסמים משנת התשנ"ד, נוכח הנתונים הבלתי-מספיקים שהוצגו פה על-ידי חברת הכנסת בלומנטל? כמו כן, מה בדעת משרדך לעשות לתגבור כל נושא היעוץ, שכן היועצות החינוכיות מופקדות לא רק על הנושא של מניעת הסמים, אלא על המכלול של מניעת שכרות ואיתור בעיות מוקדמות. לפי המידע שבידי, התקנים צומצמו בצורה דרסטית זה שנים מספר.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת בדש, בבקשה.

פנחס בדש (צומת):

אדוני סגן שרת החינוך, אגודת "אל-סם" היא הגוף היחיד בארץ המטפל במניעת השימוש בסמים בקרב הנוער. התקציב השנתי של "אל-סם" הוא כ-400,000 שקלים לשנה. זה סכום מגוון לכל הדעות. כפי שאמרה חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ידוע שבחמש השנים האחרונות עלה שיעור השימוש בסמים מ-2% ל-6.5% בקרב בני הנוער, שלא לדבר גם על צריכת אלכוהול.

שאלתי: מה יש בדעת משרד החינוך לעשות כדי להגדיל את הסכום הנ"ל לאגודת "אל-סם"? אני יודע שזה שייך גם לסגן השר בן-מנחם.

ושאלה שנייה: האם יש למשרד תוכנית מפורטת להגברת המודעות למניעת השימוש בסמים ובאלכוהול בבתי-הספר?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השרה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לגבי השאלה הנוספת של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, נושא הסמים וההתמודדות עם בעיית האלכוהול נמצא על סדר-היום של משרד החינוך והתרבות. רק לפני שבועות מספר ביקשתי לראות מקרוב, בביקורי באזור מפרץ-חיפה, את מה שנקרא "עמק האלכוהול". ביקרתי שם כדי לראות מקרוב מה קורה שם בשעות הלילה המאוחרות ובשעות אחר הצהריים. הופתעתי לראות את המספר הגדול של בני נוער וחיילים. הבאתי את כל הנתונים שמצאתי שם במקום, באזור מפרץ-חיפה.

בעיית הסמים היא נגע הכואב לכולנו. משרד החינוך והתרבות, עם מגבלות התקציב, עושה מאמצים גדולים כדי להגדיל את התקציב בכל מה שקשור בטיפול במסגרת שפ"י – שירות פסיכולוגי ייעוצי. קלטנו כמה עשרות עולים, ועכשיו אנחנו מכשירים אותם כדי להרחיב את הפעילות של שפ"י ולשלב אותם, באמצעות העיריות והרשויות המקומיות והאזוריות, כדי להתמודד עם הבעיה הקשה והכאובה. אני מקווה שלקראת שנת התשנ"ד נוכל להרחיב את המסגרת של פעילות שפ"י ברשויות המקומיות, כדי לעזור ולסייע, יחד עם גופים אחרים, גם לרשות למלחמה בסמים, שעושה עבודה טובה זה שנים מספר, וצריך להרחיב את הפעילות שלה.

נכון שהבעיה הכאובה תמיד היא חוסר תקציב, וצריך לקבוע סדר עדיפויות. אני מקבל את הדברים שאמרת, שצריך להגביר את המאמץ מצד כולם ולהעמיד תקציבים נוספים כדי להרחיב את הפעולה, למען הצלתם של ילדים רבים מהמכה הקשה.

לשאלה הנוספת של חברת הכנסת מאור, אמרתי שלא נצמצם את התקציב של שפ"י. נכון שבשנים האחרונות היה קיצוץ גדול. כבר השנה הוספנו 70 תקנים, ולקראת שנת התשנ"ד, עם סיום ההתאמה שנעשית לעולים חדשים שנקלטים במערכת, נוסיף תקנים.

לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת בדש, אם יש תוכניות במשרד – יש תוכניות, עובדים על תוכניות חדשות, ונרחיב אותן כדי שנוכל להתמודד עם הבעיה הכאובה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן שרת החינוך על התשובות.

הצעה לסדר-היום

ביקור ראש הממשלה בשכונות דרום תל-אביב

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת בנימין בגין להביא לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 1247, בנושא: ביקור ראש הממשלה בשכונות דרום תל-אביב. בבקשה, חבר הכנסת בגין.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מי השר המשיב?

היו"ר ש' וייס:

סגן השר אלי בן-מנחם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הכותרת הרשמית של ההצעה לסדר-היום מס' 1247 היא "ביקור ראש הממשלה בשכונות דרום תל-אביב". זו הכותרת המרכזת, אשר נבחרה על-ידי נשיאות הכנסת הנכבדה, אולי כדי להקל, מפני שאני הגשתי לפני שבוע את ההצעה המקורית, שכותרתה היתה: "ראש הממשלה מגלה את ח'אן-יונס בתל-אביב". ובדברי ההסבר להצעתי המקורית כתבתי: "לאחר

20 שנות פעילות ציבורית בישראל 'נחת' תושב צפון תל-אביב מר יצחק רבין בדרום תל-אביב, גילה בה את 'ח'אן-יונס', והאשים את ההשקעות בהתנחלויות. על הכנסת לדון" – כך ביקשתי – "בבורות וברשעות המתגלות בדבריו אלה של ראש ממשלת ישראל".

יכולתי לשאול, כמובן, דקות ארוכות, איפה היה ראש הממשלה כל השנים האלה. לא רחוק מדרום תל-אביב. יכולתי לשאול, מדוע אותו ראש ממשלה, כשכיהן כראש הממשלה, בין השנים 1974 ל-1977, שלוש שנים תמימות בראשות ממשלה סוציאליסטית למהדרין, אז עדיין תחת הדגל האדום – מדוע המתין הוא עד מאי 1977 כדי לשמוע בפעם הראשונה על המושג הפשוט, היעיל: פרויקט שיקום השכונות? ואיפה הוא היה מאז? ומדוע הוא לא ביקר? וכשביקר, מדוע לא שאל? וכשהוא שאל, מדוע לא אמרו לו? וכשאמרו לו, מדוע הוא לא שמע? אותו ראש ממשלה קבע, ניווט, מנווט, לא יודע לאן; כשמגיע, לא יודע שהגיע.

יכולתי להביא בפני הכנסת, בדיון רציני היום, נימוקים רציניים, עובדות חשובות. רבות נעשה, יש עוד רבות לעשות. לא קל לעקור את העוני הזה. חלקו, לצערנו, דור שלישי בישראל, בשכונות הערים.

יכולתי להביא נימוקים ארוכים. אבל את ההצעה הזאת, המקורית, חברי הכנסת מסיעת העבודה-בראשות-רבין, הגשתי לפני שבוע. וכותרתה היתה, כפי שאמרתי: "ראש הממשלה מגלה את ח'אן-יונס בתל-אביב".

אלי גולדשמידט (העבודה):

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זה היה לפני שבוע, חבר הכנסת גולדשמידט. ובינתיים קרו דברים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

יכול להיות שראש הממשלה גילה את שכונות דרום תל-אביב. שמיר מעולם לא חיפש אותן.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זו דעתך, אלו העובדות כפי שאתה חושב שאתה יודע אותן. אתה גם כן מדבר מתוך אי-ידיעה.

גדעון שגיא (העבודה):

עכשיו מתקנים את העוול הנורא שנעשה לתושבי השכונות של דרום תל-אביב במשך 15 שנים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

קשה, קשה; ועוד עם חבורה כזאת של סוציאליסטים, קשה מאוד.

אדוני היושב-ראש, אני חוזר ואומר: את הצעתי המקורית הגשתי לפני שבוע. המושג "ח'אן-יונס בתל-אביב" היה בעל משמעות שונה לגמרי. המושג ח'אן-יונס בתל-אביב – מפי ראש הממשלה לפני שבוע; עזה בתל-אביב, על-פי האירועים של אתמול בבוקר; על-פי סופם היום בצהריים – מניע אותנו להימנע בשעה זו מלהעלות את שלל הנימוקים אשר יכולנו להביא כדי להוכיח גם בורות וגם רשעות מצדו של ראש הממשלה המכהן. על כן, אדוני היושב-ראש, לא יהיה נכון כמובן שאנצל לרעה את – –

אלי דיין (העבודה):

תחזור בכ מהמלה רשעות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא, ידידי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני אוסיף – זדון; זדון של ראש הממשלה. זדון.

אלי דיין (העבודה):

רון נחמן (הליכוד):

יש הרבה רשעות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, קיבלתי את אמונך, את רשות הדיבור, כדי להביא נימוקים על-פי הכותרת המקורית של הצעתי לסדר-היום. לא יהיה נכון לנהוג שלא כהלכה. ועל כן לא אביא את כל הנימוקים האפשריים שהיה בדעתי להביא. אבל לא אוכל, כמובן, להימנע מלציין, כי הססמה "לא תהיה עזה בתל-אביב" נשמעה מפי חבר הכנסת רבין בהיותו מועמדכם לראשות הממשלה לפני עשרה חודשים. ססמה צינית. הוא ידע ואתם ידעתם, שאין לכם כל אפשרות להגשים אותה הלכה למעשה. אנחנו איננו סופרים כמוכם מי, מתי, כמה נקטלו על-ידי הטרור הערבי תחת ממשלה זאת, תחת שר ביטחון זה – – –

אלי דיין (העבודה):

דווקא אתם סופרים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

איננו סופרים, לא נספור, לא נעשה את החישוב הנורא הזה. מזאת בוודאי נימנע. אבל יש לנו הזכות ויש לנו, כחברי הכנסת, החובה לבוא חשבון עמכם על אותם דברים שידעתם שאינם נכונים, שלא יהיו נכונים. יש לנו הזכות והחובה לחזור היום על מה שאמרנו לפני שנה: ראש הממשלה דהיום, חבר הכנסת יצחק רבין דאז, מועמדכם לראשות הממשלה – כך כתבתי – ראש מחלקת ההונאה של מפלגת העבודה. זה לא היה נעים, זאת היתה האמת. ועל כן, על דברי השקר, על הבטחות השווא, על האשליות הציניות, על הנכונות לשחק משחק זול בדברים היסודיים, המהותיים, הרציניים ביותר בחיינו, לא ירחק היום ובפני אזרחי ישראל תיתנו את הדין.

תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מזמין עכשיו את סגן השר אלי בן-מנחם להתייחס להצעה לסדר-היום.

אם שמת לב, אדוני סגן השר, ההצעה קיבלה קצת תפנית בעקבות אירועי אתמול, כך שאתה יכול להתייחס גם לזה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ככל שההצעה קיבלה תפנית, אולי זה גם מוכיח שבאמת הליכוד התנתק מהעם, ובמיוחד חבר הכנסת בגין, כי אתה דיברת על כפר-שלם, אני באתי עם נתונים לגבי כפר-שלם, ואתה מתייחס שוב לדברים אחרים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גם אני, גם אני. היו לי נתונים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

השאלה הראשונה שלי היא דווקא אליך, חבר הכנסת בגין: מתי אתה, כחבר כנסת בכיר, ביקרת בכפר-שלם הישנה? ביקרת? היית?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הייתי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

מתי, אם מותר לדעת?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לפני כשנה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה זה, חידון?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

כן, זה חידון.

יש לי הפתעה בשבילך: אתה בכפר-שלם הישנה לא ביקרת – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לפני כשנה, אמרתי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

– – רבים מחברין לא ביקרו – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לפני כשנה, אמרתי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

– – רגלם לא דרכה שם. אתם רק רגילים לקבל קולות בכפר-שלם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש לך טעות. אתם התנתקתם מן העם. מה אמר ראש הממשלה? לא ידעתי, לא ראיתי. זה ראש ממשלה שמחובר אל העם?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אנא.

רענן כהן (העבודה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

חברי הכנסת ממפלגת העבודה – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

ראש ממשלה שמחובר לעם מגלה את דרום תל-אביב?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת עוזי לנדאו, בואו ניתן לדברים לזרם למרות חריפותם.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

רבותי, אדוני היושב-ראש, אכן ראש הממשלה רבין ביקר בסיוורו לפני כשבועיים בכפר-שלם וחש כיצד חיים אנשים במדינת ישראל ב-1993.

עוזי לנדאו (הליכוד):

איפה הוא היה קודם? מתי הוא היה שם?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, הרי השאלה הזאת כבר נשאלה על-ידי חבר הכנסת בגין.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא לא השיב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

הוא ראה כיצד אנשים חיים בתנאים שהם תת-תנאים. נושא כפר-שלם, שאני בנאום הבכורה שלי כתושב כפר-שלם 40 שנה העליתי מעל במה זו – פניתי אליכם, הליכוד, שהייתם בשלטון, ואמרתי: בואו תראו כיצד חיים אנשים, בתוך כוכים, בתוך ארגזים, ביובים בחוץ, בלי חשמל, בלי מים. אמרתי: בואו נעשה כאן קואליציה לגבי השכונות במדינת ישראל, כי אני, לצערי, היחיד שהוא גם תושב שכונת מצוקה בכנסת ישראל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כמה משפחות פונו מכפר-שלם?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

תיכף אתייחס גם למספר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

למעלה מ-3,000.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

חבר הכנסת בגין, האמן לי שאני אתן לך נתונים כמה פונו עד שנת 1977 וכמה פונו מ-1977 עד היום.

אלי דיין (העבודה):

הייתם שנים בשלטון, למה אתם לא פתרתם את הבעיה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

רבותי, מי שהעלה – וכל עם ישראל שמע את זה באותו ערב, באותו יום שרבין היה בכפר-שלם – ואמר שח'אן-יונס נראית טוב יותר מכפר-שלם, לבחור הזה, שהוא יושב-ראש ועד כפר-שלם, קוראים טוביה מדמון, חבר מרכז תנועת הליכוד. בוודאי אתה מכיר אותו, כי אתה מתמודד עכשיו בפריימריס. אתה בוודאי יודע מי זה טוביה מדמון ומי החיילים שלו. לא אמר את זה איש תנועת העבודה.

משה קצב (הליכוד):

במי הוא תומך?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

תאמין לי שאני לא יודע. אחרי הדברים של בני בגין אני לא בטוח שהוא יתמוך בו, אבל עזבו, אל תמשכו אותי בלשון.

היו"ר ש' וייס:

לא, אל תסכסך בין המועמדים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אמרתי מעל במת הכנסת הרבה מאוד פעמים, חבר הכנסת בגין, שביאפרה נראית טוב יותר, שבנגלה-דש נראית טוב יותר. העלינו פה את נושא "עזה הקטנה" בכפר-שלם, על שוד הקרקעות הגדול בכפר-שלם משנת 1980 עד שנת 1992. תבדוק היום בעיתון "ידיעות אחרונות", עמוד 8, בחוברת "ממון": התברר שמשטרת ישראל, היחידה לחקירות הונאה, נכנסה לבדיקות עמוקות בכל מה שקורה בכפר-שלם. זה שכתב שאל: איפה חצי כפר-שלם השני? לאן נעלם חצי כפר-שלם? הרי אני זעמתי פה מעל הבמה, זעקתי, אמרתי ששודדים קרקעות של מדינה, נותנים את זה למקורבים של שרים כאלה או אחרים. גניש לא גדל במפלגת העבודה, דודי יפה לא גדל אצלי בבית, א' ס' יחזקאל, שהם כולם חברי מרכז ליכוד, לא מקורבים של הליכוד – שדדו קרקעות בכפר-שלם, בנו מאות יחידות דיור, מכרו בשוק פרטי, והם קיבלו את זה במחירים מוזלים ביותר, ואולי משום שהם מקורבים.

משה קצב (הליכוד):

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

לא אני טוען, תקרא בכתבה היום בעיתון "ידיעות אחרונות", ויש על זה חקירות של משטרת ישראל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הנושא הוא ראש הממשלה, למה אתה לא מדבר על ראש הממשלה?

אלי דיין (העבודה):

תקשיב, תקשיב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

ומה שקרה בכפר-שלם משנת 1963 עד שנת 1977, חבר הכנסת בני בגין: פונו מכפר-שלם 1,760 משפחות. מי שבנה בכפר-שלם אז היו חברות ציבוריות ממשלתיות, שבנו דירות לאותן אוכלוסיות חלשות. ב-1980 כל הנושא הזה השתנה – לא אני הייתי בשלטון ב-1980 – ומה שהשתנה הוא, שהממשלה ומשרד השיכון החליטו שחברות פרטיות יבנו בכפר-שלם. ומה לעשות שיש הרבה מאוד קבלנים מקורבים? ומה לעשות שאת הנושא הזה אני העליתי פעמים מספר מעל במת הכנסת? טענתי, רבותי, שעוד מעט לא נשאר דונם קרקע לתושבים המסכנים שחיים בכפר-שלם, שחיים בכוכים, שחיים בתוך ביובים. רק היום הגיעה אלי תלונה מבחורה בכפר-שלם, ששמה סיבי מגורי, אם לשלושה ילדים, שהתגרשה מבעלה כי היא חיה בחדר אחד קטן וצפוף, ואתמול בית-המשפט פסק שיש לקחת ממנה את שלושת הילדים שלה למוסדות. למה? – כי היא לא יכולה לגדל בתת-תנאים האלה את הילדים שלה.

עוזי לבדאו (הליכוד):

היא ביקשה ממך לתת לזה פרסום?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

ומה לעשות, שמעבר לקיר שלה גר אדם ששמו שלמה מדמון – – –

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מותר כאלה דברים?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

מותר לי הכול, חבר הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אתם בוודאי מכירים את חוק החסינות, ואני לא רוצה לנזוף. אם סגן השר הגיע למסקנה שמותר לו, זה על אחריותו.

רון נחמן (הליכוד):

אני רק שאלתי שאלה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

מה שאני אומר אפשר לבדוק.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שסגן השר צריך להקפיד בכבודם של אזרחי ישראל שאינם נוכחים פה. הוא נוקב בשם אחר שם. שם אחד, מילא, אבל הוא נוקב בסדרת שמות ופוגע בכבודם.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין שסגן השר שמע, והוא יחליט לנהוג כפי שהוא מבין.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

רבותי, הגברת המכובדת שהתגרשה משום שהיא לא יכלה לחיות בתת-תנאים, דיברתי אתה היום ואמרתי לה שאני אעלה את זה מעל במת הכנסת, כי זה כואב לי. לוקחים לה את הילדים באמצעות בית-משפט, כי היא לא יכולה לגדל ילדים בחדר אחד. מה לעשות? זה מה שיש לה. היא התגרשה, היא רוצה לחזור לחיות עם בעלה, אבל בעלה כוהן והם לא יכולים לחזור לחיות ביחד. מצד שני של הקיר גרות משפחות אחרות, שבמקרה הן מקורבות מאוד לשלטון הקודם, שפינו אותן בתשלומים, כשהיום הם עומדים בפני חקירה, אבל האשה הזאת עם שלושת הילדים שחיה בחדר, אותם לא פינו, כי הם לא מקורבים. מה לעשות?

משה פלד (צומת):

הדיון הוא על ראש הממשלה. מה זה נוגע?

רון נחמן (הליכוד):

תענה על ח'אן-יונס. מה עם ח'אן-יונס?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

עם כל הכבוד לך, חבר הכנסת גונן, גם חבר הכנסת בגין, אני הרי מתייחס לפחות לכפר-שלם. אני מתייחס לנושא, אני לא סוטה מהנושא, אני מתייחס לכפר-שלם, וגם אתה, חבר הכנסת גונן, אולי כדאי, יחד עם חבר הכנסת בגין, שתבוא לכפר-שלם ותראה איך אנשים חיים.

היו"ר ש' וייס:

זה חבר הכנסת פלד.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אם זה חבר הכנסת פלד, אני מצטער וחוזר בי. ייקח לי עוד כמה חודשים ואני אכיר אותך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

דבר על ראש הממשלה.

משה פלד (צומת):

הדיון היום הוא על ראש הממשלה, תענה על הנושא.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, חבר הכנסת פלד ואחרים, היתה כאן הצעה שהכותרת שלה היתה "ראש הממשלה", והנושא שלה היה ראש הממשלה וכפר-שלם, ועל כן התשובה היא תשובה על-פי טעמו של סגן השר. אני מבקש שלא להפריע לו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

רבותי, בכפר-שלם – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

השאלה היא, למה בכל השנים האלה שראש הממשלה חי בארץ הוא לא היה שם? זו השאלה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אני לא יודע איפה אתם חייתם.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זו לא שאילתא בעל-פה. זוהי הצעה לסדר-היום. בעל ההצעה, חבר הכנסת בגין, נשא דברים כפי שנשא, בחריפות רבה, בשניות. סגן השר עונה בחריפות, על-פי השניות שלו. הנושאים חריפים וכאובים, אנחנו לא צנזורים ואני מאפשר לדברים לזרום. זה הכול.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

רבותי, אני חוזר על הנתונים. במשך 12 שנים – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

רבין, רבין, אדוני סגן השר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אני אצטרך לקרוא אותך לסדר. זה כל כך לא נעים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אבל הוא לא משיב לעניין.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אולי לא ציפיתם שאלי בן-מנחם יענה לכם. מה לעשות? אני עונה לכם, כי אני בא משם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

תענה, אבל תענה לעניין.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

הנושא כואב לי הרבה יותר מאשר הוא כואב לכם, כי אני חי שם ואני חוזר לשם יום-יום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני קורא אותך – – – לא קורא אותך, זהו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, מייד אגיד לך מדוע ראש הממשלה לא היה שם קודם.

רבותי, מ-1963 עד 1979 פונו 1,760 משפחות מתוך 3,000 משפחות מכפר-שלם. אולם משנת 1980 ועד שנת 1992, במשך 12 שנה, פונו 272 משפחות בלבד.

כשדוד לוי היה שר השיכון, הוא ביקר שם בשנת 1983 ואמר: אני אשבור את הראש ואמצא את התקציבים ההולמים, כדי שבתוך זמן קצר נביא לפתרון הבעיה הקשה הזאת. ראש עיריית תל-אביב תקף את הבעיה ואמר, שאת המקום הזה צריך למחוק מעל המפה של מדינת ישראל.

אבל, רבותי, הבעיה היא שחלק גדול מאנשי הציבור במדינת ישראל לא יודעים היכן היישוב כפר-שלם הישן. הם לא היו שם. לזכותו של ראש הממשלה יצחק רבין יש לומר, שהוא בא לשם מייד לאחר מערכת בחירות, ולא לפני מערכת בחירות. הוא, לא כמו יצחק שמיר בהיותו ראש ממשלה, שביקר שם יומיים לפני הבחירות, בא לנווה-אליעזר לחמש דקות וברח משם. יצחק רבין בא ליום שלם, בדק את השטח, התרשם, הזדעזע. אני אמרתי שאני לא הזדעזעתי, כי אני גדלתי בתוך זה.

יהושע מצא (הליכוד):

והוא גילה את ח'אן-יונס.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אתה יודע מה – יותר גרוע שם מאשר בח'אן-יונס. אבל הבעיה שלכם היא, שיצחק שמיר בחיים לא היה שם, אפילו שהזמנתי אותו מעל במת הכנסת לביקור בכפר-שלם. הוא לא הגיע, לא היה לו זמן.

גדעון שגיא (העבודה):

זה לא עניין אותו.

יהושע מצא (הליכוד):

איפה הוא היה 40 שנה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אני בטוח שגם ראש הממשלה שקדם ליצחק שמיר, מנחם בגין, לא ביקר בכפר-שלם הישן. אתם לא מבקרים שם. אתם מדברים על ניתוק מהעם.

חיים קופמן (הליכוד):

אחרי כל הצעקות, כמה קולות קיבלת שם? כמה מעריכים אותך התושבים בכפר-שלם?

יהושע מצא (הליכוד):

איפה היה רבין במשך 40 שנה? מי עשה את שיקום השכונות? תגיד תודה לשיקום השכונות, שנציגם יושב כאן. איפה הוא היה 40 שנה? פתאום הוא מגלה את ח'אן-יונס?

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת מצא, מאז שיקום השכונות אין עוד שכונות עוני בישראל?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

רבותי – – –

היו"ר ש' וייס:

לא לענות, לא לענות. זהו, חבר הכנסת מצא. הנושא מוצה. הוא שמע אותך.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

הלוואי שראש הממשלה שלכם היה הולך בדרכו של יצחק רבין, אולי היינו מונעים את החרפה הזאת במדינת ישראל, שיישובים נראים כפי שהם נראים היום.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אין להם ראש ממשלה.

חיים קופמן (הליכוד):

אתם עוד לא עשיתם דבר. כמה עולה דירה בכפר-שלום? לפי זה נדע איך התושבים מעריכים את המקום.

אברהם בורג (העבודה):

כל מה שלא עשינו זה יותר ממה שאתם עשיתם.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, יש לי הצעה קונסטרוקטיבית. כשקוראים לך קריאות ביניים ואתה משיב, זה שוב גורר קריאות ביניים. אני מבקש ממך, אל תשיב על קריאות הביניים. הן כולן חוזרות על עצמן. הגל יעבור, תוכל לסיים את נאומך. יותר טוב כך. בשתי הדקות האחרונות לא שמעתי קריאות ביניים חדשות.

חיים קופמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אלה עצות של מחנך.

היו"ר ש' וייס:

כן, למה לא? בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

רבותי, מי שהעלה את הנושא של ניתוק מהעם בשלטון הקודם היה אלי בן-מנחם, לפני שנה-וחצי, כאן. אני אמרתי את זה. אתה שואל כמה קולות קיבלנו? הרי אתם הפסדתם בשכונות המצוקה. אתם יודעים שהפסדתם מנדטים שלמים. על מה אתה מדבר? חבר הכנסת מצא, אם עשיתם שיקום שכונות, למה ירדתם בשלושה מנדטים נטו רק בשכונות מצוקה עירוניות, ואני לא מתכוון לערי הפיתוח? אני יודע את הנתונים, אתם יודעים את הנתונים. אתם אכזבתם את המצביעים שלכם.

השקעתם 6 מיליארדי שקל בהתנחלויות. על זה דיברת, חבר הכנסת בגין?

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני מבקש.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, הוא פנה אלי בשאלה ואני רוצה להשיב לו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

לא שאלתי אותך, אני משיב לך. אם אתה לא מבין, לך תעשה שיעורי בית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, שב רגע, תקשיב לי. זה לא הוגן. אתה פרלמנטר מנוסה ואתה יודע שיש שאלות רטוריות. אתה משתמש בזה הרבה מאוד בנאומיך.

שנית, זה לא הוגן. פה ישבו חברי כנסת, אתה יצאת לכמה דקות וחזרת עם אנרגיה חדשה, אבל הם בינתיים כבר קראו את כל קריאות הביניים. האמן לי, פשוט לא היית כאן שתי דקות.

אדוני סגן השר, אני מבקש שתתחיל לסיים את נאומך.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

הפריעו לי עשר דקות תמימות, אני מסתכל על השעון.

היו"ר ש' וייס:

אני מסתכל על השעון.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

גם אני.

היו"ר ש' וייס:

זו הערה לא הוגנת.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

סליחה, אני מצטער, אבל אני רוצה לסיים את דברי. הם כל הזמן מפריעים. אני יודע שזה כואב להם בבטן.

היו"ר ש' וייס:

אתה בוודאי תסיים את דברך. אני רק מבקש שתעזור לי לעזור לך שלא יפריעו.

משה קצב (הליכוד):

אפילו בבחירות האחרונות ניצח הליכוד את המערך בשכונות ובעיירות הפיתוח.

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע בבקשה. בואו לא ניכנס לחשבונות האלה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אני מציע לכם שלא להיכנס לנתונים. הרי מה שאני טענתי בקדנציה הקודמת היה, שאתם התנתקתם מהעם. זה היה הרבה לפני התשדירים שלנו. השקעתם מיליארדים בשטחים, בהתנחלויות, בוילות עם גגות אדומים, ובשכונות בוכים. אתם בוודאי זוכרים זאת, ואולי זה חלק מהסיבות לכך שירדתם מהשלטון.

אתה בא הנה ומאשים את ראש הממשלה בבורות וברשעות, וזה לא נכון. מי שהם בורים ורשעים אלה אולי אנשים אחרים, שלא יודעים איך נראה כפר-שלם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ההשוואה שלך היא מרושעת, כי גם אנשים מעיירות הפיתוח ומשכונות העוני רכשו בתים בשומרון וביהודה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

נכון, חצי אחוז. שמונה משפחות מתוך – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, רק שנייה אחת.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אני רוצה לסיים.

היו"ר ש' וייס:

רגע, אתן לך.

בנימין טמקין (מרצ):

עד מתי תקראו להן עיירות פיתוח? ביטלו את זה מאז 1977.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, חבר הכנסת שאול יהלום.

אני מבקש מסגן השר לסיים. חבר הכנסת טמקין, אתה לא שומע? אני אקרא אותך לסדר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

חבר הכנסת בנימין בגין, האם אינך חושב שיש לפתור לאלתר את הבעיות החמורות הנובעות ממצוקות חריפות בקרב תושבי שכונות דרום תל-אביב?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כן.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אני חושב שזו בורות ורשעות לחשוב שניתן להמשיך במצב הקיים. כך אני חושב. כך אתה כתבת בהצעה שלך. ואילו ממך אני מבקש לחזור בך מאותם כינויים שכינית בהם את ראש הממשלה כאשר האשמת אותו בבורות וברשעות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתה האשמת אותו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אני חוזר ומדגיש, זו הפעם הראשונה בתולדות מדינת ישראל שראש ממשלה מגיע למשך יום שלם לשכונות עוני ורואה מה קורה. התושבים בירכו על כך. כל תושבי השכונות אמרו לו: אדוני, אנחנו מכבדים אותך על כך שבאת הנה אחרי בחירות ולא לפני בחירות. ביקור ממלכתי ראשון בתל-אביב, והוא התמקד בשכונות המצוקה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אחרי 20 שנה של פעילות ציבורית.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

ראש הממשלה דיבר על שינוי סדרי עדיפויות, וזה שינוי סדרי עדיפויות. הוא לא הלך לאמפיתיאטרון, הוא לא הלך ל"הבימה", הוא בא לכפר-שלם.

מה שאנחנו מתכוונים לעשות, הרי זה באמת לפעול כדי לתקן כמה שיותר מהר, ולא מתוך שיקולים פוליטיים, אלא מתוך האידיאולוגיה שלנו, מתוך שיקולים חברתיים טהורים, כדי להקל את המצוקה של אותם תושבים. אנחנו נעשה זאת.

לסיום, אני מציע לכם, חבר הכנסת בגין, חבר הכנסת קופמן, אולי חבר הכנסת לנדאו היה שם בטעות – אני מוכן לארח אתכם בכפר-שלם. אותך, חבר הכנסת בגין, אותך, חבר הכנסת קופמן, את כולכם. בואו לכפר-שלם, בואו לשכונת-הארגזים, בואו תראו כיצד נראה כפר-שלם. אולי אחרי שתהיה אתי ביחד בתוך הכוכים האלה, אולי תזדעזע לא פחות מראש הממשלה.

הבעיה שלכם היא שאתם מסתובבים בהתנחלויות, מסתובבים בשטחים, אבל ממקומות המצוקה, שבהם קיבלתם בעבר את הקולות, התנתקתם. אם לא תחזרו לשם, ייקח לכם הרבה מאוד שנים להישאר באופוזיציה. אני את שלי אמרתי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתם מנותקים כל הזמן.

היו"ר ש' וייס:

מה הצעתך?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בגין מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, יש כאן שתי הצעות: בהצעה אחת מבקש סגן השר לארח את סיעת הליכוד בכפר-שלם.

רון נחמן (הליכוד):

אני מציע גם שהוא יבקר אצלנו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אני הייתי אצלך.

היו"ר ש' וייס:

הצעה שנייה היא להסיר את ההצעה מסדר-היום.

עכשיו מבקש חבר הכנסת רענן כהן להעביר את הנושא לוועדה, ויש לו דקה לשכנע אותנו בצדקת הצעתו.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שכחנו את נושא הדיון: השכונות, ואני חושב שלא צריך לנצל דיון כאוב וקשה למערכת הפריימריס בליכוד.

אני רוצה לחזור לנושא האמיתי. חבר הכנסת בני בגין מדבר בצורה לא נעימה ותוקף את ראש הממשלה ברשעות, והייתי מבקש שהוא יחזור בו מן המושגים האלה, כי רגישותו של ראש הממשלה בנושאי החברה – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

הוא ביקש מחבר הכנסת בני בגין, לא מחבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ממשלה מרושעת וזדונית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, מספיק. הבקשה מופנית לחבר הכנסת בגין, ולא לחבר הכנסת לנדאו. אין קולקטיביות רעיונית אצלכם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני אשיב עליה, ברשותך, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

מהמקום?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

מהמקום, בוודאי.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הרשעות מתבטאת בהטלת כל הקשיים במדינת ישראל על החלוצים היהודים בשומרון, ביהודה ובחבל-עזה.

היו"ר ש' וייס:

אז הצעתך לא התקבלה.

רענן כהן (העבודה):

אני מציע לך שתקשיב לי, ידידי חבר הכנסת בני בגין, ואני מעריך ומוקיר אותך.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זאת הרשעות. כמה מאות מיליונים הלכו לקופת-חולים – – –

רענן כהן (העבודה):

אני מציע שתקשיב לי. חבר הכנסת בני בגין, מתוך הוקרה והערכה אני מציע שתקשיב לי.

אחד הדגלים של מפלגת העבודה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, נא לסיים.

רענן כהן (העבודה):

דקה.

היו"ר ש' וייס:

נותר לך פחות מדקה.

רענן כהן (העבודה):

לא אמרתי אפילו את דעתי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

דקה מעוברת.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני יכול?

היו"ר ש' וייס:

רבע דקה.

רענן כהן (העבודה):

עוד לא התחלתי. הפריעו לי. אני מבקש לשמור על הזמן שלי.

היו"ר ש' וייס:

תרכז את זה וזהו.

רענן כהן (העבודה):

אחד הדגלים של מפלגת העבודה הוא הדגל חברתי, ומאז קום המדינה לא הצלחנו להתמודד כראוי עם בעיית השכונות, וזה אמור לגבי כולנו. גם פרויקט שיקום השכונות, שיזם ראש הממשלה המנוח מנחם בגין, לא הצליח לפתור את הבעיה. פרויקט שיקום השכונות הצליח רק בצורה חלקית, וחייבים למצוא דרכים לפתור את הבעיה.

חובתנו להמשיך במיזוג ארץ-ישראל השנייה עם ארץ-ישראל הראשונה, וכבר הגיע הזמן שנסיים את שיקום השכונות.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

רענן כהן (העבודה):

ובעיקר באותן שכונות עוני.

לכן אני מציע שנקיים דיון אמיתי, דיון לגופו של עניין איך מטפלים בבעיה, איך אנחנו מתמודדים, כולנו, ללא הבדל מפלגה. אני מציע להעביר את הנושא הזה לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, יש לפנינו שתי הצעות. האם חבר הכנסת בגין מסכים להצעתו של חבר הכנסת רענן כהן להעביר את הנושא לוועדה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא, הנושא חשוב, ואני מבקש שהוא יעמוד על סדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, קודם כול אנחנו נקיים הצבעה אם להסיר או לקיים דיון. אחר כך, אם יוחלט לקיים דיון, תהיה הצבעה אם הדיון יתקיים במליאה או בוועדה.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, ההצבעה עכשיו היא על השאלה האם להסיר את הנושא מסדר-היום, כהצעת סגן השר, או לאשר. מי שמצביע בעד – מצביע בעד הצעתו של חבר הכנסת בני בגין, ומי שמצביע נגד – מצביע בעד ההצעה של סגן השר אלי בן-מנחם.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 20

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, 20 מתנגדים. לפיכך ההצעה של חבר הכנסת בני בגין הוסרה.

הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון מס' 16), התשנ"ג-1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום שלנו: הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון מס' 16), התשנ"ג-1993, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מאוד מאוד שמח להציג בפניכם, בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט, את הצעת החוק שמייד אעמוד על עיקריה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, אדוני יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות וגברתי סגנית יושב-ראש הכנסת.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תחילתו של החוק הזה היא בהצעות חוק פרטיות, האחת של חבר הכנסת זיסמן והאחרת של חבר הכנסת יאיר צבן – היום שר – מן הכנסת השתים-עשרה. במקורה היתה ההצעה של שני חברי הכנסת ניסיון לרסן את עליית השכר של בכירים בסקטור הציבורי, ומעניין לראות כיצד הצעת חוק מתגלגלת מן ההתחלה ועד הסוף ואיזה מרחק יש בין ההצעה המקורית לבין ההצעה הסופית. בתחילתו של דבר, הרעיון היה באמת לרסן באמצעים חוקיים את גובה השכר בסקטור הציבורי.

מהר מאוד הוברר לשני המציעים ולחברי הוועדה מן הכנסת השתיים-עשרה, שזו איננה דרך, שאין מגבילים או חוסמים שכר בחוק, ובעצם ועדת החוקה, חוק ומשפט בכנסת הקודמת לא קיבלה את העיקרון של חוק שכר מקסימום, והמכניזם הפוליטי שנבחר היה שונה לחלוטין, והוחלט לחשוף, לתת פומביות, להאיר בקרן אור את גובה השכר בסקטור הציבורי.

ואכן, הצעת החוק התגלגלה והגיעה לכנסת השלוש-עשרה, בין השאר לידי ולידי קבוצת חברים בוועדה, שעשתה עבודה מסורה, והצעת החוק כפי שאני מביא אותה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ללא הסתייגויות – וטוב שכך, טוב שהכנסת כולה, על אגפיה, עומדת מאחורי הצעת החוק – אומרת את הדברים הבאים: מטרת החוק ברורה, והיא קביעה של חובת דיווח על שכר הבכירים במשק הציבורי, חובה המוטלת על כל הגופים הממשלתיים, המתקצבים והנתמכים במגזר הציבורי. לקראת סיום דברי אפרט על אילו גופים מדובר.

על-פי הצעת החוק הזו, שהממונה על ביצועה הוא שר האוצר, באמצעות הממונה על השכר, כל גוף מתקצב וכל גוף נתמך, כל חברה ממשלתית וכל שאר הגופים שאפרט בהמשך יהיו חייבים למסור אחת לשנה דוח על שכר הבכירים, ומייד אגדיר מה זה "בכירים". הממונה על השכר יהיה רשאי לדרוש מכל אחד מהגופים הציבוריים פרטים על שכר הבכירים בהם ועל שכר העובדים האחרים.

שאול יהלום (מפד"ל):

יהיה רשאי או חייב?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חובה לדווח לו. אני מודה לחבר הכנסת יהלום ששאל אותי. לשון החוק אומרת ש"גוף מתקצב וגוף נתמך ימסרו לממונה אחת לשנה – – –". נוסף על כך יוכל הממונה על השכר לדרוש פרטים לא רק על שכר הבכירים באותו גוף, אלא גם על כל עובד אחר שהוא ימצא לנכון, אם תהיה לו סיבה טובה לחשוב שהוא רוצה לקבל פרטים. לגבי הבכירים יש חובה של מסירת דיווח.

הגופים שעליהם אני מדבר – שימו לב, חברי הכנסת, אנחנו מדברים בעצם על כך שמעתה תהיה חובת דיווח על שכר הבכירים בכל הגופים הבאים: כל החברות הממשלתיות, כל החברות העירוניות והחברות-בנות הממשלתיות והעירוניות, כל הרשויות המקומיות, כל המועצות הדתיות, כל איגודי הערים, כל התאגידים על-פי חוק, והגופים הנתמכים הבאים: המועצה לשיווק פרי הדר, רשות הפיתוח, מגן-דוד אדום – אני מונה כאן רק דוגמאות – המוסד לביטוח לאומי, בנק ישראל, המועצה להשכלה גבוהה, מועצות שיווק וייצור למיניהן, לשכת עורכי-הדין, האקדמיה למדעים, רשויות שונות, כמו רשות הנמלים, רשות שמורות הטבע, רשות השידור, המועצה להסדר הימורים בספורט, רשות שדות התעופה, רשות הדואר, הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, רשות העתיקות, הרשות למלחמה בסמים, ונוסף על כך שורה של גופים נתמכים – וזו אולי הרשימה המעניינת ביותר – שמעתה תחול עליהם חובת דיווח, או פומביות שכר הבכירים; יש לנו קרוב ל-20 גופים נתמכים, ביניהם: "אגד", כל האוניברסיטאות, גופים אחרים להשכלה גבוהה.

רון נחמן (הליכוד):

מה זאת אומרת "כל האוניברסיטאות"?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זה אומר כך, אני אמחיש את העניין: כל הבכירים, כפי שאגדיר אותם מייד, באוניברסיטה בנגב, באוניברסיטת בר-אילן, באוניברסיטה בחיפה ובאוניברסיטה בתל-אביב, בבית-הספר הגבוה למדעי הטקסטיל וכו' וכו', באוניברסיטה העברית – כל אלה תהיה מוטלת עליהם חובת דיווח לממונה על השכר על גובה שכר הבכירים, ומייד נגיע לשאלת הפומביות, כיצד נבצע אותה. זה כולל גם את שלוש קופות-החולים הגדולות, מאחר שהן מוגדרות בחוק כגופים נתמכים: הכללית, לאומית ומאוחדת. גם שכר הבכירים בקופות האלה יקבל מעתה פומביות.

רון נחמן (הליכוד):

אני מבקש לשאול בעניין ות"ת – ועדה לתכנון ולתקצוב. האם החובה חלה לא רק על תשלומים ישירים אלא גם על תשלומים עקיפים, שנת שבתון וכו'?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מוכן אחר כך לעיין אם זה חל גם על ות"ת.

יצחק לוי (מפד"ל):

אין לזה שום קשר עם ות"ת.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נכון.

אני רוצה לעמוד על שתי הגדרות חשובות מאוד. ישאל השואל, ובצדק: חובת דיווח על מה? מה הוא שכר? ואכן החוק הגדיר את נושא השכר באופן מקיף ביותר, כוללני ביותר. אנחנו אפילו לא אומרים את המלה שכר; חובת הדיווח חלה על תנאי העסקה, כלומר על "שכר לרבות תנאי פרישה, גמלאות או הטבות כספיות אחרות הקשורות לעבודה ולרבות התחייבות למתן כל אחד מאלה". זו ההגדרה המקיפה ביותר שאנחנו מצאנו להגדרת תנאי העסקה. על זה יחולו חובת הפומביות וחובת הדיווח.

עמדה בפנינו השאלה, כיצד נותנים פומבי לדברים האלה. אנחנו הולכים לעשות כאן צעד מאוד משמעותי במינהל הציבורי, על דעת הוועדה כולה. התלבטנו הרבה בשאלה כיצד לתת פומבי לדברים האלה, ואני שמח שהוועדה קיבלה את הצעתי כדלקמן: מדי שנה יניח הממונה על השכר על שולחנה של הכנסת – כשם שמבקר המדינה מניח את דוח מבקר המדינה ואת דוח נציב קבילות הציבור, יניח הממונה על השכר אחת לשנה דוח על השכר במשק הציבורי על שולחנו של הבית. הדוח יהיה מורכב משני חלקים: בחלק ראשון תהיה סקירה קצרה על מדיניות השכר במשק, החלק השני הוא פומביות שכר הבכירים במשק הציבורי.

ראוי להדגיש, הנושא לא יפורט באופן שמי. מאחר שיש מתח בין רצוננו לתת פומבי לשכר ובין החובה לשמירת הפרטיות, הדברים לא יפורסמו באופן שמי אלא כלפי בעל תפקיד, נושא תפקיד.

ההגדרה השלישית החשובה: על אילו תפקידים אנחנו מדברים? אמרתי מהי ההגדרה של תנאי העסקה.

יצחק לוי (מפד"ל):

איפה כתוב בחוק שלא יהיה פירוט שמי? זה לא כתוב בחוק.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

יכול הממונה על השכר בפרשנות מרחיבה לתת פירוט שמי. מאחר שבדיון האחרון, כשעסקנו בליטושו של החוק, עלתה השאלה של המתח בין השמירה על צנעת הפרט לבין רצוננו בפומביות, היתה הבנה – שאיננה כתובה בחוק – שלפחות בפעם הראשונה הדברים לא יפורטו באופן שמי. הרי מי שירצה לדעת את החריגות ידע בדיוק מיהו נושא התפקיד באותו גוף שהעלה את השכר מעבר למותר. אני מניח שבפעם הראשונה זה יפורסם כך, גם אם אתה צודק, חבר הכנסת לוי, לא בחרנו להיות עורכי הדוח הזה. השארנו לממונה על השכר שיקול-דעת די רחב כיצד יפרט את השכר, איך יכתוב אותו. מאחר שהאוצר שיתף אתנו פעולה ושמח על החקיקה הזאת, אני מניח שהדוח הזה יפורסם באופן הוגן, מקיף וגלוי.

ובכן, מיהו בעל תפקיד בכיר? תישאל השאלה: או.קיי, הגדרתם את תנאי העסקה באופן מרחיב ביותר, כללתם פה את כל המשק הציבורי, את כל הסקטור הציבורי, מי הם בעלי השכר? הגדרנו יותר מעשרה בעלי תפקידים בכל אחד מאותם ארגונים, אותם 880 ארגונים שעליהם חל החוק הזה וחלה חובת הדיווח; יותר מעשרה בעלי תפקידים, תלוי בסוג הארגון: המנהל הכללי, המשנה למנהל הכללי וסגניו, הכפופים ישירות למנהל הכללי, מנהל ענייני הכספים, מזכיר, מהנדס עיר, מבקר פנימי. ראו את סעיף קטן (ד) בסעיף 33א, שם מפורטים בדיוק בעלי התפקידים שעליהם חל החוק.

החוק הזה מובא – ציינתי את זה כבר בתחילת הדברים – הוא מובא בשם הוועדה כולה, ללא הסתייגויות, ונדמה לי שצריך לחוש קורת רוח מהעובדה הזאת. לא היתה זאת עבודה של קואליציה מול אופוזיציה או אופוזיציה מול קואליציה. היתה פה הסכמה של כל חברי הוועדה שעבדו על החוק הזה, שאנחנו הולכים לחולל פה תמורה. זאת איננה תמורה היסטורית, אבל זאת תמורה משמעותית מאוד במשק הציבורי. מעתה ידע כל מנהל ארגון, כל דירקטוריון של כל ארגון, שקרן האור תאיר על

תנאי העסקה. מעתה ידעו כל דירקטוריון וכל הנהלה של כל ארגון, שלא יהיה אפשר עוד להסתיר ולהצפין פרטי שכר או הטבות, באופן ישיר או עקיף, מעין הציבור. ההנחה פה היא, שהפומביות היא השומר הטוב ביותר של הציבור. לפומביות יש ערך, הפרסום כשלעצמו הוא אלמנט מרתיע, אלמנט מבריא.

אני חושב שהן הוועדה, בהגישה את הצעת החוק הזאת לכנסת, והן הכנסת, בהנחה שהכנסת תאשר אותה, יעשו צעד משמעותי להיגיינה של המשק הציבורי. יש כאן דבר שהוא בבחינת נוגדן שאנחנו מזריקים לסקטור הציבורי, שיעזור לו להיות מחוסן מפני פגמים ופרכות שונות.

שאול יהלום (מפד"ל):

איך אתה מונע מאותה חברה או עמותה מתן כרטיס אשראי לאחד מבעלי התפקידים, שבו יוכל לקנות בלי סוף?

יורם לס (העבודה):

יש "ידיעות אחרונות".

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מאחר ששאלתו של חבר הכנסת יהלום היא היפותטית לחלוטין, הוא בוודאי חשב על מקרה היפותטי, שאני לא מניח שיקרה – אבל בכל אופן צריך לתת תשובה. חוק צריך לתת תשובה גם למקרים שלא ייתכנו אלא בהסתברות נמוכה מאוד. אני חושב שההגדרה שמצאנו לתנאי העסקה בסעיף קטן (ד) היא הגדרה מרחיבה מאוד, ונראה היה לכל המומחים שעבדו אתנו, שהיא תכלול גם את האפשרות הזאת שהעלית, של השימוש בכרטיס אשראי של החברה. אם אני לא טועה, נדמה לי שהאפשרות הזאת גם עלתה בוועדה, מישהו הזכיר אותה, כי גם בדיונינו עלתה המחשבה המוזרה הזאת.

בסיכום דברי אני מבקש מאוד מאוד להודות, ראשית, לאותם חברי כנסת שהשקיעו זמן ועבודה בחקיקת החוק הזה. אני רוצה להזכיר את חברי הכנסת יצחק לוי, אברהם פורז, דן מרידור, יוסי כץ, אלי גולדשמידט, חברים שעסקו בחקיקה הזאת, וכמובן את מציעי החוק. ויותר מכול אני מבקש להודות מאוד על שיתוף הפעולה ועל הנכונות של הממונה על התקציבים שלום גרניט, של סגנו מר כהן, של היועץ המשפטי שלהם רון דול, של דרורה ליפשיץ, שעשתה עבודה חשובה וטובה, ואני מודה לה, של נציגת משרד המשפטים, שתודת כולנו מסורה לה – דוידה לחמן-מסר. אני מודה לכולם.

אני מבקש מהיושבת-ראש להעמיד את הצעת החוק להצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד צוקר.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה שנייה על סעיפים 1 ו-2 בהצעת החוק.

הצבעה מס' 2

בעד סעיפים 1-2 – 13

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיפים 1-2 נתקבלו.

היו"ר א' סלמוביץ:

הצעת החוק התקבלה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 3

בעד החוק – 14

נגד – אין

נמנעים – 1

חוק יסודות התקציב (תיקון מס' 16), התשנ"ג–1993, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

החוק התקבל בקריאה שלישית.

יצחק לוי (מפד"ל):

איש באולם לא נמנע, ובכל זאת בהצבעות הופיע נמנע אחד.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש כאן איש שנמנע – חבר הכנסת גדעון שגיא.

המרת שירות צבאי בשירות לאומי על-ידי חיילות בתחומי הרווחה, החינוך,

הבריאות וקליטת העלייה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – דיון סיעתי בנושא: המרת שירות צבאי בשירות לאומי על-ידי חיילות בתחומי הרווחה, החינוך, הבריאות וקליטת העלייה, על-פי הצעתו של חבר הכנסת גדעון שגיא. יפתח את הדיון חבר הכנסת גדעון שגיא, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

גדעון שגיא (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראש הממשלה ושר הביטחון הודיע לפני חודשים מספר, כי בקרוב תשקול הממשלה הצעה להניח על שולחן הכנסת הצעת תיקון לחוק השירות הצבאי, ולפיו יקוצר השירות בתוך שנתיים-שלוש שנים.

גם בצה"ל ערים לבעיית השירות בצבא, הנובעת ממחזורי הגיוס הגדולים מעבר לצרכים של צה"ל בכוח-אדם, ובעיקר מהעודף בחיילות.

באגף כוח-אדם בצה"ל כבר הוחלט למעשה לקצר את השירות הצבאי של חיילות בשלושה חודשים החל מראשית שנה זו. אגף התכנון בצבא, יחד עם אגף כוח-אדם, הקימו ועדה בראשות האלוף במילואים הרצל שפיר, שתפקידה להציע דרכים לפתרון בעיית עודף כוח-האדם.

יוזמה זו של צה"ל באה מתוך מגמה לבחון את צורכי הצבא בנושא כוח-האדם, בראייה כוללת של שלוש-ארבע שנים קדימה. כוונת היוזמים היתה להציע דרכים לניצול אופטימלי של כוח-האדם המתגייס לצבא, מול הצרכים העתידיים. השיקולים המנחים את הוועדה הם: ההערכות בדבר הגידול הצפוי במחזורי הגיוס, האפשרות להחליף ולצמצם את השירות של יחידות המילואים, שיקולים תקציביים וכן שיקולים מקצועיים, המגבילים בדרך כלל את האפשרויות לקיצור השירות. על היוזמה הזאת ראוי צה"ל לכל שבח, שכן מעבר לבעיה הצבאית, הנובעת מעודף כוח-האדם בצה"ל, היא

חורגת מעניין צה"לי פנימי, והיא מחייבת, לעניות דעתי, פתרון מהיר על בסיס ראייה חברתית ומשקית-לאומית.

השימוש במטבע הלשון "צבא העם" ביחס לצבא הוא אולי שימוש במטבע שחוק, אך הוא היה ונשאר ביטוי קולע. כל זמן שנהוג גיוס חובה במדינה, כל עוד מאיימות עלינו סכנות קיומיות וכל עוד קיים הקונסנסוס הלאומי ביחס לצבא, צה"ל היה ונשאר צבא העם, ודווקא לכן צריך לראות את עודף כוח-האדם בצה"ל בהקשר הרחב ביותר.

אין חולקים על כך שעודף כוח-האדם עלול להיות לרועץ לצבא, כפי שהוא הופך לרועץ בכל מערכת, ולא אחת זהו הגורם העיקרי שמביא ארגונים רבים אל סף קריסה. לא מדובר כאן רק בפוטנציאל אנושי מבוזבז. מדובר כאן בתסכול ובמשבר של מוטיבציה, המסכנים אולי יותר מכל גורם אחר את היתרון היחסי של צה"ל.

האבטלה הסמויה והגלויה הקיימת בקרב חלק מן החיילים והחיילות גורמת לתסכול אצל החייל שהתגייס מתוך שאיפה עזה לתרום ומגלה לפתע שהוא מיותר. הבטלה פוגעת במורל, עקב הפתרונות הבלתי-נמנעים של פעילות סזיפית ושל תעסוקה טריביאלית.

חברי הכנסת, אלו הן סכנות אמיתיות לצבא, וכבר היום, לעניות דעתי, כולנו משלמים על כך מחיר שקשה לאמוד את היקפו מבחינת המשמעת, ההזדהות והתפקוד של הצבא.

לעומת המצב הקיים מבחינת עודף כוח-האדם בצה"ל, קיים מחסור חמור בכוח-אדם בשירותים החברתיים. המדינה עדיין נתונה במשבר חברתי. הפערים החברתיים, הפערים בתחום החינוך, בעיות התעסוקה בתחום שירותי הבריאות, המחסור בשירותים לעולים, לקשישים ולאוכלוסיות חלשות אחרות – כל אלה הם סכנה ליציבות החברתית, כל אלה מנציחים עוול ואי-צדק המחייבים תיקון.

נראה לי, על כן, שרצוי היום להציע לכל חיילת ולחלק מן החיילים אפשרות להתנדב לשירותים החברתיים בכל התחומים שהזכרתי. פתרון כזה של התנדבות למסלול במקביל לשירות הצבאי עשוי למנוע תסכול ואכזבה מחיילות ומחיילים רבים. הוא עשוי להוות פתרון הולם עבור צה"ל על-ידי ניצול כוח-האדם המעולה המגויס אליו. אין לי ספק שצה"ל היה מברך על פתרון כזה, וכאמור, אפשרות כזאת כבר נבחנת על-ידי ועדת-שפיר. אולם, כפי שצינתי, הואיל והנושא איננו רק נושא צה"לי פנימי, נראה לי כי במקביל לבדיקה הנערכת בצה"ל יש לבחון את הנושא גם בקרב הגופים והמשרדים הנוגעים בדבר. מסקנות ועדת-הרצל שפיר לא ייושמו, אם לא ייקבעו במקביל הדרכים לקליטת החיילים המתנדבים במסגרות האזרחיות השונות. היישום מחייב טיפול מקביל של משרדי הממשלה.

לפיכך, אני מציע לסיכום, כי תקום ועדה בין-משרדית בדרג מנכ"לים, שתכלול את כל המשרדים הנוגעים בדבר: עבודה, חינוך, בריאות, משטרה וקליטת עלייה. הוועדה תפעל במקביל ובתיאום עם ועדת-הרצל שפיר, שאמורה לסיים את עבודתה בחודש מאי. ועדת המנכ"לים תציע מצדה פתרונות להעסקת החיילים במסגרת השירות הלאומי.

ההסבה והשינוי בדפוס הגיוס אינם דבר קל ופשוט, ויש להניח שהיערכות הצבא והמערכת האזרחית תימשך יותר משנה, ואולי אף שנתיים-שלוש שנים. לכן יש לאמץ תוכנית כוללת של שירות לאומי, במקביל לשירות בצה"ל. התוכנית תבוצע בשלבים ובהדרגה כבר בשנת העבודה הנוכחית, והיא תושלם בתוך שנתיים-שלוש שנים.

מאז ומעולם, חברי הכנסת, ראינו את צה"ל ככור ההיתוך, מעורב ומעורה וחלק מההוויה החברתית במדינה. גם בראייה לעתיד יכול וחייב הצבא להתמודד גם עם האתגר של החזית הפנימית ולזכות בהישגים מפוארים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שגיא. אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ואחריה – את חבר הכנסת יורם לס.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כגודל הדימוי כך גודל הציפיות. נערות שלומדות בבתי-הספר התיכוניים, הציונים שלהן במתמטיקה יורדים בשנתיים האחרונות ללימודי התיכון. נשאלת השאלה, האם המוח הנשי מצטמק? אולי הראש של הבנות לא בנוי למספרים ולא כל שכן ללוגריתמים, משוואות, קונוסים, חזקות? האם הכול אצלן שואף לאפס?

ממחקר שנעשה בארצות-הברית מתברר, שהמסרים שהבנות מקבלות מהחברה, מהסביבה ומהמשפחה משדרים להן שמתמטיקה זה לא העתיד שלהן, ולכן הן מפסיקות להתאמץ בתחום הזה. האמביציה שלהן להצליח במתמטיקה יורדת. זה הכול. לא מוח, לא יכולת, לא כישורים, פשוט הסביבה והמסרים הם שמכתיבים את מה שמצפים מהן, ועל-פי הנצפה כך הן נוהגות.

הבנות שלנו, שמתגייסות לצה"ל, מלאות תקווה, אמביציה ורצון טוב לשרת את המולדת, והן יודעות מראש, שתחום העיסוק שלהן יהיה מצומצם ואפשרויות הקידום שלהן אפסיות.

אומנם, לאחר מאבקים ומאמצים יש התקדמות, ויותר חיילות יוצאות מן המטבחון הפלוגתי אל ההדרכה בטנקים, אל המכ"ם בספינת הטיילים ואל צוות הקרקע בחיל האוויר. אך עדיין רובן עובדות בעבודות נחותות לעומת הבנים. בדרך כלל הן עובדות בעבודות שמשרתות את הקצינים ומשרתות פחות את המטרות שלשמן התגייסו.

הפער הגדול ביותר שנפער בין נשים לבין גברים בחברה הישראלית הוא דווקא בתקופת השירות הצבאי. גבר, חייל, קצין שמשחרר מצה"ל, בעיקר בדרגה גבוהה, כל השערים פתוחים בפניו – עמדות בכירות, מנכ"לות, סמנכ"לות, דירקטוריונים, משטרה, ראשות רשויות מקומיות או אפילו חברות בכנסת.

הפער הזה בין נשים לבין גברים, שמתחיל למעשה בצבא, הפער הזה הוא גם שמביא לכך שלאמהות שלנו אין פנסיה מינימלית לקיומן לעת זיקנה. הפער הזה מביא גם לכך שנשים אינן מנצלות את הפוטנציאל הגלום בהן, והחברה שלנו מפסידה הון אנושי שכה נחוץ לנו. ומעבר לכול, הפער הזה הוא לא צודק והוא לא נכון.

אביגדור קהלני (העבודה):

עובדתית זה לא נכון מה שאת אומרת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

קמה היום הצעה שאומרת: הפער הזה הוא גרוע – – –

רן כהן (מרצ):

חברת הכנסת בלומנטל, את צודקת במהות, אבל יש היום – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת מכם לא להפריע כעת.

רן כהן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל אי-אפשר פה להפריע. זה באמצע הנאום שלה. היא תסיים ואז אאפשר לכם להעיר.

אביגדור קהלני (העבודה):

זה לא נכון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני אוכיח לך שזה נכון.

אביגדור קהלני (העבודה):

היום נותנים אפשרות לכל חיילת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קהלני, אני מבקש שתעיר את ההערות בתום הנאום.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדרבה, אני יודעת ש-80% מהמקצועות פתוחים גם בפני חיילות צה"ל. אנחנו בעד זה. אדרבה, שיגדל האחוז, שתגדלנה האפשרויות האלה.

אביגדור קהלני (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת קהלני, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה עפת לחברות בכנסת, תן לנו לפחות הזדמנות לדבר.

יש היום הצעה שאומרת שהפער הזה גרוע, אך יכול להיות גרוע עוד יותר. אפשר להגיע לפער גדול עוד יותר. בשל הפער הגדל, המרת שירות צבאי של חיילות בשירות לאומי – זה נשמע חיוני, מלבב, ענייני, אבל לא כך הוא.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת נחמן רון ודן תיכון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אם מורגש שיש עודף כוח-אדם בצה"ל, לא על גב החיילות והאי-שוויון נתמודד אתו. כל פתרון שיימצא, חייב להיות על בסיס שוויוני וצודק. די אם ניווכח בזכויות שיש לחיילים ולחיילות בשירות החובה לעומת הזכויות שיש לבנות השירות הלאומי. מסתבר שהאי-שוויון איננו רק ערכי אלא גם ממוני.

לחיילות ולחיילים יש זכאות לנסיעה חינם בקווים בין-עירוניים של "אגד". לבנות השירות הלאומי – נסיעה אחת בלבד בחודש, הביתה ובחזרה. משלוח דואר חינם בארץ לחיילות ולחיילים – אין זכאות כזאת לבנות השירות הלאומי. זכאות ללמוד להשלמת הבגרות במכללות, אך לא כך לבנות השירות הלאומי. פטור מארנונה בשיעורים שונים למשך שנה מיום השחרור, מענק שחרור, פדיון חיסכון, הכוונה וייעוץ על-ידי הלשכה להכוונת חיילים משוחררים, זכאות למענק נישואין, תשלום חד-פעמי עם הגיוס עבור רכישת ביגוד ועוד ועוד – כך לחיילות ולחיילים; לא כך לבנות השירות הלאומי.

יצחק לוי (מפד"ל):

צריך להשוות את זה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לגבי השירות הלאומי, יש לי דעה נחרצת, שונה לחלוטין. זה לא עניין של השוואה, אם כי אם אנחנו במצב שבנות שמצהירות פונות לשירות לאומי, מן הדין שנעשה את זה קודם כול. אבל הנחרצות שלי היא נגד הפיכת חלק מהשירות הצבאי, או לגבי חלק מהבנות, לשירות לאומי. ניסיתי להסביר את זה על-ידי הגדלת הפער מעבר לקיים היום.

היום גם נודע לנו, שבנות השירות הלאומי נוצלו על-ידי הממונה עליהן בבאר-שבע כמתפקדות כפופות של מפלגת העבודה. האם מפלגת העבודה היתה מנצלת את תומתן של החיילות בצה"ל על מנת להגביר את כוחה הפוליטי, כפי שכפתה חברות במפלגה על בנות השירות הלאומי? מסתבר שאין רק מופלות לרעה, אלא גם מופלות לכפייה.

אך כאמור, כל שאמרתי לעיל אינו מהווה את הנדבך העיקרי בבעייתיות של ההצעה הזו. הבעיה העיקרית איננה בפערים הכלכליים ובהטבות. הבעיה העיקרית היא בפער הערכי. הערכים שגדלנו עליהם, של צדק ושוויון חברתי, הם שצריכים להנחות אותנו בבואנו לקבל החלטות מסוג זה, גם החלטות שקשורות לבנות שלנו, לחובותיהן וזכויותיהן.

אני דוחה את ההצעה הזו מכול וכול.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. אני מזמינה את חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – את חברת הכנסת נעמי חזן.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הנושא של הסבת חיילות לשירותים בתחומים החברתיים הוא נושא מבורך. זה לא נושא לניגוח פוליטי, חברת הכנסת בלומנטל. זה לא נושא למעמד האשה. זה נושא מבורך. אני אנסה לפרט כמה דברים מעשיים; גם בתוקף ניסיוני כמנכ"ל משרד הבריאות עסקתי בעניין הזה מעשית, בשאלה כיצד באמת אפשר להתברך בשירות של חיילות במערכת הבריאות, וגם אצביע על כמה בעיות ועל דרכים לפתרון.

במערכת הבריאות משרתות כמה מאות חיילות בבתי-החולים. אפשר לחלק אותן לשניים. יש חיילות דתיות, שמבצעות במסגרת בתי-החולים את השירות הלאומי שלהן – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

הן לא חיילות.

יורם לס (העבודה):

הן לא חיילות, אני מקבל את התיקון, חבר הכנסת יהלום. הן בנות שמבצעות את השירות הלאומי. יש חיילות שבבקו"ם, בבסיס קליטה ומיון, הציבו אותן לנושא הסיעוד,

ויש כאל שתי בעיות. בעיה אחת זו הביורוקרטיה, שבה משרד הבריאות בא למשרד הביטחון ומבקש תוספת חיילות, ובא משרד הביטחון ומבקש תוספת תקציב. זה שזו אותה קופה, כל אחד יודע, אבל ברור שלמשרד הבריאות אין תקציב להעביר למשרד הביטחון. זה משרד עני. בגלל הנושא הביורוקרטי נופלות רבות מן האפשרויות.

הבעיה השנייה היא התדמית הנמוכה שיש לחיילות שמוצע להן לעבוד בסיעוד. הן מקבלות בבקו"ם תדמית נמוכה. מה שצריך לעשות כאן, זו הכשרה מקצועית, לשלב את העניין הזה עם איזו הכשרה שתביא את הבת לרמה של אחות מעשית. לגבי אחיות מוסמכות, צריך לשלב את זה עם תעודה

אקדמית. צריך לשפר את התדמית, באופן שזה יהיה כבוד לעבוד בבית-חולים במסגרת השירות הצבאי, ולא עונש.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מי ישלם את זה?

יורם לס (העבודה):

מי ישלם את זה? מי שרוצה לשפר את רמת הסיעוד ואת רמת השירות שמקבל חולה בבית-החולים. אנחנו כאן לא בדיון תקציבי אלא אני מביא רק כיווני מחשבה. ברור שלגבי כוח-אדם בבית-חולים, חיילות לא יפתרו את הבעיות. זה כוח-אדם שהכשרתו נמשכת שנים רבות, זה מקצוע שולייני, שאדם צריך לעמוד ליד המורה ולראות את העבודה שלו. את הבעיה הזאת חיילות לא תפתורנה. אבל, בנושא הסיעודי, שהוא בעיה שהולכת ומחריפה משנה לשנה, ומעולם לא היה בהיסטוריה האנושית מבנה חברתי עם דמוגרפיה שמרכז הכובד שבה נע לכיוון הקשישים, מצב שבו יש התמיינות והתמחות של רופאים, שהפכו להיות רופאי איברים ושכחו את החולה, מסתכלים על האיבר; מצב שיש נכים רבים, נפגעי תאונות דרכים, נכי צה"ל – כל אלה זקוקים שתהיה לידם איזו יד שתוכל לאחוז בהם, תוכל להקל עליהם, תוכל להביא להם, תוכל לחסוך ריצות אחר טפסים. את כל הדברים האלה יכולה לתת חיילת שיש לה לב והכשרה לטובת חולים בישראל.

אני רוצה לסיים את הדברים בנושא ערכי – מדינת ישראל צריכה להסתכל על הבריאות בדיוק כמו שהיא מסתכלת על הביטחון. כאשר אדם מת, לא אכפת לו אם הוא מת בגלל מחבל או בגלל חיידק. המוות הוא אותו מוות. מדינת ישראל, שמתייחסת לביטחון כפי שהיא מתייחסת ונותנת לביטחון את הכול, צריכה לשנות את ההתייחסות שלה למערכת הבריאות ולהבין, שחובתה לתת בריאות לבני אדם במדינה איננה פחותה מחובתה לתת ביטחון. ואת הקשר בין הביטחון ובין הבריאות יכולות לתת החיילות. זו פעולה מבורכת, שצריך להתמיד בה ולפתח אותה, לטובת החולים במדינת ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס. אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי חזן. אחריה – חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, אם יימצא לה מחליף.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברת הכנסת וחברי הכנסת, הרעיון של שילוב שירות לאומי עם שירות צבאי הוא רעיון מבורך ביסודו. יש היום גידול ניכר במחזורי הגיוס, ויש צפי של מחזורי גיוס גדולים עוד יותר בשנים הקרובות. הגידול הזה יוצר עודף כמותי מול צרכי צה"ל. ומכאן, יש היום אבטלה סמויה בצבא הסדיר, וסביר להניח שהאבטלה הסמויה הזאת תגבר בשנים הקרובות. מכאן, עצם הרעיון לשלב יחד גיוס צבאי וגיוס לשירות לאומי הוא רעיון שגם משרת את הצרכים של צה"ל וגם יש בו אפשרות לשמור על ערכים חברתיים בסיסיים.

לעניות דעתי, הבעיה איננה בעיה של עצם הרעיון, הבעיה היא באופן הביצוע. ייתכן מאוד שהרעיון של הקמת מסגרת של שירות לאומי כתחליף, או בד בבד עם גיוס לצה"ל, יבוצע או יושם בצורה שמגבירה את האפליה בין קבוצות אוכלוסייה שונות, במיוחד בין נשים לגברים. אין שום סיבה, חבר הכנסת לס, שבנים לא יוכלו להקדיש שלוש שנים מחייהם לנושאי סיעוד, חינוך, בריאות, משטרה ומשמר אזרחי במסגרת שירות לאומי, בדיוק כמו שאין כל סיבה מהותית-אובייקטיבית שנשים לא יוכלו להמשיך לשרת תחת חוק גיוס חובה בצה"ל בתפקידים חיוניים.

לכן הבעיה היא, ואני חוזרת ומדגישה את זה, איך אנחנו גורמים לכך שבהכנה למסגרת של שירות לאומי יישמרו הפרופורציות הנכונות בין שירות של נשים וגברים, של בנים ובנות בתוך המסגרת הזאת.

המצב היום הוא – וחברתי חברת הכנסת נעמי בלומנטל האירה אותו היטב – מצב של חוסר שוויון לא רק בין קבוצות שמשרתות בצבא לאלה שמחוץ לצבא, אלא גם בתוך הצבא, בצורה יותר מדי בוטה, בין נשים לגברים.

תרשו לי לפרט בכמה משפטים. היום רק כ-66% מכל מחזור גיוס בנות אומנם מתגייסים לצה"ל. יש קבוצות שלמות, שמסיבות סוציו-כלכליות לא הצליחו לעבור את רף הגיוס היום, והן נמצאות מחוץ למעגל המגויסים. מעוטי היכולת האלה, הנשים, ודאי וודאי בחורי ישיבות, שהגיע הזמן לגייס גם אותם לשירות לאומי, חשוב שייכנסו למעגל.

בתוך הצבא עצמו נתוני הפתיחה של בנים ובנות הם זהים, וייתכן מאוד שיש אפילו עדיפות מסוימת לבנות בנתוני הפתיחה בגיוס עצמו. אבל ברגע זה מתחיל תהליך של אי-שוויון ואפליה. תנאי השירות שונים. בתקופה האחרונה נתבשרנו עוד הפעם על קיצור שירות בנות בצה"ל.

כמובן, אין שוויון גם בשירות המילואים. בשיבוץ המקצועי של נשים בצה"ל היתה פריצת דרך רצינית מאוד בשנים האחרונות ונכנסו בנות למגוון מקצועות, בכלל זה מדריכות ביחידות קרביות, וזה מבורך. אבל רוב הנשים במסגרת הצבאית היום עדיין ממלאות את השנה-וחצי-שנתיים שהן בצבא בתפקידי פקידות, שהם מתחת לכישורים שלהן. יש להן הרבה יותר לתרום לצבא מכפי שהן תורמות היום.

קידום נשים בצבא הקבע איננו מתבצע מבחינת הכישורים האובייקטיביים של הנשים שמשרתות היום בצבא הקבע. במלים אחרות, אשה שלא ראתה ולא נתקלה באפליה טרם גיוסה נתקלת היום באפליה. ואם הדבר הזה יונצח על-ידי הפרדה של בנים ובנות בשני שירותים שונים, שירות צבאי ושירות לאומי, זאת תהיה בכייה לדורות.

ההשלכות של האפליה הן השלכות עמוקות לגבי הנשים בהמשך. היום עבר צבאי ושירות בצה"ל הוא כרטיס ביקור לכניסה לחיים האזרחיים. זה תנאי מוקדם לקבלת טובות הנאה, אבל חשוב הרבה יותר – תנאי מוקדם לקבלה לעבודה במקומות רבים.

לא רק זה, הסטטוס, המעמד של אזרחי המדינה נמדד במידה לא מבוטלת על-פי העבר הצבאי שלהם, וכל עוד יש לנו צורך בצבא, הצבא צריך לשקף את העיקרון והערך הבסיסיים של שוויון לכל אזרחי המדינה.

מכאן, שירות לאומי ליד שירות צבאי – בהחלט כן, אבל זכויות שוות לכל האזרחים ונטל חובות שווה. זה כולל גם ערבים, גם בחורי ישיבה, גם נשים וגם חילונים.

שימור היחס בין קבוצות האוכלוסייה השונות בכל מסגרת שהיא, ובמיוחד במסגרת המוצעת של שירות לאומי, הוא תנאי מוקדם לשמירה על ערך השוויון. יש רק קריטריונים אובייקטיביים שמצדיקים ויציקו בעתיד את ההזרמה של מגויסים לשירותים השונים. הבסיס חייב להיות פונקציונלי – לא בסיס מיני, לא דתי, לא עדתי ולא לאומי, אלא בסיס ענייני, פונקציונלי, מהותי, וגם בסיס של יעילות.

מכאן, הצבא הוא מוסד שאמור לשקף את ערכי היסוד של מדינת ישראל. ואם לעתיד אנחנו לא דואגים לכך שכל מסגרת גיוס תשמור את הערכים האלה, אנחנו יצרנו מוקד או מוסד שיכול להעביר מסר חברתי חיובי, והפכנו אותו למוסד שמנציח אי-שוויון.

אדוני סגן שר הביטחון, אני מחייבת את הרעיון של שירות לאומי, אבל אני מבקשת ואפילו דורשת ממך, שאם יבוצע הרעיון הזה יהיה יחס שווה בין נשים לגברים בכל מסגרת שהיא. תודה רבה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת חזן, את מוכנה להשיב?

נעמי חזן (מרצ):

לחבר הכנסת קהלני אני אשמח להשיב על כל שאלה.

היו"ר ע' מאור:

בקצרה מהמקום, בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

חברת הכנסת חזן, אמרת שאת רוצה שוויון בין נשים לגברים בשירות המילואים. הייתי רוצה שתסבירי זאת. כיום רווקות עושות שירות מילואים עד גיל 24, והנשואות כמובן אינן עושות מילואים.

נעמי חזן (מרצ):

למה "כמובן"?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קהלני, זה לא במסגרת הדיון. התרתי לך לשאול שאלה אחת.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני גבר יחיד, ששלוש נשים תוקפות אותו. תנו לי רגע.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת בלומנטל, אני מצטערת.

אביגדור קהלני (העבודה):

המשך השאלה: למה את מתכוונת? האם את מתכוונת לכך שחיילות יהיו גם לוחמות? ומכאן, שלא יהיו עוד חיילות שיעסקו במקצועות שמסביב לשולחן, ואז נושיב את הלוחמים סביב השולחנות ונוציא

את הבנות אל השדה. אני פשוט רוצה הבהרה לדברים שאמרת מעל הבמה הזאת. זה הכול. אני אתכן, אבל תסבירו לי איך עושים את זה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת קהלני, אשמח להשיב על שאלתך.

כל עוד יש לישראל צורך לשמור על עיקרון של גיוס חובה, אני מציעה, ואני חושבת שזה גם מה שנשמע באולם המליאה היום, שהשוויון יהיה מלא. צבא ארצות-הברית מגייס עכשיו בנות ליחידות קרביות. בנות במדינת ישראל שרוצות להתגייס ליחידות קרביות יכולות לעשות את זה, ואני חושבת שהגיע הזמן לשבור את המיתוס שהן אינן מסוגלות. הן מסוגלות להיות מדריכות קליעה, מדריכות טנקיסטים, מדריכות קישור, והן מסוגלות לשבת במודיעין, אבל הן לא מסוגלות לצאת לשדה? הרי זה מגוחך.

לכן, אם אנחנו עוסקים בעקרון השוויון – – –

רן כהן (מרצ):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת קהלני שאל, ואני משיבה. עקרון השוויון חל על הכול. נוסף על כך, חבר הכנסת קהלני, מאחר שאנחנו יושבים באותה ועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון, אתה יודע בדיוק כמוני, שאנחנו נכנסים עכשיו לעידן של לוחמה מתוחכמת, והרבה מהיחידות הקרביות הן לא בהכרח בשדה, אלא גם עוסקים באמצעי לחימה מתוחכמים, שלא דורשים כוח פיסי, אלא שכל. ולנשים יש, כידוע לכולנו, שכל למכביר. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, ואחריה – את חבר הכנסת שאול יהלום.

אסתר סלמוביץ (צומת):

רציתי להוסיף על דבריה של חברתי, חברת הכנסת חזן, שיש לנו גם כוח פסי, ולא רק שכל.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, השירות הלאומי כיום הינו נחלתן הבלבדית של הבנות הדתיות, הפטורות משירות ביטחון מטעמי דת. בנות אלה מתנדבות לשירות לאומי אשר משכו שנה או שנתיים, על-פי בחירתן, ובמסגרת זו הן מועסקות בתחומי החינוך הדתי, במערכות הבריאות והרווחה. שירותן זה מוכר על-ידי רשויות ומוסדות המדינה כשירות צבאי, עם כל הנגזר ממנו, לצורך קבלת הטבות הניתנות לאזרחים יוצאי צבא.

השירות הלאומי במתכונתו הנוכחית מרוכז ומופעל על-ידי האגודה להתנדבות בעם, שבראשה עומד עורך-הדין דב פרומן. נראה לי כי כאן המקום להביע מלוא הערכתי למפעל מפואר זה ולמשרתות במסגרתו.

מאז קיומו של צה"ל אין הוא רק נושא דגל ההגנה על ביטחון המדינה. נוסף על כך שוקד הוא גם על מתן מענה על צורכיהן השונים של אוכלוסיות חלשות בקרבנו, בתחום החינוך והבריאות.

קצרה היריעה, גברתי היושבת-ראש, מכדי לפרט את כל נושאי עיסוקיו של צה"ל בתחום הלאומי, אולם כאשר דנים אנו בנושאים אלו, לא ניתן שלא להזכיר לפחות אחדים מהם: גיוס אוכלוסיות מיוחדות לצה"ל במסגרת מקא"ם – מרכז קידום אוכלוסיות מיוחדות; הקמת יחידות של מורות חיילות המתגברות את מערכת החינוך; גיוס חיילות יח"ס – יחידה סיעודית – ככוח עזר בבתי-חולים; הטיפול בנוער על כל גווניו, וכן טיפול בעולים חדשים במסגרת הגדנ"ע.

מן הראוי לציין, גברתי היושבת-ראש, כי מפעל לאומי וציוני זה, הנישא במשך שנים על כתפי צה"ל, מתבצע ברמה מוסרית ומקצועית גבוהה ביותר, כאשר רוח השליחות וההתנדבות אופפת כל עשייה.

עם זאת, עולה כמובן ונשאלת שוב השאלה, אם אכן נכללות פעילויות אלה במסגרת תפקידיו של צה"ל? והאם לא הגיעה העת להקים גוף ממלכתי, אשר יוטל עליו להתמודד עם מפעל ציוני ולאומי במתכונת השירות הלאומי?

סבורה אני, שעם גידול פוטנציאל המתגייסים לשירות חובה, חשוב ליצור אלטרנטיבות לשירות המדינה, ולאו דווקא בתחום הביטחוני. יש לתת את הדעת על כך שרבים מקרב בני הנוער, ולו גם מקרב המוכשרים ביותר במגוון תחומים, אינם מוצאים את מקומם בשורות הצבא, מסיבות כאלה ואחרות. עם יצירת אלטרנטיבה נוספת, אשר במסגרתה ניתן יהיה לשרת את המדינה, נוכל לנצל פוטנציאל עצום ואיכותי זה להשגת מטרות נעלות אלה. אלטרנטיבה זאת תאפשר קליטת צעירות וצעירים הנפלטים מן המערכת הצבאית ומוצגים כיום ככלי ריק וחסר תועלת, ותצילם מרגשי תסכול וייאוש בחייהם האזרחיים.

בדרך זו תימצא אפשרות ניתוב עודפי כוח-אדם מן המערכת הצבאית, אם אכן יתהוו כאלה בעתיד, כתוצאה מגידול שנתוני הגיוס.

לאור מצב עניינים זה מציעה אני, גברתי היושבת-ראש, להקים גוף ממלכתי אשר תפקידו יהיה לרכז את נושאי השירות הלאומי בתחומי הרווחה, החינוך, הקליטה, הבריאות, ואולי בתחומים נוספים כגון איכות הסביבה, ועוד, ובלבד שגוף ממלכתי זה ישמור על העקרונות הבאים: השירות הלאומי במסגרת זו יהיה על בסיס התנדבותי בלבד, ללא כל אפשרות לכפות על צעירות וצעירים אלה המרת שירותם הצבאי בשירות לאומי. ובלבד ששירותם זה יהיה מותנה, בראש ובראשונה, בהסכמתו של צה"ל לוותר עליהם לטובת השירות הלאומי. עדיפות ראשונה בבחירת פוטנציאל הצעירים בני-הגיוס לצה"ל תינתן בידי רשויות הצבא, בהתאם לצורכי המערכת הצבאית בלבד. השירות הלאומי ייחשב לכל דבר כתחליף לשירות החובה בצה"ל, על משכו, זכויותיו וחובותיו.

בדרך זו של יצירת אלטרנטיבה נוספת ייפתח השירות הלאומי גם בפני אוכלוסיות שאינן חייבות בשירות חובה על-פי חוק, ללא הבדלי גזע, דת ומין, ויהפכם לאזרחים שווים זכויות ושווי חובות.

לסיום, גברתי היושבת-ראש, מבקשת אני להדגיש, חזור והדגש, כי בשום מקרה אין לשלול מבנות את זכותן וחובתן לשרת בצה"ל, או לקצר את שירותן בכל דרך שהיא, והפנייתן לכל מסגרת חלופית שהיא תותנה בראש ובראשונה בהסכמתן המלאה ובנכונותן למלא תפקידים מוצעים אחרים, במסגרת השירות הלאומי. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בנושא הזה של צבא ושירות לאומי המפד"ל נאמנה למדיניותה, שיש בטווח הארוך להגיע למצב, המנוגד, אולי, לדעתן של חברות הכנסת בלומנטל וחזן, שבו כל הבנות לא תשרתנה בצה"ל. מתברר לאט, גם על-ידי אנשי מקצוע, גם על-ידי אנשים שאינם דווקא בעלי השקפה דתית, שאכן הרגע הזה הולך וקרב.

עם זאת, לדעתנו חייבים ליצור לכל הבנות, דתיות וחילוניות, מסגרת התנדבותית לשירות לאומי, מאחר שהצרכים שאינם צבאיים במדינה, בכל התחומים שפורטו כאן – חינוך, בריאות ורווחה – –

נעמי חזן (מרצ):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

מייד אשיב. חברת הכנסת חזן, אם תואילי להקשיב, תשמעי בסוף את עמדתי.

נעמי חזן (מרצ):

אני מקשיבה קשב רב.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — הם צרכים מאוד חשובים ומתאימים בעיקר, באופן יחסי, לבנות.

נעמי חזן (מרצ):

אתה מציע סטריאוטיפים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

רק רגע, תקשיבו, חברות הכנסת היקרות. תנו לי להביע את עמדתי. ממה נפשכן? חברת הכנסת חזן, ממה נפשך? אם את טוענת לשוויון מלא, אדרבה, לא שמעתי אותך קמה מעל במה זאת וטוענת: איזו שערורייה זאת, שבנים משרתים שלוש שנים ובנות רק שנתיים.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, אני מבקשת שתקשיב למה שאני אומרת באותה מידת קשב שאני מקשיבה לך — —

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

שאלו יהלום (מפד"ל):

ועוד, איזו שערורייה זאת, שלא לוקחים את הנשים גם אחרי שהן מתחתנות להמשך השירות הסדיר. ועוד, הן צריכות לשרת במילואים עד גיל 55.

נעמי חזן (מרצ):

52.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

שאלו יהלום (מפד"ל):

52, וגם ליחידות קרביות. אני בהחלט מכבד — — —

נעמי חזן (מרצ):

— — —

שאלו יהלום (מפד"ל):

חברת הכנסת חזן, אם זאת דעתך, בבקשה, אני מתנגד לה. אני חושב שהיא דעת מיעוט קטן גם בבית הזה, גם במדינה וגם בעם. אדרבה, הראיה — שעד היום היא לא התקבלה על-ידי כל כנסות ישראל וממשלות ישראל.

אבל אם השוויון לא נובע מאותה גישה של שוויון בכול, ואנחנו בהחלט מקבלים שהוא לא כך, אלא נובע מאיזה פחד, שאם הבת לא תשרת בצבא החברה תביט עליה בעיניים עקומות, הרי זוהי החלטה שתלויה בהחלט בנו. אנחנו קובעים את התייחסותנו למי שמשרתת ולמי שלא, משום שאנחנו אומרים: חייבים לשרת. אבל ברגע שהחברה כולה תחליט — הכנסת, הממשלה — לדוגמה, שבנות משרתות רק במסגרת של שירות לאומי, הרי החברה תתייחס באותו כבוד לבן שמשרת בצבא ולבת שמשרתת בשירות לאומי. הרי איש לא — — —

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא.

נעמי חזן (מרצ):

— — — אינן שוות. יש בהיסטוריה האנושית, כפי שאתה יודע היטב, יותר מדי דוגמאות לעניין הזה. מה שאתה רוצה לעשות זה לבסס את האי-שוויון על בסיס מין, שאין לו שום הצדקה עניינית או מהותית.

שאול יהלום (מפד"ל):

גבירותי, חברת הכנסת חזן וחברת הכנסת בלומנטל — — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

יש לי הרגשה, שיש לכם דעות שונות בעניין.

שאול יהלום (מפד"ל):

ההבדל בנושא הזה בין גבר לאשה, לא צריך להעלות אותו ולהתבייש בו, אלא הוא הבדל יפה מאוד, ואני חושב שעצם העובדה שיש גבר ויש אשה ויש להם תפקידים מיוחדים וייחודיים בחברה, זה לא אומר שתפקיד אחד הוא יותר חשוב מהשני.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זה לא צריך להשפיע על כל דבר.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברות הכנסת חזן ובלומנטל, אני מבקשת שתאפשרו לו לנאום.

שאול יהלום (מפד"ל):

כפי שאומר סגן שר הביטחון, בהחלט יכולים להיות הבדלי גישות בין שנינו ובין שלושתנו, ואפשר לכבד בהחלט איש את רעהו. כל מה שאני רוצה לומר הוא, שאם מנטרלים את העניין של שוויון מלא, הרי לא צריך לפחד מהמסגרת של שירות לאומי והתייחסות החברה אליה, כי אנחנו – החברה עצמה – קובעים את ההתייחסות לעניין.

נעמי חזן (מרצ):

שוויון לא ניתן לחלוקה, חבר הכנסת יהלום – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

לפי קריאות הביניים, ודאי שיש הבדל בין חברות כנסת לבין חברי כנסת. איזה חבר כנסת צועק כאלה קריאות ביניים?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברות הכנסת בלומנטל וחזן, אני מאוד מבקשת לא להפריע.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

עוד כמה מלים בנושא של השירות הלאומי הקיים היום לבנות דתיות. השירות הלאומי שקיים היום לבנות דתיות הוא שירות חיוני למדינה משתי סיבות. סיבה ראשונה – וזה בהחלט לפי הצעת חבר

הכנסת גדעון שגיא – לכאורה הדבר נעשה, אומנם לא בשל החלטה ממסדית, אבל השירות הלאומי שהוא מדבר עליו, כ-4,000 בנות עושות זאת. הן לא הולכות לצבא אלא הולכות לשירות לאומי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

שמעת מה שקרה להן? מחתימים אותן למפלגת העבודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת בלומנטל, אני מאוד מבקשת ממך לאפשר לנואם לשאת את דבריו.

אביגדור קהלני (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אם מדברים על שוויון, אני הערתי הערה אחת, ואת "ירדת עלי רצח", אבל שם

יוסי כץ (העבודה):

אחוות נשים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני בטוחה שאתה לא מתכוון לכך ברצינות. לכן לא אגיב.

שאול יהלום (מפד"ל):

חשיבותו היא – כל עוד קיים השירות הצבאי לבנות, שאני מאוד מכבד אותו, חשיבותו של השירות הלאומי ההתנדבותי לבנות דתיות היא קודם כול חשיבות לאומית, שיש שוויון במדינה הזאת. אומנם זאת נמצאת בבית-חולים וזאת יכולה להיות פקידה בבסיס, אבל קודם כול יש שוויון בין הבנות הדתיות לבנות שמשרתות בצבא.

דבר שני, אותם צרכים, כשמדובר על השירותים החיוניים, אם יש כ-4,000 בנות בשירות הלאומי, הרי הן ממלאות את הצרכים האלה בבריאות, בחינוך, ברווחה, במשטרה ובכל המקומות.

והנה, לצערנו הרב, עד שחבר הכנסת שגיא וחברי כנסת נוספים מציעים לבנות שירות לאומי לבנות שאינן משרתות בצבא, עד שהם מציעים זאת – באה הממשלה הזאת ומעלה כל הזמן רעיונות לצמצם את השירות הלאומי לבנות דתיות. למה? – מטעמי תקציב.

במשרד החינוך, לדוגמה – יש להביא בחשבון שמספר הבנות הדתיות המשרתות בשירות הלאומי עולה משנה לשנה, מתוך זה שהוא הופך לנורמה שכל בת דתית משרתת. התחלנו בשירות לאומי התנדבותי, וצריכים – – –

נעמי חזן (מרצ):

יש רק 4,000 בנות דתיות בכל מחזור?

יצחק לוי (מפד"ל):

לא. זו התנדבות ולא חובה.

שאול יהלום (מפד"ל):

כן, 4,000 בנות דתיות בכל מחזור, ומספר זה עולה משנה לשנה, ובכל שנה יותר ויותר בנות. אבל משרד החינוך כיום, מתוך אותה גישה מגמתית אנטי ממלכתית-דתית – ורצוי שתשמעי את זה, חברת הכנסת חזן, כי זה נוגע למפלגתך ולמי שעומדת בראשה – מצמצם את השירות של הבנות בשירות לאומי ומעביר אותן סתם מסיבה תקציבית; המשרד אומר: אין לי כסף להעסיק בנות בשירות לאומי.

נעמי חזן (מרצ):

– – – הרעיון שאנחנו דנים בו היום בכנסת הוא להקים שירות לאומי ממלכתי. אני מקווה מאוד שזה יחול גם על בנות דתיות; ולא מתוך תקצוב של משרד החינוך, כי זאת שאלה ממלכתית, ולא – – – אתה מנצל כל הזדמנות לנגח את משרד החינוך, כאשר זה לא הנושא שעל סדר-היום.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת.

שאול יהלום (מפד"ל):

משרד החינוך בהנהגתו היום מנצל כל הזדמנות לפגוע בממלכתיות הדתית ובציונות הדתית.

נעמי חזן (מרצ):

משרד החינוך – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. את לא יכולה לעשות זאת כל הזמן.

שאול יהלום (מפד"ל):

איזה רעיון טיפשי לצמצם שירות של בנות בשירות לאומי.

נעמי חזן (מרצ):

שאול יהלום (מפד"ל):

מה אנחנו עשינו? לא שמעתי.

נעמי חזן (מרצ):

שאלו יהלום (מפד"ל):

איפה ראית אי-שוויון, חברת הכנסת חזן? מי שמסר לך על אי-שוויון בחלוקת משאבים, שיקר לך.

רון נחמן (הליכוד):

איפה את מחפשת את השוויון?

שאלו יהלום (מפד"ל):

מעולם לא היה שוויון. כל הדיבורים שלכם על זכויות האזרח הם עורבא פרח.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן, אני מבקשת להפסיק.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתם מדברים על זכויות האזרח רק כשזה נוגע לכם. כאשר מדובר על מיעוט דתי, לתת לכל ילד חינוך ממלכתי-דתי, אפילו ביישובים מרוחקים, לפתע פתאום מקצצים 15,000 שעות, משום שאתם מתכחשים, אתם מתכחשים לזכויות האזרח.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן, אני מבקשת ממך שלא להשיב לו כעת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתם לא מוכנים להעניק זכויות אזרח כשזה נוגע לאדם דתי.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן — — —

שאול יהלום (מפד"ל):

אתם רק דואגים לעצמכם. זו צביעות, שקר. איך את מעזה להגיד שאנחנו דאגנו לאי-שוויון? איך את מעזה בכלל להגיד את זה?

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה. זה לא יכול להיות כך.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתם הולכים בשמחה, באווירת "עליהום", להעביר מהחינוך הממלכתי-דתי לחינוך הממלכתי, רק בגלל שנאה, רק בגלל רצון להקטין את החינוך הממלכתי-דתי.

ועכשיו, האויב הגדול ביותר של הטוב הוא הטוב ביותר. את עוד לא הקמת שירות לאומי ממלכתי, אלה סתם רעיונות, הרי את מתנגדת לזה, הרי את אומרת: רק צבא. והנה, בינתיים נצמצם את מספר הבנות בשירות הלאומי. הלא תבושי? אני שואל אותך, באמת: הלא תבושי?

נעמי חזן (מרצ):

אני חייבתי את הרעיון.

שאול יהלום (מפד"ל):

האם זו לא זכות לכל בת לשרת שירות לאומי?

נעמי חזן (מרצ):

אני חייבתי את הרעיון. אל תשים בפי דברים שהם ההיפך הגמור ממה שאמרתי. אני חייבתי את הרעיון. אני מבקשת שתבדוק בפרוטוקול.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן, אני מבקשת להפסיק את ההתנגדות הזאת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אמרת את זה פה, עכשיו. אני אומר לך בצורה מוסמכת, שמשרד החינוך מצמצם את השירות הלאומי לבנות דתיות, ואת באה ונותנת לי תשובה: אני מקווה שיהיה שירות לאומי ממלכתי. אני אומר לך: עד שאת מקימה שירות לאומי ממלכתי, שאת מתנגדת לו, כי את רוצה רק צבא – אל תפגעי בזכות הבת הדתית לשרת את מדינתה בדרך שלה.

נעמי חזן (מרצ):

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא, לוקחים את התקציב ומעבירים אותו לתיאטרות ולבתי-קולנוע. דברים חשובים. אבל למה על חשבון בנות בשירות הלאומי? מדוע?

אין כל ספק שאם הכנסת באמת בעד גישה של זכויות האזרח, היא צריכה לשמור על זכויות האזרח הדתי והבת הדתית לא פחות מאשר על זכות הרוב. במה נבחנת חברה? בשמירה על זכות המיעוט, לא על זכות הרוב.

נעמי חזן (מרצ):

וזה כולל ערבים?

שאלו יהלום (מפד"ל):

בוודאי כולל ערבים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת ממך שלא להיגרר לזה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני מציע שתפני לאנשי החינוך הערבים ותשאלי אותם באיזו תקופה דאגו להם, האם היום או בתקופתו של המר; מי בנה להם את תוכניות החומש? אני מציע שתבדקי מה הם אומרים. האם בדקת או לא בדקת? אם את לא זועקת על מה ששולמית אלוני עושה, את לא יודעת.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את הדו-שיח הזה. חבר הכנסת יהלום, אני מציעה שתסיים את הנאום שלך. זמנך כבר תם, ואני מציעה שתסכם.

יצחק לוי (מפד"ל):

האם אני יכול להציג שאלה לחבר הכנסת יהלום?

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

האם חבר הכנסת יהלום נואם עד סוף הימים?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אני מנהלת את הישיבה הזאת. אני מבקשת להימנע מהערות מן הסוג הזה.

דן תיכון (הליכוד):

כל הכבוד, זה נכון שאת מנהלת אותה, אבל יש גם שעון.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מנהלת את הישיבה על-פי ראות עיני. תודה רבה על ההערות. תרשה לי לעשות את זה כפי שאני רוצה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, קודם כול אני רוצה לציין שהרוב במדינה הוא נשים. כשמדברים על הגנה על זכויות המיעוטים, לא צריך להזכיר את הנשים בין המיעוטים; להיפך, צריך להגן על הגברים. וזה מה שילך ויתרחש עוד מעט.

דבר שני. אני רוצה לשאול את חבר הכנסת יהלום: האם אתה מקבל את ההגדרה של חברת הכנסת חזן, שמשרד החינוך איננו ממלכתי? היא אמרה שצריך להעביר את התקציב ממשרד החינוך לרשות ממלכתית. אני מבין מתוך זה, שהתפיסה החדשה היא שמשרד החינוך היום אינו ממלכתי. האם כך נראה לך?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקשת לקצר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מסיים, גברתי היושבת-ראש, אף שיש לי עוד הרבה דברים להגיד על השירות הלאומי הנפלא של הבנות הדתיות, שעושות מלאכת קודש, בכל זאת לא אאריך. אני מבין שהזמן עבר, ושמעתי גם את חבר הכנסת תיכון, שכל כך מודאג מהתקדמות השעון. אמרתי וחזרתי ואמרתי: המדיניות של משרד החינוך היום, בראשות שולמית אלוני, היא מדיניות לא ממלכתית, אנטי-ממלכתית, מגמתית, ששמה לה למטרה לעשות פחות ככל האפשר למען החינוך הממלכתי-דתי, להעביר שעות מהחינוך הממלכתי-דתי לחינוך הממלכתי, לשנות את מדד טעוני הטיפוח, כשרוב החינוך הממלכתי-דתי הוא של טעוני טיפוח, לצמצם את התרבות התורנית, לחסל את התרבות הציונית בתקצובה במשרד החינוך והתרבות. ויש גם סכנה של צמצום השירות הלאומי לבנות, שמשום שהוא התנדבותי, הוא גדל משנה לשנה. ומי שמעוניין בו צריך תמיד להוסיף על התקציב, כפי שהיה עד היום. עכשיו מקפאים, ואולי מורידים אותו.

אני חושב שכל זמן שממשלת ישראל וראש הממשלה לא יטפלו במדיניות משרד החינוך ויכוונו אותה בדרך ממלכתית, לצערנו הרב אנחנו נקבל מגמתיות הולכת וגוברת, שההיפך ממנה הוא תנועה לזכויות האזרח. יוצא שהתנועה לזכויות האזרח, במקום שתהיה למען המיעוטים – כאשר חברה רואים את החינוך הממלכתי-דתי, את הציונות הדתית, הם עושים בדיוק את ההיפך. הכול מתוך מגמה אנטי-דתית, שהופכת למגמה אנטי-ממלכתית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול יהלום. אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה ניאלץ לקטוע את הדיון ולעבור להצעה דחופה לסדר-היום, בגלל אילוצים. שר האוצר פשוט צריך לעזוב את המליאה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן השר, כמי שמקדישה לא מעט מזמנה לנושא שוויון מעמד האשה, אני בהחלט הייתי רוצה לראות נשים ממלאות תפקידים בכל שטח. אבל אני, בשונה ממה שדיברו כאן חברות כנסת אחרות, לא כוללת את השירות הצבאי דווקא כאחד השטחים שבו הנושא של השוויון הוא המרכזי בעיני.

אני חושבת שחובת השירות הצבאי לנשים, שהיא חובה יחידה במינה בעולם, היא תוצאה של מצב פוליטי קיים: תוצאה של המשך מצב הסכסוך והמלחמות; תוצאה של חוסר פתרון מדיני; תוצאה של מדינה שלמה שנאלצת, בגלל המשך מצב המלחמה, להפוך בהדרגה יותר ויותר מיליטריסטית באופיה. ומבחינה זו, חובת השירות הצבאי היא, לדעתי, חלק מאותו תהליך.

לכן, מי שמביא דוגמאות מארצות אחרות, ומספר לנו שבארצות-הברית, למשל, נשים כבר יכולות להתגייס אפילו לתפקידים קרביים, שוכח שהשירות בארצות-הברית איננו שירות חובה, אלא שירות של צבא שכיר. מי שהולך לצבא בארצות-הברית, זה מקצוע. לכן, אם אשה, משיקול כזה או אחר, החליטה להתגייס לצבא ארצות-הברית וחושבת שהמקצוע שלה זה להיות חיילת, במקרה כזה אני חושבת שהזכות שלה, כמו בכל מקום עבודה אחר, לדרוש ולהשיג שוויון בתנאים, בקידום. ואני מניחה שיהיו גם גנרליות, וכו' וכו'.

המצב אצלנו שונה לגמרי. השירות הצבאי איננו שירות בהתנדבות, או מתוך רצון, אלא הוא שירות חובה. לכן זה מצב שונה לגמרי, ולא צריך כלל להביא את הדוגמה האמריקנית.

במציאות של היום יש בעיות שעליהן דיברו חברת הכנסת חזן וחברות כנסת אחרות – מעמדן הנחות של החיילות בתוך המערכת הצבאית. אני חושבת שהמערכת הצבאית, מעצם בנייה וטבעה ואופיה, מתקשה מאוד, וכנראה תתקשה מאוד בעתיד, לקלוט נשים במצב של שוויון. ואני מדברת על קידום, אני מדברת על תפיסת האשה כמגישת הקפה, ואני מדברת על הטרדה מינית ועל הרבה מאוד תופעות אחרות.

לכן אני רואה ככלל את השירות הצבאית כאילוץ, אילוץ של מצב פוליטי. אם היה אפשר, הייתי שמחה מאוד אילו שחררו את הנשים מהאילוץ הזה. אני אומרת את זה מתוך ראיית הבעיות שממילא יש לנשים בלימוד מקצוע, בקידום מקצועי ובהרבה מאוד תחומים אחרים. ואם מישהו ירצה לראות בזה העדפה מתקנת, בבקשה, נסח זאת כך. יש מספיק שטחים שבהם הנשים מופלות, ואני מציעה שזו תהיה העדפה מתקנת.

אני עדיין לא רואה את צה"ל פתוח לנושא הזה, אבל הייתי שמחה מאוד אם סגן השר היה מיידע אותי או אותנו, אם בכלל הצבא מוכן לחשוב על כך שחיילות ישוחררו משירות חובה.

עכשיו לגבי הנושא של "במקום", כלומר מה במקום שירות החובה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בשביל לא למתוח אותך: הוא לא יהיה מוכן בעתיד הנראה לעין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בסדר. אני יודעת שהיום, בגלל ההיקף הגדול של שנתוני הגיוס, הרבה מאוד נערות משוחררות משירות צבאי מסיבות שבעבר לא היו משחררים בגללן, ואני יודעת שהרבה מאוד נערות דה-פקטו לא משרתות בצבא. אתה ודאי יודע יותר פרטים על הנושא הזה, אבל אני אומרת מתוך מה שנקרא ידע אישי.

אני רוצה לעבור לנושא של השירות הלאומי. עניין השירות הלאומי עולה בכנסת בהקשר של נשים, וכפי שאמר פה קודם לכן חבר הכנסת סילבן שלום – גם בהקשר של ערבים. בעניין של שירות לאומי – אני לא מדברת כרגע על נשים דתיות, שמצהירות ומוכנות להתנדב, אני מדברת על שירות לאומי שנתפס כמין תשלום, אם תרצו כך, של האזרח הצעיר למולדתו, על כך שהוא זכה ולמד וקיבל שירותים והוא מחזיר משהו.

קריאה:

לחברה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בסדר, לחברה.

אני מדברת על העניין הזה של השירות, שהמשמעות שלו היא, שהאזרח הצעיר נדרש לשלם. בהנחה שהשירות הצבאי נמשך, אנחנו מדברים על אלה שאינם חייבים, לפי תפיסתי, בשירות הצבאי.

הבעיה בנושא הזה של השירות הלאומי היא, שהשירות הזה צריך להיות לא שירות של אנשים שסותמים חורים. אני רואה שני תנאים בסיסיים שהשירות הלאומי באמת ישרת גם את החברה, אבל גם את האדם הצעיר, או את הנערה בת ה-17.5 או ה-18. התנאי הראשון הוא, שהשירות הלאומי יהיה קשור עם לימוד מקצוע או עם רכישת ניסיון מקצועי, אם הנערה כבר למדה מקצוע קודם לכן. כלומר, הנערה שתסיים את השירות הלאומי תקבל איזה יתרון בשוק העבודה. אם אנחנו מתייחסים לעניין כך, אנחנו קושרים איזו תרומה לחברה עם תרומה לאותה נערה, שתלמד מקצוע או תרכוש ניסיון מקצועי. אם היא למדה להיות אחות, היא תרכוש ניסיון מקצועי; אם היא לא למדה, היא תלמד להפעיל מחשב או תלמד איזה תחום אחר.

הדבר השני – שיהיה תשלום שכר, לפחות שכר מינימום, כי אני חושבת שהמצב הנוכחי של העדר תשלום מינימלי הופך את השירות הזה לשירות חסר עניין מבחינת אלה שמשרתים במסגרתו. אם היה דבר כזה והיתה נפתחת אפשרות כזאת, אני מניחה שהרבה מאוד נערות היו מעוניינות גם ללמוד מקצוע, גם לרכוש ניסיון מקצועי וגם להשתכר לפחות ברמה המקובלת היום לגבי מי שהולך לקורס של הכשרה מקצועית מטעם שירות התעסוקה וכו'. מכאן, מה שאני רוצה לומר, שכל המבנה הזה – – –

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לשאול אותך שאלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תיכף.

כל המבנה הזה קשור בכך שלשירותים הציבוריים שבהם אנחנו מדברים, אם זה חינוך, אם זו בריאות, אם זו רווחה, יהיה תקציב. אם אין תקציב לשירותים האלה, אם אין תקציב לפתח את השירותים האלה, הרי כל התוכנית הזאת ממילא תיפול. לכן, אני רואה את זה כחלק מאיזה מהפך של הגדלת תקציבים משמעותית לתחומים האלה של חינוך, בריאות ורווחה, ואז, מתוך הראייה הכוללת הזאת, נראה גם את התעסוקה של הנערות באותם תחומים. לכן, אני בהחלט חושבת, שללא שינוי מהותי בתפיסה לגבי ההקצבות לשירותים האלה, ללא יצירת מקומות עבודה אמיתיים – אני קוראת לזה מקומות עבודה אמיתיים, אפילו אם הם זמניים – בעצם כל הדברים האלה הם רק משאלות והצעות שלדעתי לא יתבצעו, כפי שלא יתבצעו גם בקשר לרעיונות שונים לגבי תעסוקת צעירים ערבים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני מקבל את הדברים שלך ושואל אותך: אילו היתה מונחת היום הצעה לחייב את כל האוכלוסייה הערבית בשירות לאומי, בכלל זה נשים, במסגרת השירות הלאומי, למען היישובים שלהם, איך היית מתנהגת ואיך היית מצביעה במקרה זה? זה נושא שעולה, אגב, מפעם לפעם בכנסת, זה נושא שעולה בדיונים רבים אחרים, אבל ברגע שהנושא הזה עולה, האוכלוסייה הערבית מתקוממת ומתנגדת. כאן את מציגה פן אחר של הבעיה, והייתי רוצה לראות את הקורלציה בין הדברים שלך ובין התנהגות ההצבעה שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אף שזה לא שייך לנושא הקונקרטי –

רענן כהן (העבודה):

ועוד איך, זה שירות לאומי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– אני רוצה לענות על זה בתשובה שמורכבת משתי נקודות. הנקודה הראשונה היא ההתקוממות המובנת של האוכלוסייה הערבית בנושא הזה מבחינת החיוב, הטלת שירות חובה כזה, כאשר טוענים – אתה יודע את ההוכחות – על חוסר השוויון באלפי תחומים אחרים; ואז הם באים ואומרים: מדוע כאן פתאום זכרתם שאנחנו אוכלוסייה שווה, ובכל התחומים האחרים שבהם יש אפליה אתם לא זכרים? זה אם אתה שואל לגבי השוויון.

דן תיכון (הליכוד):

את חושבת שמזה זה מתחיל?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לגבי הנושא השני, המעשי: אתה יודע כמוני שלמשרדי הממשלה ולממשלה ולממשלות הקודמות אין שום תקציבים.

רענן כהן (העבודה):

את בורחת מן העניין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא. אילו באו אל האוכלוסייה הערבית ונתנו את התקציבים לפיתוח שירותי החינוך, הבריאות והרווחה, לא היתה שום בעיה, לדעתי, למצוא מתנדבים מקרב הצעירים הערבים, שממילא מגיעים ללשכת העבודה או יוצאים לשוק העבודה ללא מקצוע. באותם תנאים שעליהם דיברתי בקשר לשירות נערות – לדעתי, אם ילכו בכיוון הזה אפשר יהיה למצוא שפה משותפת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

הצעות לסדר-היום

הבנק לפיתוח התעשייה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 1263 ו-1285, בנושא: הבנק לפיתוח התעשייה – של חברי הכנסת גדליה גל ודן תיכון. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת גדליה גל.

אחרי ההצעות לסדר-היום נחזור לדיון בנושא הקודם.

גדליה גל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני ביקשתי להעלות את הנושא על סדר-היום משלוש סיבות. הסיבה הראשונה, לאו דווקא החשובה שבין הסיבות – הפרסומים שהיו בעיתונות בסוף השבוע על בנק שנגנב והצורך שיש, לדעתי, להסביר שגנבה לא היתה פה. היו פה בהחלט דברים מאוד חמורים, אבל ודאי לא גנבה של בנק. הסיבה השנייה – ההתנהגות של שלושת הבנקים, בנק לאומי, בנק הפועלים ובנק דיסקונט, בפרשה הזאת. הסיבה השלישית – הצורך, לפי דעתי, בבדיקה רצינית לפחות של התנהגות המפקח לשעבר על הבנקים.

אשר לגנבת הבנק: מובן שאמירה כזאת תופסת כותרות ויוצרת איזו אווירה בקרב הציבור, שאני לא שמח בה, שכבר אין על מה לסמוך ואין על מי לסמוך; אבל גנבה לא קרתה פה ולא יכולה היתה לקרות, משום שאי-אפשר לקנות בנק ללא אישור המפקח על הבנקים. אני יכול להעיד על המפקח, שכבר ביום רביעי, בפגישתנו, עוד בטרם התפרסם הדבר, סיפר לי על מכירה כזאת שנעשתה בין קונה לבין מוכר, שלא קיבלה אישור וגם לא תקבל אישור, ועל כן דבר כזה, מבחינת המערכת המפקחת, לא יכול היה, למיטב הכרתי, להתבצע.

מה שמעורר תמיהות ושאלות קשות זוהי התנהגותם של הבנקים. הבנק לפיתוח התעשייה הוא בנק משותף לבנקים ולממשלה. אני לא מעלה על דעתי, שבמערכת יחסים רגילה בין שותפים מישהו מעלה על דעתו למכור בנק, למכור שותפות או חלק בשותפות, בלי ליידע את השותף שדבר זה הולך להתבצע.

זה דבר חמור בכל מקרה של שותפות. הוא חמור שבעתיים כאשר מדובר במערכת בנקאית, שלהלכה שייכת למדינת ישראל, וממשלת ישראל לצורך זה היא הבעלים של הבנקים האלה. כאן אנו רואים תופעה מוזרה מאוד, שנעשה מעשה בלי ליידע את השותף, ואם תרצו, גם בלי ליידע את מי שמייצג את הבעלים האמיתיים. אני רואה בכך מעשה חמור מאין כמוהו. אני חושב שיש בו הפרת אמון.

אנחנו כולנו עושים כל מאמץ, שהממשלה לא תנהג בבנקים ביום-יום כאילו היתה הבעלים, ונותנים אמון מלא, ואולי מוגזם, במנהלי הבנקים, שהם לא יעשו שימוש לרעה בעניין הזה.

יש פה גם הרבה מאוד תמיהות, כי בסך הכול מדובר במכירה, שהבנק מקבל עבורה מיליון וחצי דולר. אין בזה כדי לשפר את מצבו של שום בנק, ולכן התמיהות רבות עוד יותר. אני לא יודע אם יש פה זלזול או התנשאות.

עצם העניין גם הוא מעורר שאלות רבות. מסיבות שלא אפרט אותן עכשיו, נתנו לפני כמה עשרות שנים לשלושת הבנקים האלה זכות למנות 50% מהדירקטוריון של הבנק, ואילו הממשלה ממנה את 50% הנותרים ואת היושב-ראש. אבל ברווחים שאפשר לקבל מהבנק, שלושת הבנקים האלה יכולים בגין השקעתם לקבל 1.5% מהרווחים.

כל חשבון שייעשה – הרווחים שעתיד הבעלים לקבל בגין 1.5% בבנק הזה אין בהם כדי לפצות אפילו על חלק קטן מההשקעה של המשקיע בגין קבלת הסמכות למנות 50% מהדירקטוריון. לכן מתעוררת שאלה, מה טעם מצא אותו משקיע לשלם 5 מיליוני דולר בעסק שמהרווחים שלו הוא איננו יכול להפיק את התשואה האפשרית מהשקעה כזאת.

יש כאן, ללא ספק, הרבה מאוד סימני שאלה, מהי הדרך שבה התכוון המשקיע להוציא את הרווחים הלגיטימיים מהשקעה של 5 מיליוני דולר. ככל שאני חושב יותר על השאלה הזאת ומנסה יותר להבין, אין לי תשובה, אלא אם כן אני הולך למתן תשובות שהן בגדר מעשים שלא ייעשו.

נשמעת ביקורת קשה על המפקח על הבנקים לשעבר, ד"ר גולדשמידט. אילו היתה הביקורת הזאת נגמרת אך ורק במי שהיה, גם זו היתה בעיה, אבל חצי נחמה. אולם הביקורת הזאת משליכה גם על פקידים במערכת הבנקאות, ואם תרצו, גם באוצר ובכל מקום אפשרי, בהנחה שכל מה שהם עושים היום בא כאילו להבטיח את מה שהם יעשו מחר.

אני רוצה להאמין, ועדיין אני מאמין שדבר זה איננו נכון. על כן, לפני שמטילים אשמה, ואינני רוצה להטיל כל אשמה בד"ר גולדשמידט, ראוי וחובה שמה שהוא עשה ייבדק. אני לא מציע לשפוט אותו לפני שנעשית בדיקה. אבל מה שקרה מחייב לבדוק, האם תקופת הצינון המתחייבת מהיותו מפקח על הבנקים אכן מוצתה; האם התנהגותו תואמת את מה שצריך היה לעשות. ואם לא, צריך להוקיע ואולי גם להעניש בכל חומרת הדין. אם יתברר, והלוואי שכך יהיה, שכל מה שהוא עשה, הוא עשה בתקינות, הרי נצא כולנו נשכרים. חשוב שהדבר ייעשה לא רק בגלל אלה שעזבו את המערכת, אלא אולי יותר בגלל אלה הממשיכים לשרת את המערכת.

בסופם של ימים די קשים בכל הקשור למערכת הבנקאית – חלק חשוב בצמיחה במשק תלוי בתקינות עבודתם ופעילותם של הבנקים בישראל. מדי יום אנחנו עוסקים בנושא של אבטלה ומחפשים פתרונות מכל הבא ליד. לי אין שום ספק, שככל שהבנקים יפעלו בתקינות רבה יותר, ככל שבין הבנקים תהיה תחרות אמיתית, שאיננה קיימת היום, אנחנו נמצא שהבנקים תורמים לצמיחה במשק, ולא כפי שזה היום.

אם אקח לדוגמה נושא, שאני חוזר ומזכיר אותו ואחזור על כך עוד ועוד, אותם עסקים קטנים, שהיום בשעבודים שלהם, בביטחונות שלהם, בערבויות שלהם, אינם יכולים לעבור מבנק לבנק. כתוצאה מזה, הם משלמים את הריבית הגבוהה ביותר במשק, שמונעת מהם אפשרות להתפתח. אם יש בארץ 50,000 עסקים קטנים, וכל אחד או כל שניים היו מוסיפים עובד אחד בלבד, הרי היו לנו 25,000 עובדים או יותר במקומות עבודה אמיתיים, לא עבודות יזומות ולא עבודות שיש בהן כדי לשבש את הפעילות הנכונה של המשק.

בזמן האחרון אנחנו עברנו יותר מדי חוויות בתחום הזה של הבנקאות. קודם הנפקת הבנקים, ועכשיו נוסף גם הסיפור הזה.

אדוני שר האוצר, אני רוצה לפנות אליך. אתה הקמת ועדה בראשותך, ובה שותפים גם בנק ישראל וגם האוצר. אנחנו מצפים שבתוך חודש ימים תקבעו מהי המדיניות המוסכמת, ואם צריך להכריע, תכריעו ביניכם. תקבעו מה הם השלבים לביצוע – – –

שר האוצר א' שוחט:

זו לא הכרעה בינינו. זו סמכות של הממשלה ולא של בנק ישראל.

גדליה גל (העבודה):

אדוני שר האוצר, תקבעו מדיניות, ואם יהיה צורך להכריע, תכריע אתה בסמכות שיש לך, וגם מתוקף היותך יושב-ראש הוועדה הזאת. תקבעו קודם כול לעצמכם מהו לוח הזמנים שבו אתם גומרים את כל מה שקשור בקופות הגמל, בקרנות הנאמנות, אותן חומות שצריך להציב כדי שניתן יהיה בעוד שלושה חודשים להנפיק את הבנקים בלי להזדקק לא למכתבים של מבקרת המדינה ולא להשהיות נוספות, כי דבר זה חשוב למשק כאוויר לנשימה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גדליה גל. אני מזמינה את חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, איך צריך לקרוא לפרשה הזאת? אולי "העוקץ הבנקאי", אולי "מעשה חלם", ואולי טרגדיה, שתגרום נזק עצום לממשלת ישראל.

הדגש הוא בנזק העצום. אם מותר לי להשתמש במלה לא פרלמנטרית, הייתי אומר ששלושת הבנקים הגדולים "תקעו" את מדינת ישראל ואת ההשקעות שלה בבנק לפיתוח התעשייה.

קצת היסטוריה. חבר הכנסת גדליה גל, חשוב לדייק כאן, כי לדיוק יש משמעות. ובכן, בהתאם להחלטת הממשלה מנובמבר 1956, הוקם באוקטובר 1957 המוסד הישראלי לתעשייה בעירבון מוגבל, שבעבור שנתיים שונה שמו לבנק לפיתוח התעשייה.

הבנק נועד לשמש זרוע הלוואות מסובסדות לתעשייה בתנאים נוחים מכספי הממשלה ומאמצעיו העצמיים, וכן לגיוס משאבים ממקורות בנקאיים ואחרים בחוץ-לארץ. אציין כמה מן המוסדות שקשורים בכך, ואשר הפקידו את כספם בבנק לפיתוח התעשייה. למשל: בנק "אקסים", ה"אקופז" הצרפתי, הבנק האירופי והבנק העולמי. בעת שנוסד הבנק החליטה הממשלה לשתף את שלושת הבנקים הגדולים בארץ: בנק דיסקונט, בנק הפועלים ובנק לאומי, לאחר מכן צירפו את חברת "כלל" ואת התאחדות התעשיינים, ויכול להיות שיש כמה גופים בלתי מזוהים שמחזיקים בשברירי מניות.

ב-4 ביוני 1989, לפני כשלוש שנים, נתן נגיד בנק ישראל לבנק לפיתוח התעשייה רשיון בנק כללי, ולכן הבנק היום הוא ככל בנק, על אף העובדה שהיה בנק יהודי בתחילת דרכו. כשהוקם הבנק, והוקם בעיקר מכספים שגויסו אז, כמדומני, על-ידי שר התעשייה והמסחר דאז, מר פנחס ספיר, לאמריקנים היתה דרישה. כבר אז דיברו על הפרטה, והאמריקנים הכתיבו בעצם תנאי. הם אמרו: אתם רוצים את הכסף שלנו? ממשלת ישראל, האחזקות שלה, או יותר נכון, זכויות ההצבעה שלה בבנק לא יעלו על 25.2%. זה חלקה של מדינת ישראל עד זה לא כבר, לפני שקנתה הממשלה 20% ממניות חברת העובדים.

לכן, אם מסכמים את המצב הקיים בבנק, למדינת ישראל יש 25.2% בזכויות ההצבעה, במניות השליטה, אבל יש לה 98% מהאקוויטי, וכמדומני, זה דבר שאין לו אח ורע במערכת המסחרית החופשית של ישראל.

שר האוצר א' שוחט:

גדליה גל (העבודה):

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, נגיע לבנקים, נגיע גם ל"אוצר התיישבות היהודים".

שר האוצר א' שוחט:

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, אנחנו נגיע מייד לתיקונים שהיו.

לכן, כשממשלת ישראל קיבלה 25.2% מזכויות ההצבעה, ועוד 5% הלכו לגורמים שציינתי, כ-70% מזכויות ההצבעה, לפני שהועברו כ-20%, היו שייכים לשלושת הבנקים, שבאקוויטי הם מגיעים ל-8.5%; זאת אומרת, לממשלת ישראל – 25.2%, מול 99% או 98% או 97% או 93%, זה לא ברור שם בסוף, מול בנקאות חזקה של כ-70%, כשהם מחזיקים עד 8.5% מהבנק. זאת אומרת, את הכסף – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא הבנתי.

גדליה גל (העבודה):

דן תיכון (הליכוד):

אני אסביר לך בלשון פשוטה וצוירית.

שר האוצר א' שוחט:

דן תיכון (הליכוד):

מה?

אני רוצה להסביר לך בלשון פשוטה. חילקו את זכויות ההצבעה, והיות שלא נתנו לממשלת ישראל לקבל יותר מ-25%, הכניסה ממשלת ישראל את הכסף, קיבלה רק 25%, מנגד נתנו את זכויות ההצבעה לבנקים שלא הכניסו כמעט כסף. עכשיו זה ברור.

גדליה גל (העבודה):

אבל היום זה 40%.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע. אני מדייק. אם תפחית את ה-20% שהורדו מבנק הפועלים, האמן לי, זה 50%.

ועכשיו אני רוצה לעבור למה שקרה בעצם, חבר הכנסת גדליה גל, ואני אהיה חריף, כי אני חושב שנעשה כאן מעשה חמור ביותר; ואם אני אומר: גנבו בנק, אני יודע, כי עד שהנושא הזה יתברר בבתי-משפט זה ייקח שנים, וזה ישתק את הבנק לפיתוח התעשייה, וכל אחד ישאל שאלות: מה קרה לכם כאן, הישראלים? איך יכול להיות שמישהו קנה ב-5 מיליוני דולר מניות בהיקף של יותר מ-50% בזכויות ההצבעה, כשמדובר בבנק בין-לאומי, שלקוחותיו הם מן הבנקים הגדולים בעולם?

שר האוצר א' שוחט:

פחות מ-50%.

גדליה גל (העבודה):

מי?

שר האוצר א' שוחט:

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, מייד נגיע לזה.

עכשיו מדובר כאן בשתי קבוצות. אם לממשלת ישראל 25% – נכון שלממשלת ישראל 25.2%? – פלוס ה-20% של בנק הפועלים, פלוס 5%, השאר שייך לבנקים.

שר האוצר א' שוחט:

דן תיכון (הליכוד):

אני מייד מגיע לחומרה של העניין. אלה היו, כאמור, רק פרטים טכניים, כדי להבין את עומק הבעיה.

מדובר כאן בשתי קבוצות של אנשים: מצד אחד מנהלי הבנקים, שכל אחד מהם היה קשור בצורה כזו או אחרת, או שהיה בעבר דירקטור בבנק לפיתוח התעשייה, ולכן ידע היטב והכיר מבפנים את מצבו של הבנק. ניקח, למשל, את דוד פרידמן, מנכ"ל בנק לאומי; הוא היה משנה למנכ"ל הבנק לפיתוח התעשייה במשך שנים. ניקח את זנבר, שהיה במשך שנים רבות האיש החזק בבנק לפיתוח התעשייה, משנה ליושב-ראש. ניקח את חברי לעבודה, גדעון להב, יושב-ראש בנק דיסקונט, היה דירקטור בבנק לפיתוח התעשייה. ניקח את אברהם אשרי, מנכ"ל בנק דיסקונט, היה בעבר דירקטור בבנק לפיתוח התעשייה, ואם אני זוכר כהלכה, גם עמירם סיון, מנכ"ל בנק הפועלים, היה דירקטור בבנק לפיתוח התעשייה, וגם אני הייתי דירקטור, מכוח היותי עובד בכיר במשרד התעשייה והמסחר.

מצד אחר, קיימת קבוצה של בוגרי בנק ישראל, יוצאי הפיקוח על הבנקים, חברים טובים, כולם חברים במדינת ישראל במה שנקרא "אני מצ'פר אותך, ואתה תצ'פר אותי". ניקח, למשל, את הקבוצה הזאת, שהיא פעילה מאוד היום בעולם העסקים של מדינת ישראל: אמנון גולדשמידט, עד לפני כמה חודשים היה המפקח על הבנקים, אחראי לכל המערכת הבנקאית בישראל, עזב את בנק ישראל, ואחרי תקופה קצרה הוא יושב כיום אצל רואי-החשבון סומך-חייקין, שהם רואי-החשבון של בנק לאומי – שים לב: הבנק הבין-לאומי והבנק לפיתוח התעשייה. יש הגברת דליה טל, שהיא יועצת משפטית לבנק לאומי, יועצת חיצונית, שותפה במשרדו של עורך-הדין קנטור, והגברת גליה מאור, שאני מעריך אותה מאוד, לשעבר המפקחת על הבנקים, וכיום היא המשנה למנכ"ל בנק לאומי.

כולם יודעים שקיימים שני דוחות קשים ביותר, שמבקר המדינה בדוח האחרון שלו, מ-1989, אומר שקיים מטמון שנקרא "מניות ההצבעה" בבנק לפיתוח התעשייה. הוא קורא להשוואת זכויות ההצבעה והוא אומר: במצב הזה יש אנומליה בבנק, הממשלה צריכה להחליט מה היא עושה עם זכויות ההצבעה. אם יש מי שזוכר את הקרב האחרון במשק על זכויות ההצבעה, היה דבר כזה כשמכרו את "הכשרת היישוב", כשלסוכנות היהודית היו מירב מניות זכויות ההצבעה ב"הכשרת היישוב", ונוצר מצב שנמרודי קנה את האקוויטי, את המניות הרגילות ללא זכויות ההצבעה, ועמד לאבד השקעה של 20 מיליון דולר משום שלא השתלט על זכויות ההצבעה.

אגב, מקרה דומה היה בבנק לאומי לישראל, כש-0.2% מן המניות, שהן מניות בעלות זכויות הצבעה, שייכות לחברה ששמה "אוצר התיישבות היהודים", קרי, הסוכנות היהודית, ובאמצעות ה-0.2% הם שלטו, שולטים וישלטו על בנק לאומי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקשת שתשתדל לסיים.

דן תיכון (הליכוד):

אני כבר מסיים.

והשאלה הנשאלת כאן: מדוע ממשלת ישראל לא השוותה את זכויות ההצבעה? והנה מר גולדשמידט, שזה עתה השתחרר מתפקידו, יודע מה קורה בתוך הבנק לפיתוח התעשייה, והוא מתחיל לנוע ולהציע את מרכולתו.

הממשלה לא יודעת, הממשלה לא שומעת, לא זוכרת. בנק ישראל, מתוך כבוד לבוגריו, גם הוא לא יודע. והתוצאה היא, שמר גולדשמידט הנכבד מפעיל את חבריו בבנקים. גם "כלל" מצטרפת לעסקה ומוכרת איזה אחוז וחצי שיש לה. והנה, כך קורה שבנק, שהמאזן שלו מסתכם בלמעלה מ-3 מיליארדי שקלים ותיק ההלוואות שלו עולה על 2 מיליארדים, עובר תמורת 5 מיליוני דולר לאדם, שהניסיון הבנקאי שלו הוא למטה מאפס. אכן הוא היה אדם חשוב, דמות עסקית חשובה מאוד. היו לו עסקים מצליחים בחברת הביטוח "צור-שמיר", שאת תיקה הוא נאלץ למכור לחברת "כלל ביטוח". בעבר הוא היה חייט צמרת. והנה, אותו אדם, באמצעות המתווך המהולל, מחזר אחר הפתחים, רוכש את זכויות ההצבעה, ואומר לממשלת ישראל: עשיתי את זה. וכל הנאמנים, המנכ"לים ומועצות המנהלים, שהם הנאמנים של הממשלה, הם לא ידעו, הם לא שמעו, הם לא סיפרו את מי הם שירתו.

כאן נשאלת השאלה הראשונה: איך זה יכול היה להיות? איך שר האוצר לא ידע? איך בנק ישראל לא ידע? איך הנגיד לא ידע? איך המפקח על הבנקים הנוכחי לא ידע, שכולם חברים של כולם?

רבותי, היות שאני צריך לסיים, חבר הכנסת גדליה גל, אני לא יודע מה אתה חושב עלי; אבל מעולם לא פניתי למשטרה, למשל, בתלונה. אני לא חושב שזה תפקידו של חבר כנסת. לעתים רחוקות, אולי פעם אחת בקריירה הארוכה שלי, פניתי ליועץ המשפטי לממשלה. אני אומר לך: את הפרשה הזאת צריך לחקור. יש בה היבטים קשים ביותר ובלתי מובנים. איך זה יכול היה לקרות לנו? איך שר האוצר, שהיה עסוק בעסקת בנק הפועלים, לא בא אליו איש ואמר לו: תראה, הולכים לעשות את זה ואת זה? כולם נאמנים שלו, כולם משחרים לפתחו, את חלק מהם הוא רואה כל שבוע, אבל איש לא טרח לתדע אותו; לא אותו, לא את הפקידים שלו וגם לא את יושב-ראש מועצת המנהלים של הבנק לפיתוח התעשייה ו/או את שני המנכ"לים של אותו מוסד.

הפרשה היא חמורה, כי זה על סף הגנבה. אני אומר לך: על סף הגנבה, כי עכשיו, עד שיתברר העסק הזה – כי זה לא מספיק שהוא לא מאשר, או בנק ישראל לא מאשר – ההוא חכם, תמורת 5 מיליונים הוא יפנה לבתי-המשפט, יעייף את ממשלת ישראל במשך שנים רבות, והיא לא תוכל לעשות דבר. הבנק העולמי ישאל את מנכ"ל הבנק לפיתוח התעשייה: איך זה יכול היה להיות אצלך? אתה בנק רציני. ב-5 מיליוני דולר קונים למעלה מ-50% מזכויות ההצבעה שלך?

אלה הם הדברים שצריכים להיבדק. אני אומר לך, הם צריכים להיבדק לא על-ידי בודק מבנק ישראל. נדמה לי שהפעם צריך לפנות למשטרה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. אני מזמינה את שר האוצר להגיב על ההצעות.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מאוד מקווה שהדרמה שהוצגה פה על-ידי חבר הכנסת תיכון היא מאוד מוגזמת. היא מתאימה לאיזו במה אחרת, ולא לאולם הזה, מבחינת הדרמטיזציה של העניין. במקום להתייחס לדרמה אתייחס לעובדות, ואשתדל להיות מדויק ככל האפשר.

קודם כול, הבנק הזה הוא בנק חשוב ויש לו היסטוריה ארוכה. כל מי שעסק בפיתוח התעשייה בארץ, בעיקר לפני 20 שנה, יודע שזה הבנק שהיה כתובת, היה עזר, והיו לו חברות בנות שעסקו בהרבה מאוד דברים חשובים. אבל למען הדיוק הייתי אומר, לפי הנתונים שבידי, שלמדינה בהון – 55%, לחברת העובדים, הון שעבר לידי המדינה – 0.22%, לגורמים שונים, שהם לא הבנקים – 36%, לבנק הפועלים – 0.13%, לבנק לאומי – 0.21%, לבנק דיסקונט, לרבות החברה לרישומים – 8.0%. לעומת זאת, בשליטה, למדינה יש 25%, לחברת העובדים, הון שעבר למדינה – 20.56%, לבנק הפועלים – 11.37%, לבנק לאומי – 19.31%, לבנק דיסקונט – 18.77%, שונים – וזה דבר שמשתנה – 4.77%. נמכר – 44.63%. במבנה של תקנון הבנק יש שבעה דירקטורים ששייכים לקבוצת הבנקים ויש שבעה דירקטורים מטעם המדינה, פלוס הכרעה של היושב-ראש, שיוצרת רוב.

אבל נכון הדבר, שאנחנו באוצר לא ידענו על העניין, למעט העובדה שאחד מראשי הבנקים דיבר, לטענתו, והדבר אף לא הוכחש, עם מנהל רשות החברות הממשלתיות ואמר לו לפני כחודש משהו כללי על כוונה למכור. אבל הדבר לא הובא לדיון מסודר, והייתי אומר גם שאין חובתם של הבנקים, מבחינה פורמלית, לבוא ולהגיד לנו: אנחנו הולכים לעשות פעולה כזאת או אחרת. אבל אני חושב שבאופן מעשי הם היו צריכים לבוא לאוצר.

שלושת הבנקים לא תיאמו את העסקה עם הממשלה ולא הודיעו לי ולמנכ"ל האוצר מראש על כוונה לביצוע העסקה. העסקה כפופה לאישור המפקח על הבנקים, ומכיוון שזה טרם ניתן, היא איננה סגורה. לפי מיטב ידיעתי, יש סעיף בהסכם שאומר, שאם לא תושג הסכמת בנק ישראל, אחרי תקופה מסוימת העסקה בטלה ומבוטלת.

לא ידוע לנו על מעורבות פקידיים בכירים בבנק ישראל בעסקה, למעט מה שפורסם לגבי בכירים, פקידיים לשעבר.

אני רוצה להגיד, שמשרד האוצר הודיע הן ליושבי-ראש, למנכ"ל שלושת הבנקים, והן למפקח על הבנקים, כי אין בכוונתו לשתף פעולה בעסקה זו, עד אשר יתואמו עמו פרטיה ויהיו מקובלים עליו.

משרד האוצר גם ביקש מהבנקים שלא לאשר את העסקה בדירקטוריונים שלהם בטרם יבורר כל הטעון בירור.

אני הייתי רוצה, למען הסדר, לקרוא מכתב, שנשלח על דעתי על-ידי מנכ"ל האוצר ליושבי-ראש הדירקטוריונים ולמנכ"לים של שלושת הבנקים המעורבים בעניין: "אדונים נכבדים, הנדון: מכירת מניות הבנקים וחברות שבשליטתם בבנק לפיתוח התעשייה בע"מ. הריני להתייחס לעסקה אשר סוכמה בין 'צור-שמיר', חברה לביטוח בע"מ, ביניכם ובין חברות שבשליטתכם, למכירת מניות בנק לפיתוח התעשייה. הננו מבקשים להבהיר לכם כי בהיות ממשלת ישראל שותפה עמכם בבעלות על הבנק ובעלת רוב במניות ההון בבנק, אנו מבקשים מכם שלא לאשר ולא לבצע את העסקה הנדונה עד לביור הנושא עמנו והגעה לסיכום בנדון".

אני מקווה שלא ייגרם נזק לבנק כתוצאה מהמהלך הזה, ואני מניח שאנחנו, יחד עם הבנקים, בטיפול משותף נבדוק את העניין. גם אנחנו חושבים, שאין למכור זכויות שליטה ללא השוואת המניות, בין ההון לבין השליטה. לכן הדברים האלה כנראה לא יצאו אל הפועל.

אם מישו רוצה להתלונן אצל היועץ המשפטי לממשלה או במקום אחר – שיעשה זאת. אנחנו נטפל בעניין בדרך אחרת, בדרך של דיבור עם הבנקים ודיבור עם בנק ישראל, מתוך מגמה להגיע לאיזה מצב, שכן המצב שנוצר כתוצאה מהסכם המכירה הזה אינו אפשרי, ואני מניח שהסכם המכירה לא יצא לפועל.

מכל מקום, אני אדווח, בהתאם להתקדמות, ליושב-ראש ועדת הכספים, כדי שיעביר את הדברים לחברי הכנסת החברים בוועדה. אבל, אני חוזר ואומר, העסקה כולה אינה נראית לנו. לא מנכ"ל המשרד ולא אני לא ידענו עליה, ולפיכך פנינו אל הבנקים המוכרים והצענו להם שלא לקיים את העסקה עד שיהיה בירור בינינו ונוכל ללבן את הנושא.

אין לי התנגדות שהנושא יעבור לדיון בוועדת הכספים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר. לחבר הכנסת דן תיכון יש הצעה אחרת. הוא מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת גל. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, מאחר שיש כאן מחלוקת, אומנם סמנטית, לאחר ששמעתי את המספרים שמסר שר האוצר, אני רוצה לקרוא את האחוזים בבעלות ובהשתתפות בהון.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לעשות את זה במסגרת של דקה.

דן תיכון (הליכוד):

כן. זה לא ארוך.

למדינת ישראל: השתתפות בהון לסוף 1989 – 41.7%, זכויות הצבעה – 25.2%, זכויות למינוי ארבעה דירקטורים. לבנק דיסקונט: 7.8% בהון, זכויות הצבעה – 18.8%, שני דירקטורים. לבנק הפועלים, לפני העברה של 20%: 0.3% בהון, 31.9% בזכויות הצבעה, חמישה דירקטורים. לבנק לאומי: 0.2% השתתפות בהון, זכויות הצבעה – 19.3%, זכות למינוי שלושה דירקטורים. אחרים: 50% בהון, 4.8% בזכויות הצבעה, אין דירקטורים.

כאמור, היתה פעולה אחת גדולה. חברת העובדים, שנכללת בקבוצת בנק הפועלים, המירה כ-20% מזכויות ההצבעה תמורת כ-12.5 מיליון דולר, שניתנו כסיוע לחברת העובדים והועברו ככסף להצלת "כור". מובן שהיו שם עוד כמה שברירי מניות של חברות אחרות, שמשקלן כקליפת השום.

אני מעמיד דברים על דיוקם. מעולם לא היו 38% מזכויות ההצבעה בידי גורמים אחרים שהם לא שלושת הבנקים. אני פשוט מתקן, כי הדבר חשוב מאוד. שר האוצר, לצערי הרב – חבר הכנסת גל, איך נקרא לזה – לא דייק, או שהטעו אותו?

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אתה מציע?

דן תיכון (הליכוד):

אני זוכר יפה מה שאמרת. אמרת שאני מבקש להסיר את הנושא. ואני עדיין מבקש להסיר, מטעמי פרוצדורה, כי ביקשתי להעמיד את המספרים על דיוקם. את יכולה לראות את בקשתי כמבוטלת, אלא אם כן תעמדי על כך, שעל-פי התקנון אצביע נגד ההצעה. אבל ברור שאעשה זאת רק מטעמים פרוצדורליים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבינה שההצעה היתה רק מטעמים פרוצדורליים.

לחבר הכנסת אלי גולדשמידט שאלה אליך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מה אחוז זכויות ההצבעה שבידי הבנקים היום?

דן תיכון (הליכוד):

כ-50%. אני לא יכול לדייק, מפני שאין בידי העתק החוזה. בין 45% ל-50%.

גדליה גל (העבודה):

דן תיכון (הליכוד):

אל תזלזל בזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גדליה גל, אתה מסכים להצעתו של שר האוצר להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים?

גדליה גל (העבודה):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דן תיכון, האם אתה מסכים?

דן תיכון (הליכוד):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על שתי ההצעות כאחת.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

הנושא הועבר לדיון בוועדת הכספים.

המרת שירות צבאי בשירות לאומי על-ידי חיילות בתחומי הרווחה, החינוך,

הבריאות וקליטת העלייה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו מחדשים כעת את הדיון בנושא: המרת שירות צבאי בשירות לאומי על-ידי חיילות בתחומי הרווחה, החינוך, הבריאות וקליטת העלייה. אני מזמינה את סגן שר הביטחון, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

קודם נשמע את סגן שר הביטחון. יש לו אפשרות לעלות בכל שלב של הדיון אם הוא מבקש זאת. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד, אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

סגן שר הביטחון מ' גור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, החלטתי להתערב באמצע הדיון לאחר חילופי הדברים שהיו פה כאשר שני הדוברים האחרונים העלו את השקפותיהם, ואפשר היה להיווכח עד כמה הנושאים שעליהם מדובר לא קשורים למערכת הביטחון.

מראש היה ברור, שכל מי שמדבר על שירות לאומי מדבר על נושא ממלכתי כולל, ואין זה הנושא הנתון לא לשיפוטה ולא לאחריותה של מערכת הביטחון, בוודאי לא של הצבא. אבל הוויכוח שהתעורר פה המחיש את הדבר בצורה כזו, שחשבתי שיש טעם שאני אדבר עכשיו, מכיוון שאין שום סיבה שאני אענה על כל הטענות והרעיונות והמחשבות, שגם אם הם נכונים, הם אינם מופנים למערכת הביטחון. הם צריכים לקבל תשובה ממלכתית.

רציתי רק להעמיד שניים או שלושה דברים על אמיתותם, כפי שאנחנו רואים אותם במערכת הביטחון. ראשית, בשנים הנראות לעין, הזכרתי את זה בתשובותי בשבוע שעבר בנושא כוח-אדם, לא יהיה עודף כוח-אדם. בשנים 1994-1995 אנחנו יודעים בדיוק מה נצטרך לעשות בצבא הסדיר, אנחנו יודעים כמה אנשי מילואים נרצה לשחרר מהשירות שלהם, כך ששירות החובה של בנים ושל בנות יימשך במתכונת מלאה. את הדבר הזה כדאי לדעת.

יצחק לוי (מפד"ל):

כבר קיצצתם את שירות הבנות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה להדגיש, ששירות החובה של הבנות יימשך במתכונת הידועה כיום, ואם יהיו שינויים קטנים כאלה או אחרים, אין בהם משום שינוי המצב המהותי. אני מדגיש את זה, כי נשמעו כאן דברים שונים ומגוונים. לא זו המציאות שבה יפעל צה"ל.

לכן אני מבקש בהמשך הדיון, שכל מי שמשתתף בו יזכור, שהרעיונות אשר עולים כאן בקשר לשירות לאומי יצטרכו להיות נדונים על-ידי סמכות ממשלתית רב-משרדית, לא על-ידי מערכת הביטחון, בוודאי לא על-ידי צה"ל. את הדבר הזה רציתי להבהיר באמצע הדיון על מנת שלא להיגרר למחשבות לא מדויקות לגבי האחריות שלנו בנושא. זאת אומרת, כל השקפה, כל סיכום, כל הצעה לגבי שירות

לאומי יצטרכו להיות מובאים לפני סמכות ממשלתית כוללת, שאיננה משרד הביטחון ואיננה צה"ל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – את חבר הכנסת טלב אלסאנע.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לצערי, עלי לחזור היום על מה שקרה שוב אתמול ולהביע את הזדעזעותנו כולנו על הרצח שקרה היום ברפיח. קודם רגמו אותו, את הקדוש מראשון-לציון, ואחר כך רצחו אותו, וכפי הנראה קול הזעקה שהקמתי אתמול במלה שהיא מעבר למלים, געוואלד געוואלד געוואלד, עוד לא עוררה את כולנו ומוכרחים לעשות משהו כדי שהדם ייפסק.

עכשיו נעבור לנושא, ואני מברך את חבר הכנסת גדעון שגיא – אגב, למה הוא איננו, אם אפשר לדעת, הוא העלה את ההצעה – על היוזמה להמרת שירות צבאי בשירות לאומי, או הייתי קורא לזה אחרת: ביטול גיוס חיילות לצה"ל.

אני רוצה להפנות את תשומת לבכם, חברי הכנסת הנכבדים, השופט קיסטר, זיכרוננו לברכה, שנפטר לאחרונה, מביא את פסק-דין הרבנים הראשיים מיום כ"א באדר התשי"א: גיוס נשים אסור בהחלט. אלה היו רבנים ציונים, תומכי המדינה, הרב הרצוג והרב עוזיאל, זכר צדיקים לברכה. הם אמרו חד-משמעית: גיוס נשים אסור בהחלט. הם הסתמכו על הגמרא במסכת נזיר, דף נ"ט עמוד א', האומרת: רבי אליעזר בן-יעקב אומר, מנין שלא תצא אשה בכלי זין לתלמוד לומר לא יהיה כלי גבר על אשה. ומוסיף רש"י: וזה שמצינו ביעל אשת חבר הקיני שלא הרגתו לסיסרא בכלי זין – זו הוכחה – אלא כמו שנאמר: ידה ליתד תשלחנה. לא היה לה כלי זין ולכן היא השתמשה ביד כדי למחוץ את רקתו. זו אחת ההוכחות, וכך פוסק גם הרמב"ם בהלכות עכו"ם, פרק י"ב הלכה י': לא תעדה אשה עדי האיש או שריון וכיוצא בזה, שנשים אסור להן בשום מסגרת להתגייס לצבא.

כאשר מדובר על המרת השירות הצבאי בשירות לאומי, ודאי שגם אני שמח על ההצעה. אני רוצה לומר בעניין השירות הלאומי. השירות הלאומי שעושות בנות דתיות הוא מלאכת קודש. אומנם, אני חולק על כך שהן יוצאות מבתיהן. משורר ישראל, דוד המלך, אומר בתהילים מ"ה י"ד: "כל כבודה בת מלך פנימה".

כשבתי היתה צריכה למלא את השירות הלאומי, היא עשתה זאת, אבל היא עשתה זאת במוסד לילדים מפגרים, והיא חזרה כל ערב הביתה ועשתה את השירות במלואו בלי לעזוב את הבית. אנחנו בעד שירות לאומי, אבל נגד עזיבת הבית; זו דעתי.

אבל, השירות הלאומי הטוב ביותר הוא בבחינת "אם הבנים שמחה".

אני מתנגד לגיוס חיילות לצה"ל, כי זה גם לא רנטבילי. הצבא משקיע בהן הרבה ולא נשאר מזה. זו השקעה מתבזבזת. בבריטניה ובמדינות אחרות בעולם יש שירות בהתנדבות למי שמעוניין לראות בזה עבודה שכירה. כמדומני שאין שום מדינה בעולם שיש בה גיוס חיילות, וגם בישראל, למרות מצב החירום שאנחנו נמצאים בו, אין בכך צורך. חבל שסגן שר הביטחון יצא. הוא אמר שאין עודף כוח-אדם. אני אומר בבירור יש עודף כוח-אדם. אני יכול להביא בפניו עובדות, שדוחים את הגיוס לכל מי שרק אפשר, ולא רק לבנות, אלא גם לבנים. דוחים את השירות, ברוך השם אין לנו מלחמות תקופה ארוכה, ואני מקווה שגם להבא. לכן, מיותר לגייס ודוחים את השירות עד כמה שאפשר.

צריך להבין שמטרתה של הבת בישראל – כך אומר הרב צבי פסח פרנק, זכר צדיק לברכה, רבה של ירושלים – להקים משפחה בריאה, והיא מהווה בסיס לחברה בריאה. חובתה של בת בישראל להקים בית. זה השירות הלאומי הגדול ביותר שיש בתקופתנו, למלא את הארץ ומדינת ישראל באזרחים יהודים.

המרת השירות הצבאי היום בשירות לאומי היא בבחינת הרע במיעוטו בשאלת גיוס בנות. היום היה לנו דיון בוועדת העלייה והקליטה על סכנה של הידרדרות ילדי עולים, על עיסוקן של ילדות עולות בזנות, ובדיון זה העלה אלון-משנה דב אורבך, ראש מקא"ם – מרכז קידום אוכלוסיות מיוחדות: דוד בן-גוריון אמר שבצה"ל יש ארבעה יעדים; והיעד הרביעי לענייננו – להיות כור היתוך לקיבוץ גלויות ולהכשיר את הנוער. אני רואה בקליטת העלייה משימה לאומית, והיה צריך לגייס את צה"ל ואת תנועות הנוער למשימה הלאומית. שמענו דברים איומים ומחרידים על הפקרת ילדי העולים, נוער העולים, על הפקרת אתרי הקרוונים, הילדים חוזרים בשעות אחר הצהריים והם מופקרים.

לכן, אני אומר, צה"ל הוא צבא העם, מטרתו צריכה להיות טיפול בעלייה, בקיבוץ הגלויות, ולכן אני קורא להמיר את השירות הצבאי של אותן בנות שמתגייסות – לשירות לאומי, למען קליטת העלייה. לראות בזה משימה לאומית, להתגייס לזה, וזאת תהיה שליחות לאומית של כלנו.

לכן, אני חוזר ומברך את חבר הכנסת גדעון שגיא על ההצעה, ואני מקווה שהיא תבוצע – ביטול גיוס בנות ישראל לצה"ל, ואלה שכן התגייסו עד כאן, שירות לאומי לקליטת עלייה, להכשרת הנוער; ולבנות הדתיות – להמשיך במלאכת הקודש בשירות הלאומי, אבל למצוא מסגרת שזה יעשה בלי עזיבת הבית, אלא לחזור בכל לילה לישון בבית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד.

אני מזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת רענן כהן – איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו.

אנחנו עוברים כעת להצעות סיכום. אני מזמינה את חבר הכנסת גדעון שגיא לקרוא הצעת סיכום מטעם סיעות העבודה ומרצ.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מבקש להציע את ההצעות הבאות. אני מבקש את תשומת הלב של כל חברי הכנסת, ובעיקר של חברת הכנסת נעמי חזן; אם שכחתי משהו, שתואיל להזכיר לי.

הצעת הסיכום:

תוקם ועדה בין-משרדית בדרג מנכ"לים של המשרדים הנוגעים בדבר: עבודה, חינוך, בריאות, משטרה וקליטת העלייה.

הוועדה תפעל במקביל ובתיאום עם ועדת הרצל שפיר.

ועדת המנכ"לים תציע פתרונות להעסקת חיילות וחיילים במסגרת השירות הלאומי. הוועדה תמליץ על תוכנית כוללת להפעלת השירות הלאומי, שתבוצע בשלבים ובהדרגה החל משנת העבודה הנוכחית בצה"ל, והיא תושלם בתוך שנתיים-שלוש שנים.

אני מבקש מחברת הכנסת נעמי חזן לומר אם שכחתי פה משהו.

נעמי חזן (מרצ):

אני חושבת שזה בסדר, כל עוד העיקרון של חיילות וחיילים – – –

גדעון שגיא (העבודה):

כן, רשום בצורה ברורה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גדעון שגיא. אני מזמינה את חבר הכנסת יצחק לוי לקרוא את הצעת הסיכום מטעם המפד"ל.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להציג הצעת סיכום לדיון בנושא: המרת שירות צבאי בשירות לאומי על-ידי חיילות בתחומי הרווחה, הבריאות וקליטת העלייה – מטעם סיעת המפד"ל:

1. המפד"ל מברכת את משרד הביטחון על מגמת צמצום השירות הצבאי לבנות.
2. יש לעודד את הבנות לשרת את המדינה במסגרת השירות הלאומי במקום שירות צבאי.
3. מדיניות משרד החינוך והתרבות לצמצם את פעילות בנות השירות הלאומי ולהצר את צעדיהן נובעת ממדיניות מגמתית כנגד הציבור הדתי הלאומי, המוצאת את ביטוייה בהחלטות רבות המתקבלות לאחרונה במשרד החינוך.
4. המפד"ל שולחת ברכה לכל העוסקים במפעל השירות הלאומי ההתנדבותי, קוראת להרחיבו וקובעת שיש לקבוע תנאים שווים למשרתות בצה"ל ובמפעל השירות הלאומי. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי.

אנחנו נעבור כעת להצבעה על הצעות הסיכום. נתחיל בהצבעה על הצעת הסיכום מטעם סיעת המפד"ל, בעד או נגד הצעת הסיכום מטעם סיעת המפד"ל. נא להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת י' לוי – 5

נגד – 5

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת י' לוי לא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חמישה בעד, חמישה מתנגדים, אין נמנעים, ההצעה לא התקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת הסיכום מטעם סיעות העבודה ומרצ. נא להצביע בעד או נגד הצעת הסיכום.

הצבעה מס' 6

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ג' שגיא – 6

נגד – 3

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ג' שגיא נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה בעד, שלושה מתנגדים, אין נמנעים, הצעת הסיכום מטעם סיעות העבודה ומרצ התקבלה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לשאלות רגילות. אני מזמינה את סגן שר הבריאות להשיב על שאלות רגילות מעל הדוכן. בבקשה.

בחינת רישוי לרופאים שלמדו בחוץ-לארץ

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר הבריאות ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

בתאריך 28 בדצמבר 1992 נערכה בחינה למאות רופאים אשר סיימו את לימודיהם בחוץ-לארץ. בין הרופאים יש לא מעט נבחנים מבני המיעוטים.

ברצוני לשאול:

1. כמה רופאים נבחנו, וכמה מתוכם בני מיעוטים?
2. כמה רופאים עברו את המבחן, וכמה מתוכם בני מיעוטים?
3. מנתוני העבר מתברר, כי רוב בני המיעוטים הנבחים נכשלו בבחינה. האם יש סיבה מקצועית לכך?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לבחינת הרישוי ניגשו 1,047 רופאים. לבחינת הסטאז' ניגשו 344 רופאים. עברו את בחינת הרישוי 258 רופאים. עברו את בחינת הסטאז' 50 סטאז'רים.
2. כיוון שהחלוקה של הנבחים היא על-פי הארץ שבה הם למדו והתוצאות ניתנו על-פי רמה רפואית אקדמית, אין אנו יכולים להבחין אילו מהם עולים חדשים, אילו מהם ישראלים יהודים ואילו מהם בני מיעוטים.
3. מניסיוננו ידוע, כי היו אומנם כישלונות רבים בקרב תושבי הארץ אשר למדו בחוץ-לארץ, בין יהודים ובין בני מיעוטים. לתופעה זו סיבות מספר:
 - א. צורת הלימודים באוניברסיטאות באיטליה ובארצות רבות באזור הנקרא מזרח-אירופה שונה בהרבה מזאת הנהוגה בארץ ובארצות המערב, ומסתמכת יותר על הוראה בהרצאות ומעט מאוד על הוראה קלינית ליד מיטת החולה.
 - ב. רמת ההוראה והרפואה לא תמיד משתווה לזו הקיימת כאן.
 - ג. עד לפני חודשים מספר לא היתה לתושבי הארץ, בין בני מיעוטים ובין יהודים, הזכות להשתתף בקורסים להכנה לבחינות, שבהם השתתפו העולים החדשים, דבר שזיכה אותם בגישה שונה וכן בציון מגן.

מצב זה תוקן על-ידי התקנות החדשות בשנת 1992, ואנו מקווים כי על-ידי זה שישתתפו בקורסי הכנה יעלה בידי הישראלים למיניהם לשפר את תוצאותיהם בבחינות הרישוי.

פעילות לא חוקית של מכונים לטיפול באימפוטנציה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הבריאות ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

מצ"ב כתבה של העיתון הירושלמי "כל העיר", תחת הכותרת "און ששווה הון", וממנה עולים גילויים בנוגע למכוני הטיפול באימפוטנציה, כגון: א. רופאים המשתמשים בחומרים מוזרקים שלא אושרו על-ידי משרד הבריאות והם מסכנים את מטופליהם; ב. פרסום עצמי אגרסיבי, בניגוד לפקודת הרופאים.

ברצוני לשאול:

כיצד פועל משרד הבריאות ביחס לנתונים אלו ולקובלנות שהוגשו בשנים האחרונות נגד המרפאות הללו?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשנים האחרונות הוגשו קובלנות מספר נגד הרופאים שעובדים במכונים האלה, ובמקרים מספר בוטלו רשיונות של רופאים. אנו פועלים בכל מקרה של פרסומת אסורה בניגוד להוראות פקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1978.

כמו-כן, אנו פועלים נגד המכונים עצמם דרך פניות למשטרה ולבתי-משפט. נא ראה פסק-דין בעניין מרכז "יונה", שניתן על-ידי השופט גורן מבית-המשפט המחוזי בתל-אביב.

ועדה בודקת את הנושא של שימוש בתרופות שלא אושרו על-ידי משרד הבריאות.

תנאי העסקה בבתי-חולים ממשלתיים בשטחים

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הבריאות ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

לאחרונה הגיע לידי מידע על תנאי העסקתם של עובדים פלשתינים בבתי-חולים ממשלתיים בשטחים. תלושי המשכורת שלהם מראים, כי רוקח שעובד קרוב ל-25 שנים מקבל מהמינהל האזרחי 1,502 ש"ח, טכנאי מעבדה שעובד שש שנים מקבל 861.45 ש"ח, אחות מוסמכת שעובדת 18 שנים מקבלת 1,079.39 ש"ח, רופא מומחה מקבל 1,567.34 ש"ח, טכנאי רנטגן שעובד 22 שנים מקבל 1,092.17 ש"ח, ורופא תושב מקבל 575.61 ש"ח.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא התקציב הכולל שמושקע בבריאות בשטחים?
2. איזה אחוז מהתקציב מכסה את שכרם של עובדי הבריאות, ומה מספרם?
3. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם המינהל האזרחי משלם לעובדי בתי-החולים הממשלתיים בשטחים, לרבות מחויבות למשכורת מינימום ועדכון תוספת יוקר?
4. האם המינהל מחויב לשלם לכל עובדיו, הערבים והיהודים, על-פי אותם סטנדרטים?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התקציב הכולל של מינהל הבריאות באזור יהודה ושומרון הוא 102,211,000 ש"ח.
2. מספר המשרות של עובדי הבריאות באזור יהודה ושומרון הוא 2,014.5 (לרבות 10.5 משרות של עובדים יהודים).
3. הקריטריונים לקביעת מרכיבי השכר הם: א. טבלת שכר אחידה לכל העובדים; ב. תוספת מסגרת, מאז שנת 1987 – בגובה 104.5 ש"ח; ג. תוספת מיוחדת של 4% מהשכר המשולב, מאז אפריל 1992; ד. הדירוג בהתאם לרמת התפקוד; ה. תוספת מקצועית על השכר המשולב, כאשר רופאים מקבלים 100%, מהנדסים 70%, רוקחים 50% ובעלי תואר שני 25% ועוד; ו. שעות נוספות בהתאם לאישור המנגנון, בדרך כלל לעובדי בתי-החולים; ז. תוספת ילדים; ח. תוספת אש"ל ונסיעות, על-פי הנהלים; ט. אחזקת רכב, על-פי קביעת ועדת רכב; י. תוספת טלפון לעובדים בכירים, לפי אישור המנגנון; יא. תוספת יוקר, כנהוג בישראל.
4. יש 10.5 משרות של עובדים יהודים העובדים במסגרת המינהל האזרחי, כאשר כולם עובדי משרדי הממשלה בישראל – כל עובד שייך למשרד האם שלו – ולגביהם הקריטריונים לשכר הם כנהוג בישראל, באשר משרד האם משלם שכר זה. אשר לעובדים הערבים במינהל האזרחי, שכרם משולם לפי הקריטריונים שפורטו בתשובה על שאלה 3 דלעיל.

התבטאות מנכ"ל משרד הבריאות בדבר ביטוח רפואי

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבריאות ביום ד' בשבט התשנ"ג (26 בינואר 1993):

בריאיון שהתפרסם ב"ידיעות אחרונות" בתאריך 5 בינואר 1993 הצהיר פרופסור שני, מנכ"ל משרד הבריאות, שיש להנהיג שני סוגי ביטוח רפואי בקופות-החולים, כאשר למשלמי הסכום הנמוך יינתן שירות רפואי מינימלי הוגן ולמשלמי הסכום הגבוה יותר יינתן טיפול טוב יותר.

משמעות הדברים, כפי שעולה מן הריאיון, היא אפליה במתן שירותים רפואיים והעדפת בעלי היכולת.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן אמר פרופסור שני דברים אלה?

2. האם הם נאמרו על דעתך?

3. אם כן – האם אינך נרתע מהנהגת אפליה כה חמורה בין עשירים ללא-עשירים?

4. מה ייעשה למנוע אפליה שכזו?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. פרופסור שני לא רואיין לקראת הכתבה הנזכרת, אלא נלקחו פרטים מהרצאות שונות שלו שניתנו בעבר. לא היתה זו התבטאות של מנכ"ל משרד הבריאות, מאחר שעדיין לא שימש בתפקיד זה.

4-3. השאלה תמוהה – מאחר שגם כיום יש בקופות-החולים ביטוח משלים, למעט קופת-חולים הכללית, ששם הביטוח המשלים הינו ביטוח חובה – ולמעשה בכך הוגדל בעקיפין הסל הרגיל. בשאר קופות-החולים זהו ביטוח משלים זכות.

כל מי שמכיר את הנעשה בארצות אירופה המערבית יודע, שיש אפשרות לביטוח משלים. אין מדינה בעולם שיכולה להרשות למבוטחים את כלל שירותי הבריאות, ובזמינות מיידית.

בית-חולים באשדוד

חבר הכנסת ג' שגב שאל את שר הבריאות ביום י"א בשבט התשנ"ג (2 בפברואר 1993):

בעיר אשדוד קיימת תשתית ראשונית לבית-חולים. שלד המבנה הוקם על-ידי קופת-חולים, ובנייתו הופסקה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע על כך למשרד הבריאות?

2. כיצד ייתכן שעיר בת 110,000 תושבים, אשר כבר יש לה תשתית ראשונית, תישאר ללא בית-חולים?

3. האם תפקיע המדינה מקופת-חולים את השלד הקיים עקב חובות של קופת-חולים למדינה?

4. האם ניתן יהיה להקים בית-חולים בעזרת משקיעים פרטיים או על-ידי משרד הבריאות?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעיר אשדוד מיועד שטח של כ-160 דונם להקמת בית-חולים. הקרקע הועמדה לרשות קופת-חולים הכללית; בשלב זה נבנתה במקום מרפאה בלבד.

2. אוכלוסיית העיר אשדוד מקבלת שירותי אשפוז מבתי-החולים "קפלן" ו"ברזילי".

3. בהתאם למדיניות המשרד לעשור זה, יש לחזק בתי-חולים אלו במקום לבנות עוד בית-חולים חדש. זאת גם לאור העובדה, כי החלה סלילת כביש החוף בין אשדוד לאשקלון, שיבטיח נגישות גבוהה לקבלת שירותי אשפוז בבית-החולים "ברזילי".

4. כאשר יאשר המשרד הקמת בית-חולים בעיר אשדוד, ייבחנו מקורות המימון, לרבות השקעות של גורמים לא-ממשלתיים.

אין בכוונת הממשלה לפעול בנושא זה מעבר לאמור לעיל.

סיכונים בריאותיים במשחקי מחשב

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר הבריאות ביום י"א בשבט התשנ"ג (2 בפברואר 1993):

על-פי פרסומים בכלי התקשורת, גרמו משחקי מחשב להתקפי אפילפסיה – מחלת הנפילה – אצל ילדים באנגליה וביפן.

מומחים באנגליה אומרים, כי ילד אחד מכל 100 ילדים בריאים עלול להיפגע בהתקף אפילפסיה עקב האורות המרצדים של משחקי המחשב.

ברצוני לשאול:

1. האם קיבל משרד הבריאות בנושא חוות דעת מקצועית של מומחי בריאות?

2. אם לא – האם ייזום המשרד מחקר בנושא?

3. האם יפרסם המשרד אזהרה להורים ולילדים מפני משחקי מחשב מהסוג המסוכן?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרדי קיבל חוות דעת של מומחים בנושא, ולכן אין צורך לעסוק במחקר בנושא.

התקפים פרכוסיים (אפילפטיים), שעליהם דווח כי נגרמו על-ידי משחקי מחשב, נכנסים לקטגוריה של התקפים מסוג "אפילפסיה פוטוסנסיטיבית", דהיינו התקפים פרכוסיים כתגובה על גירוי מסוג של "אור מהבהב" או "אור מרצד" שמופיע בטלוויזיה, בדיסקוטק, בעת נסיעה או מעבר בשדרת עצים, וגם בעת משחק במשחקי טלוויזיה או במשחקי מחשב.

לגבי הופעת "אפילפסיה פוטוסנסיטיבית" יש להבדיל בין שתי קבוצות ילדים. הראשונה היא של ילדים הידועים כסובלים מאפילפסיה, דהיינו ממחלת הנפילה, ולהם יש נטייה להופעת התקפים בעת גירוי של הבהובי אור, נוסף על התקפים שמופיעים גם בהעדר הגירוי הייחודי הנ"ל. מאידך גיסא, יש קבוצה שנייה של ילדים, שאצלם עלולים להופיע התקפים מסוג זה ללא כל היסטוריה קודמת של פרכוסים, וללא התקפים בנסיבות אחרות למעט הבהובי אור, ואי לכך הם מוגדרים כ"ילדים בריאים שאצלם הופיעו התקפים פרכוסיים עקב גירוי של הבהובי אור". במקרה זה קרוב לוודאי שמדובר בילדים שלהם סף גירוי נמוך ונטייה תורשתית להתפתחות התקפים מסוג זה. ברור שאותו גירוי לא גרם למחלה, אלא הביא לביטוי שלה בעת הפעלת הגירוי של הבהובי האור.

יש לזכור, שהתקפים אפילפטיים מופיעים בכ-2% באוכלוסייה של כלל הילדים, ורק בכ-5% מתוכם קיימת גם רגישות יתר להופעת התקפים פרכוסיים בעת גירוי של הבהובי אור. לכן, כאשר מדובר

באוכלוסייה של ילדים בריאים כביכול, הופעת התקפים פרכוסיים עקב גירוי הבהובי האור בשכיחות של 1% – כלומר אחד מכל מאה ילדים בריאים – כפי שדווח בכלי התקשורת, היא מוגזמת ביותר.

3. לדעתנו, אין לפרסם אזהרה להורים ולילדים מפני משחקי מחשב מהסוג המסוכן, זאת כאשר לא מדובר במשחק מחשב ספציפי. יש לציין, שהופעת התקפים אפילפטיים כתגובה לגירוי של הבהובי אור בלבד שכיחה יותר בעת צפייה בטלוויזיה, ואי לכך כל אזהרה, אם בכלל, צריכה אולי להתייחס לסוג פעילות זה. בהתייחס באופן ספציפי להופעת ההתקפים האפילפטיים כתגובה על גירוי הבהובי האור בעת משחקי המחשב, אף שאין בספרות מחקר סטטיסטי מדויק לגבי שכיחות התופעה באוכלוסייה של ילדים בריאים, המחקרים שתוארו עד כה בספרות המקצועית הרפואית לגבי התקפים פרכוסיים בעת משחקי המחשב הם נדירים ביותר. הם תוארו לגבי משחקי מחשב ספציפיים מאוד, עם אורות מאוד חזקים, צבעוניים ומהבהבים, ולחלק מהילדים אף היתה היסטוריה של התקפים פרכוסיים בעבר או במשפחה.

אמבולנסים מושבתים במגן-דוד-אדום

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הבריאות ביום י"ח בשבט התשנ"ג (9 בפברואר 1993):

כשליש מניידות מגן-דוד-אדום מושבתות, כיוון שלארגון אין כסף לתקן את כלי הרכב. מתוך 220 אמבולנסים מושבתים 70, ומתוך 40 ניידות טיפול נמרץ מושבתות שמונה ניידות.

ברצוני לשאול:

1. מה ייעשה על מנת להחזיר את הכשירות לצי האמבולנסים והניידות של מגן-דוד-אדום?

2. האם תוכנית ההבראה של מגן-דוד-אדום, המתבצעת בימים אלה תוך סגירת מוקדי תקשורת, מביאה בחשבון את המצב העגום של רכב הפינוי הרפואי בישראל?

3. מה היא הפריסה הגיאוגרפית של האמבולנסים המושבתים של מגן-דוד-אדום?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הוריתי למגן-דוד-אדום למצוא המשאבים הדרושים לתיקון אמבולנסים למגן-דוד-אדום, ואכן מגן-דוד-אדום הצליח לגייס כספים מתורמים בחוץ-לארץ למטרה זו.

2. בתוכנית ההבראה המקורית שיניתי סעיף שחייב את מגן-דוד-אדום למכור כ-100 אמבולנסים. מאחר שאמבולנסים אלה לא יימכרו, הדבר מאפשר למגן-דוד-אדום לתפקד גם כשחלק מהצי מושבת בגלל תקלות וקלקולים.

כמו-כן הוריתי להנהלת מגן-דוד-אדום להקצות בתקציב שאושר סכום של 2.5 מיליוני ש"ח לתיקון שוטף של כלי הרכב.

3. ב-12 בפברואר 1993 היו מושבתים 25 אמבולנסים רגילים – מתוך מצבה של 200 – וניידת טיפול נמרץ אחת – מתוך מצבה של 40. זאת לפי הפריסה שלהלן: מחוז צפון – 16 אמבולנסים לבנים; מחוז ירקון – ארבעה אמבולנסים לבנים; מחוז ירושלים – שלושה אמבולנסים לבנים, נט"ן – אחד; מחוז דרום – שני אמבולנסים לבנים; סך הכול 25 אמבולנסים לבנים ונט"ן אחד.

סגירת מוקדי מגן-דוד-אדום

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר הבריאות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

נוכח המצב שבו עומדים לסגור מוקדי מגן-דוד-אדום ב-15 יישובים, ברצוני לשאול:

1. מה קורה עם ההסדר של הפעלת החובשים בשעות ערב ולילה והחובש המלווה, על-פי הסיכום אתר?

2. מתי יבוא הסדר זה לידי ביצוע?

3. מדוע לא תעוכב סגירת המוקדים עד להשלמת ההסדר להפעלת החובשים?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. הסדר הפעלת החובשים בערב ובלילה ייושם בקרוב.

3. לא ניתן לעכב את סגירת המוקדים עד להשלמת ההסדר, זאת לנוכח הגירעון הכספי הגבוה של מגן-דוד-אדום. הסדר סגירת המוקדים למעשה כבר בוצע.

תוכנית ההבראה של קופת-החולים הכללית

חבר הכנסת ב' נתניהו שאל את שר הבריאות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

מכתבה שהתפרסמה בעיתון "ידיעות אחרונות" בתאריך 10 בפברואר 1993 עולה, כי דירקטוריון קופת-החולים הכללית זומן לישיבת חירום, ובה הודיע פרופסור דן מיכאלי שאין משא-ומתן ותוכנית מגובשת להבראת קופת-החולים הכללית.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה, שהדירקטוריון אינו מצליח לגבש תוכנית להבראת קופת-החולים?
2. אם כן – מה הן הסיבות לכך ולעיכוב בהכנת התוכנית?
3. האם יזרים משרדך כספים נוספים לקופת-החולים בהעדר תוכנית הבראה?
4. אם לא – כיצד ימומשו הבטחות הממשלה להבריא את קופת-החולים ולהבטיח מתן שירות רפואי תקין למבוטחיה?
5. האם עדיין נשקלת האפשרות למנות מפרק לעמותת קופת-החולים כפתרון לבעיותיה?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. דירקטוריון קופת-חולים גיבש תוכנית הבראה לקופה, אך זו טרם יושמה.
2. הסיבה לאי-יישום תוכנית ההבראה היא בהיותה נשענת על הסכמה של ארבעה גורמים – ועדי העובדים, הנושים, ההסתדרות והממשלה. מובן שסיכום סוגיות כלכליות אלה מצריך זמן.
3. משרדי לא מתעדת להזרים כספים נוספים לקופת-חולים, בטרם תהיה תוכנית הבראה.
4. תוכנית הבראה של גוף כה גדול, גם במונחים בין-לאומיים, כקופת-חולים הכללית, היא תהליך ארוך ומתמשך. מכאן הצורך בסבלנות.

כיום ניתן שירות רפואי תקין למבוטחי הקופה, ולכן אין שום סיבה להתערב בניהול הקופה, אם כי אנו עוקבים בקביעות אחרי הנעשה בקופת-חולים.

5. אם קופת-חולים הכללית לא תוכל לתת את השירות הרפואי הדרוש למבוטחים, נעשה כל הדרוש ובכל האמצעים העומדים לרשותנו כדי לתת שירות זה.

השתלות סיליקון

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הבריאות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

בשל הפרסומים הרבים בכלי התקשורת על ההשפעות השליליות של השתלת סיליקון בחזן של נשים, ובשל ידיעות על הגבלות שהונהגו בארצות-הברית, או איסור מוחלט בשימוש בסיליקון שנקבע ביפן – ברצוני לשאול:

1. כמה מקרים של סיבוכים רפואיים שנגרמו לנשים בעקבות השתלת סיליקון בחזן בשנים האחרונות ידועים למשרד?

2. אילו מחקרים נעשו בארץ על נזקי הסיליקון לגוף האשה?

3. איזה מידע ניתן לנשים על סיבוכים אפשריים בעקבות השתלת סיליקון? אילו חומרים חלופיים מומלצים לנשים הזקוקות להשתלה?

4. האם נשקל במשרדך פיקוח על השתלות סיליקון והדרכה לנשים ולרופאים?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

1. למשרד הבריאות לא ידועים מקרים בישראל של סיבוכים רפואיים שנגרמו לנשים עקב השתלת סיליקון בחזן.

2. בארץ לא נעשו מחקרים כאלה, אך אנו עוקבים אחרי הפרסומים בספרות, ובייחוד אחרי דיווחי ה-FDA האמריקני.

3. הכירורגים הפלסטיים ערים לסוגיה ומדווחים לחולות על הגישה הנוכחית לנושא. יש פרוטזות SALINE, המצויות זה 20 שנה, כתחליף להשתלות סיליקון. בארצות-הברית היה בהן שימוש בכ-10%

ממיליון הנשים שבהן הושתלו פרוטזות שד. ה-FDA האמריקני בוחן כיום גם את הבטיחות של פרוטזות אלו.

4. אין צורך בפיקוח ספציפי על סוגיה זו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני סגן השר, אני מצטערת ומתפלאה על התשובה שלך. אני מבקשת לדעת, איך משרד הבריאות משיב תשובה כזאת בזמן שכבר ידוע שהוקם קו חם לתלונות בקשר להשתלות סיליקון, וש-25 נשים, לפחות לפי הפרסום, כבר התלוננו על כך שהסיליקון המושתל גרם להן נזקים, ושידוע שיש כבר תמונה עגומה מאוד איך ההשתלה הזאת משפיעה, איך היא הופכת לגוש קשה, איך כל מגע בשד גורם לאי-נוחות רבה, יש היסדקות של השתל, כאבים ראומטיים. לרוב הנשים לא ניתן כל מידע מראש על התופעות.

בא משרד הבריאות ואומר: אין בעיה. איך אין בעיה, אם יש בעיה? אם יש בעיה כזאת, איך אתם לא מגיבים, לא מקימים צוות, לא מטילים על מישהו לחקור, ואתם משיבים לי: אין בעיה?

אני מאוד מתפלאה, ואני רוצה לשאול, איך יכול המשרד לענות כך במציאות שבה נשים בישראל – לא בארצות-הברית, אנחנו מדברים על ישראל – מתלוננות על נזקים שהדבר הזה גורם להן?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

גברתי היושבת-ראש, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, לא ידוע למשרד הבריאות, ואני מציע לאותן נשים, 25 או אפילו אשה אחת, שיתלוננו במשרד הבריאות, ואני מבטיח לכנסת ולך שתהיה חקירה בנושא. אם באמת יש דבר כזה, אני אישית, אומר בשם המשרד, אפעל לתיקון המצב.

זה כמו מישהו שנעשה לו עוול והוא לא הולך למשטרה, וכך היא לא יכולה לפתוח לו תיק. זה לא עניין של מידע. לא הגיע אלינו מידע. אם ידוע לך, תפני בבקשה אותן נשים להתלונן. שוב, אני מבטיח טיפול.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. אני רואה שחברת הכנסת נעמי חזן הגיעה בינתיים. סגן השר ישיב על השאילתא של חברת הכנסת נעמי חזן.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 476, ראה עמ' .)

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אני רוצה להודות לסגן השר, ולשאול שאלה שמורכבת משני חלקים: א. האם הבנתי נכון מתשובתך, שיש הפרש משמעותי בין השכר הניתן לעובדי רפואה בשטחים לבין השכר הניתן לעובדים ישראלים שעובדים באותם בתי-חולים?

ובאותו עניין, האם תוכל לפרט את המנגנון של מתן רישיונות לעסוק ברפואה בשטחים? תודה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

לשאלה הראשונה: יש הבדל. יש 10 או 10.5 משרות של ישראלים, ואין כל סיבה שאם הם מושאלים ממשרדים אחרים שהם לא יקבלו אותו שכר המשולם בישראל.

אני רוצה להבהיר, שהאחריות של משרד הבריאות היא אחריות מקצועית, ואיננה ישירות לשטחים, שם יש משרד הביטחון והמינהל האזרחי. אני בדקתי מה שקורה שם, עם ד"ר סבר, שהוא הממונה על הרפואה ביו"ש, ועם ד"ר לבנון, הממונה על הרפואה בעזה. כל מה שהם גובים שם בנושא הבריאות הולך לבריאות. ואל נשכח שרק 30% מהתושבים הערבים בשטחים מבוטחים. לצערי הרב, זה דבר קטסטרופלי ממש.

משרד הבריאות לא יכול להתערב, כי גם הכסף שנגבה מהם לא מספיק אפילו לכיסוי התשלומים שהם מקבלים. אני לא רוצה לדבר כאן על רמת חיים, ששם זה אולי זול יותר, כי הם לא עובדי משרד הבריאות. אני אומר את דעתי, ואני אומר שאני מקווה שזה דבר זמני, ולא דבר קבוע.

המצב בשטחים חמור יותר בגלל מצב הרפואה שם, ובעיקר משום שרק 30% מהתושבים שם מבוטחים, ו-70% לא מבוטחים בשום ביטוח רפואי. המצב הזה חמור יותר מאשר השכר של העובדים.

מה היתה השאלה השנייה שלך?

נעמי חזן (מרצ):

בקשר למתן רשיונות לעיסוק ברפואה לתושבי השטחים.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

בישראל, את מתכוונת?

נעמי חזן (מרצ):

גם בישראל, אבל גם בשטחים.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

ביו"ש הם עובדים לפי רשיון ירדני. הם עובדים שם ופונים למינהל האזרחי ומקבלים היתר. אבל הם מקבלים גם מירדן רשיון ירדני. אם הם רוצים לעבוד בישראל, הם צריכים לקבל היתר מיוחד.

אני יכול להגיד דבר שקשור בשאלה הקודמת שלך, שרק ביום רביעי גמרתי עם השר חיים רמון בעניין זה. היום היו אצלי חלק מהרופאים, וגם לפני שבוע היו אצלי. הם מביאים לי רשימה, ולמי שיש רשיון ירדני, השר ייתן לו רשות לעסוק בבית-חולים "אל-מקסד" במזרח-ירושלים. ולאנשים שכבר עובדים הוא ייתן היתר זמני, כפי שקוראים לזה. וזה משלב בין ההיתר הירדני שיש להם, ובין ההיתר הישראלי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

אני רואה שחבר הכנסת זיסמן הגיע. אבקש מסגן השר לחזור לשאילתא מס' 473 של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. בבקשה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 473, ראה עמוד .)

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני סגן השר, אנחנו מדברים בנושא מאוד חשוב, בנושא האימפוטנציה. יש אלפים רבים שסובלים מזה, ומי שצריך לעזור בכך זו הממשלה, באמצעות משרד הבריאות.

אתה אומר שבעניין המכונים יש מאבק, אבל המכונים קיימים והם מתרבים וממשיכים לפעול בניגוד למדיניות של משרד הבריאות. זאת עובדה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אני מבטיח כאן לכנסת, חבר הכנסת זיסמן, שאני לא אסתפק בתשובה שנתתי לך. אני אפנה אל האחראים במשרד הבריאות, אכתוב להם מכתב ואשלח העתק ממנו אליך, ואבקש מהם שיבדקו עוד הפעם את נושא המכונים בכל הארץ. כל מכון שמשתמש בתרופות בניגוד לחוק ובניגוד למדיניות של משרד הבריאות, אני מבטיח שאני אישית אעקוב אחריו, ואחר המצב בכללו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר הבריאות.

אני מזמינה את סגן שרת החינוך והתרבות להשיב על שאילתות.

עלות יחידת לימוד בבחינות הבגרות

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שרת החינוך והתרבות ביום כ"ה בשבט התשנ"ג (16 בפברואר 1993):

ברצוני לשאול:

1. מה הוא הסכום שייקבע השנה ליחידת לימוד בבחינות הבגרות?

2. האם הסכום אחיד לכלל התלמידים?

3. מי יקבל פטור, מי יקבל הנחה?

4. האם יש שינוי מהנהוג בשנים שעברו?

5. אם כן – מדוע?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

1. 22.90 ש"ח.

יוסף בא-גד (מולדת):

אולי כדאי לחזור על השאלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

זה לא נהוג, אני מצטערת.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

2. — — —

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה, אולי תוכל להשיב שוב. לא שמעתי.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

22.90 ש"ח.

שאל ילום (מפד"ל):

ליחידה?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

ליחידה. הכוונה ליחידה בבחינות הבגרות.

2. התשובה שלילית. יישובי הפיתוח מקבלים השנה על-פי רשימת היישובים שאושרה על-ידי הממשלות הקודמות.

4-5. בשנה זו אין שינוי. יש להניח שעם קבלת הסיווג המחודש יבוצעו השינויים בהתאם.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

נוכח השמועות שהיו, אני שמח לשמוע שלא יהיה השנה כל שינוי. אני רק מבקש שוב הבהרה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני רוצה לדייק בדברים. אמרתי שבשלב זה אין שינוי. מה שיקרה בעתיד, בעוד חודש, חודשיים או שלושה חודשים – יכול להיות. ברגע שיאשרו את המלצת ועדת המנכ"לים, האשרור של הממשלה, בהתאם לנדרש, ודאי שזה יכול לקרות תוך כדי השנה הקרובה. כרגע אנחנו פועלים על-פי האישורים שניתנו בממשלות הקודמות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם כך, אני שואל: בוודאי ידוע לסגן השר, שלבחינות הבגרות, המתקיימות החל מחודש אפריל, נרשמים כבר היום; כלומר, במרוצת החודש הקרוב. אני מבין שבהתשנ"ג לא יהיה כל שינוי. האם הבנתי נכון?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לא הבנתי נכון. אמרתי שעד – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

מה יקרה אם אדם משלם היום לפי 22.90 ש"ח, וגמר את התשלום. הוא הרי כבר שילם, מה יקרה אז?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לגבי מי ששילמו כספים עד לקבלת ההחלטה החדשה – לא יזיקו רטרואקטיבית. גם אם מבטלים יישובים מסוימים, לא יבקשו תשלום מאנשים ביישובים שבהם היה פטור.

יוסף בא-גד (מולדת):

זאת אומרת, ביישובי יש"ע ממשיך להיות בשלב זה – – –

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

כל זמן שאין החלטה אחרת. ברגע שיחליטו בתאריך מסוים, לאורך השנה הקרובה – אתה לא יכול לדרוש רטרואקטיבית מאנשים על דבר שבאותה תקופה היה להם פטור לגביו.

יוסף בא-גד (מולדת):

ולכן?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

הוא שאל, אם יהיו יישובים נוספים. אני מדבר גם על אלה שרוצים לוותר להם, וגם לגבי יישובים חדשים, וזו תוספת שלי מעבר לשאלה ששאלת. זה יהיה הדדי.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר שהפרוטוקול רשם לפניו שבשלב זה השנה אין שינוי, ואם יהיה שינוי – – –

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אם יהיה שינוי, המועד שייקבע יהיה המועד הקובע, ולא תהיה התייחסות רטרואקטיבית.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם יהיה שינוי, האם הכנסת תדע את זה?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

בוודאי. זה חייב לעבור את ועדת הכספים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אז זה יעבור את ועדת הכספים, ואנחנו נדע.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד.

ילדים היפר-אקטיביים במערכת החינוך

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

במדינת ישראל יש, על-פי הערכות, שיעור גבוה של ילדים היפר-אקטיביים (כ-10% מכלל אוכלוסיית הילדים במערכת החינוך). ילדים אלה, אשר אמורים בבגרותם לתפקד ולהשתלב בחברה הנורמטיבית, מוצאים עצמם כמעט תמיד נופלים בין הכיסאות. מחד גיסא, במערכת החינוך הרגיל דוחים אותם בשל הקושי בהתמודדות, ומאידך גיסא, מערכת החינוך המיוחדת קולטת אותם רק מפני שנדחו מהחינוך הרגיל, ובלא שיהיו לה הפתרונות המתאימים והאמיתיים לאוכלוסיית ילדים זו.

ילדים היפר-אקטיביים זקוקים לטיפולים שונים ורבים, הכרוכים בהוצאות גבוהות, ומשפחות רבות אינן מסוגלות לעמוד בקשיי ההתמודדות.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין קיימת מסגרת מתאימה שיכולה לטפל בילדים אלו?
2. מה הוא מעמדם של הילדים ההיפר-אקטיביים במערכת החינוך?
3. בנושא הכשרתם של מורים, מורות או חונכות לטיפול בילדים הללו במסגרת החינוכית הקיימת, האם מתבצעת הלכה למעשה הכשרה להתמודדות בתחום מסוים זה?

תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 2-1. רוב הילדים ההיפר-אקטיביים מוצאים את מקומם במסגרת החינוך הרגיל. הדבר מאפשר: א. מתן ייעוץ והדרכה; ב. גישות הוראה אלטרנטיביות המתייחסות דיפרנציאלית לתלמידים בכיתה והכנת עבודות בהתאם לרמת התלמידים.
- ילדים קשים במיוחד מופנים למסגרות מיוחדות, כגון: כיתות טיפוליות, כיתות שיקום משולבות בבתי-ספר רגילים ובתי-ספר של החינוך המיוחד.
3. במסגרות הנ"ל עובדים מורים שעברו הכשרה מתאימה במכללות להכשרת עובדי הוראה לטיפול התנהגותי בבעיות מורכבות של התנהגות ולמידה.

נוסף על כך, קיימות במערכת תוכניות מיוחדות להשתלמות והדרכה מלווה למורים הן בחינוך הרגיל והן בחינוך המיוחד.

היערכות מוסדות החינוך לשעת-חירום

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

המצב הביטחוני באזורנו מעלה שוב את שאלת היערכותם של מוסדות החינוך בארץ לשעת-חירום.

ברצוני לשאול:

1. בכמה בתי-ספר בארץ יש מקלטים, והאם בכל בתי-הספר מותקן מכשיר אזעקה פנימי? האם יש חלוקת תפקידים מפורטת בקרב צוות המורים בעת פינוי התלמידים, וכמה פעמים בשנה נערך תרגול בנושא?

2. האם קיימת תוכנית רב-שנתית במשרד החינוך, שעיקרה בניית מקלטים בכל מוסדות החינוך בארץ, ובמסגרת איזה תקציב? והאם נוכח מצב האבטלה הגובר בארץ שוקל המשרד את הקדמת ביצוע התוכנית?

תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קיימת כיום הערכה כי מצב המקלטים מכסה כ-70% מן הצרכים. הערכה זו מבוססת על סקר שנערך על-ידי פיקוד העורף, אך לא הושלם. בכל בית-ספר יש מערכת כריזה פנימית ומערכת מצוקה ו/או טלפון מבית-הספר אל הרשות ומהגן אל הרשות.

באגף הביטחון במשרדנו יש נוהלי חירום כתובים, המגדירים חלוקת תפקידים בין בעלי התפקידים בבתי-הספר ומפרטים את אופן תפקודם של בעלי התפקידים בשעת-חירום. בתי-הספר מתרגלים פעמיים בשנה ירידה למקלטים ופעמיים בשנה בנושא ביטחון שוטף. כמו-כן נערכות השתלמויות לכל בעלי התפקידים במוסדות החינוך בנושא התנהגות בשעת-חירום והשתלמויות מקצועיות בנושאי כיבוי אש, אב"כ, ועוד.

2. המשרד מעמיד בקדימה ובעדיפות גבוהות את נושא הגנתם של מוסדות החינוך. אנו נערכים לביצוע סקר מקלוט כללי בכל הארץ לבדיקת מצב המקלוט במבני מוסדות חינוך קיימים. על סמך תוצאות הסקר ייערך המשרד לבניית פערי המקלוט.

תקציב "תיאטרונטו"

חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

על-פי פרסום בעיתון "העיר", "תיאטרונטו" מממן בחלקו על-ידי משרד החינוך והתרבות ובחלקו על-ידי עיריית תל-אביב וגופים שונים נוספים.

על-פי אותו פרסום, מתוך כחצי מיליון ש"ח תקציב, רק 10% מופנים להפקות התחרות ויתרת הסכום מחולקת על-ידי משרדו של יעקב אגמון, המפיק והיזם, לצרכים שונים, ובהם משכורות לעובדיו.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא הפירוט התקציבי של "תיאטרונטו" לשנת התקציב 1993, ואיזה חלק מתוכו מממן על-ידי משרד החינוך במישרין או בעקיפין?

2. האם רשאי מר אגמון למנוע את פירוט התקציב מעיתון "העיר" או מכל גורם אחר?

3. אם דברי ראש מינהל התרבות במשרדך, יוסי פרוסט, על הגדלת תקציב "תיאטרונטו" נאמרו באופן מוסמך ולאחר בדיקה, מה הוא היקף הגידול המתוכנן בתקציב, ולאילו מטרות נועד?

4. האם נכון שבתקציב השנה שעברה הועברו יותר מ-50,000 שקל מסך כל התקציב (שגובהו כחצי מיליון ש"ח) לבנו של מר אגמון לצורך הפקת סרט על "תיאטרונטו", ללא מכרז?

5. האם נשקלת הקפאת העברת הכספים ל"תיאטרונטו" עד לבדיקה מקיפה של ענייני הכספים שם?

תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ה"תיאטרונטו" מופק במסגרת פעילות "מרכז סוזן דלאל". תקציבו 443,000 שקל; מתוכו הקצבת משרד החינוך – 100,000 שקל.

2. לדעתנו, אין מניעה לפרסום התקציב.

3. התשובה חיובית. הקצבת המשרד הוגדלה מ-60,000 שקל בשנת 1992 ל-100,000 שקל בשנת 1993.

4. הפקת הסרט בשנת 1992 עלתה 37,000 שקל. מר אגמון קשור בחוזה עם "מרכז סוזן דלאל", הכולל את כל מרכיבי הפעולה הקשורים ב"תיאטרונטו".

5. התשובה שלילית, שכן ענייני הכספים ב"תיאטרונטו" ידועים.

היערכות מוסדות החינוך לשעת-חירום

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

ידוע לי כי מחדלי מיגון מערכת החינוך בישראל עדיין לא טופלו מאז מלחמת המפרץ.

מדובר על יותר ממיליון תלמידים בלא מקלוט, ללא מרחבים מוגנים, או כל פתרון הולם במוסדות החינוכיים הפזורים ברחבי מדינת ישראל.

במשך למעלה משנתיים, מאז מלחמת המפרץ, מתקיימים דיונים חוזרים ונשנים בין נציגי מערכת החינוך ופיקוד העורף, ומתקבלות החלטות בדבר שיפור המצב הבטיחותי הקיים, אך משום-מה משרד החינוך עדיין לא דאג לעשות דבר בנדון.

הפעולות המיידיות, כפי שנקבעו על-ידי מפקדת פיקוד העורף, כוללות: התקנת מסננים במקלטים הקיימים, הקמת מרחבים מוגנים בעלי מסננים ואוורור מתאים, התקנת חלונות עמידה-הדף בכיתות ועוד.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד החינוך איננו רואה בהתחלת הפעולות הנדרשות צורך מיידי, שיש לטפל בו בהקדם האפשרי?

2. מה היא חשיבות הנושא בסדר עדיפויותיו של משרדך, והאם יוקצו לנושא המשאבים החיוניים הכלכליים הדרושים לו?

3. מתי יתחיל משרדך בשיפוץ המקלטים הקיימים בבתי-הספר ובבניינים של מקלטים חדשים בבתי-ספר חסרי הגנה מסוג זה?

תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החינוך והתרבות רואה בהיערכות מערכת החינוך למצבי חירום נושא ברמת קדימות ועדיפות גבוהה.
2. משרד החינוך הקים צוות לשם עריכת סקר בנושא פערי המקלוט במוסדות החינוך. רק לאחר סיום הסקר ולאחר שנדע את העלויות הנדרשות, נוכל לפעול להקצאת משאבים לנושא.
3. הרשויות משפצות מקלטים באופן שוטף. משרדנו החל בבקרת מוסדות חינוך לפי השיטה החדשה, הכוללת "מרחבים מוגנים". לצערנו, עדיין לא ניתן לחייב בנייה זו בכל הרשויות, וזאת מאחר ששר הביטחון טרם חתם על התקנות. לעומת זאת, מוסדות חינוך חדשים נבנים עם מקלטים קונבנציונליים, ואילו בכמה רשויות החלה בנייה עם "מרחבים מוגנים".

היערכות מוסדות החינוך לשעת-חירום

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

בעיתון "מעריב" מיום כ"ד בשבט התשנ"ג (15 בפברואר 1993) פורסם, כי למעלה משנתיים אחרי מלחמת המפרץ, מערכת החינוך לא ערוכה למצבי חירום וקיימים מחדלי ביטחון במערכת. למרות הניסיונות להפקת לקחים, מתברר כי בעיות תקציב משאירות את התלמידים בלתי מוגנים. בחלק גדול מבתי-הספר אין מקלטים, ואלו הקיימים – לא תמיד מתאימים למטרתם, או שאין ביכולתם לקלוט את כל התלמידים.

ברצוני לשאול:

1. מה עושה משרד החינוך כדי להכין את מערכת החינוך למצבי חירום?
2. לנוכח הגילויים על העדר מקלטים ועל מקלטים שלא יכולים למלא תפקידם, כיצד יפעל משרד החינוך להגנת התלמידים בשעת-חירום?
3. האם ידרוש המשרד תקציב נוסף כדי לממן את תוכניות המיגון והמקלוט במערכת החינוך?

תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד נערך בסדרה ארוכה של פעולות יזומות להכנת מוסדות החינוך לשעת-חירום, בכללן תרגול מוסדות החינוך בנושא התנהגות בעת מלחמה: ריצה למקלטים, איטום כיתות, השתלמויות מקצועיות בנושא כיבוי אש, אב"כ ועוד. במשרד יש נוהלי חירום כתובים, המפרטים ומגדירים את ההיערכות לביטחון שוטף וביטחון בשעת-חירום במוסדות החינוך.
2. לפי הערכתנו, מצב המקלטים מכסה כ-70% מצורכי מוסדות החינוך. הערכה זו מבוססת על סקר שנערך על-ידי פיקוד העורף, אך לא הושלם, ובימים אלו נערך המשרד לביצוע סקר מקלוט כללי בכל הארץ לבדיקת מצב המקלוט במבני מוסדות החינוך.
3. לאחר בדיקת פערי המקלוט, לאור תוצאות הסקר יבדוק המשרד אם יש צורך בתקציב נוסף למימון תוכניות המיגון ובניית המקלטים. כמו כן, שר הביטחון אמור לחתום בימים אלו על תקנות לבניית מרחבים מוגנים במקום מקלטים, דבר שיסייע אף הוא לסגירת פערי המקלוט הקיימים במערכת.

הפצת חוזר בנושא שיבוץ וקידום של מורים

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שרת החינוך והתרבות ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

ידוע לי כי משרד החינוך והתרבות בראשותך מקבל עשרות פניות וערעורים על חשדות למינהל לא-תקין ופרוטקציוניזם בנושא שיבוץ, מינוי וקידום מורים במגזר הערבי. אחת הדרכים להבטיח מינהל תקין וקריטריונים ברורים היא העברת המידע הפורמלי של ההנחיות והקריטריונים של משרד החינוך, דהיינו המסמך המצורף לשאלתך.

ברצוני לשאול:

1. מה היא התפוצה שאליה צריך להישלח החוזר?
2. האם היקף התפוצה מבטיח שכל הנוגעים בדבר יהיו מודעים להנחיות ולקריטריונים?
3. האם התבצעה שליחת המכתבים כנדרש בינואר 1993?

תשובת סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. החוזר נשלח אל כל הרשויות המקומיות ולכל בתי-הספר במגזר הערבי, וכמו-כן, לכל המחוזות של משרד החינוך ולכל סניפי הסתדרות המורים.

2. על מנת להבטיח תפוצה רחבה, כדי שכל הנוגעים בדבר יהיו מודעים להנחיות ולקריטריונים, פורסמו מודעות בעיתונות העברית, הערבית וב"הד החינוך" בשפה הערבית, זאת נוסף על התפוצה שהוזכרה בתשובה על שאלה מס' 1.

3. בחודש ינואר 1993 אכן נשלח ופורסם חוזר עדכני לקראת שיבוצים והעברות לשנת הלימודים הבאה. אני מוכן למסור לחברת הכנסת ענת מאור עותק מהחוזר.

תקציב התיאטרות

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שרת החינוך והתרבות ביום ד' באדר התשנ"ג (25 בפברואר 1993):

ברצוני לשאול:

1. מה הוא סך כל הכספים שהוקצו לכלל התיאטרות בישראל בשנת 1992?

2. מה הוא התקציב לשנת 1993?

3. מי הם התיאטרות הזוכים לסיוע תקציבי מהממשלה?

4. מה הוא הסכום שניתן לכל תיאטרון בשנת 1992 וכן ב-1993?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ביקשתי שיכינו לי טבלה, וזו מופיעה לפני עם מספרים. אין טעם לקרוא את המספרים. אני מבקש להעביר את התשובה לפרוטוקול, ומחר בבוקר תקבלי את ההעתק. בתשובה מופיע כל הבסיס התקציבי והתוספת החד-פעמית. יש פה פירוט מסודר של התיאטרות: הבימה, הקאמרי, חיפה, החאן, הגפן, באר-שבע, הגשר, תיאטרון הקיבוץ, בית-לסין, אי.תי.אי.

הפרגוד, ביממה, תיאטרון לילדים ולנוער, מרכז תיאטרון עכו, אנסמבל-עיתים ופרויקטים שונים. יש פירוט מסודר שתוכלי לקבלו מחר בצורה מסודרת.

(להלן התשובה כפי שנמסרה לפרוטוקול):

4-1. הסכומים באלפי שקלים:

תיאטרון הבימה: בסיס התקציב לשנת 1992 – 8,160; תוספת חד-פעמית – 3,515; בסיס התקציב לשנת 1993 – 8,500.

תיאטרון הקאמרי: בסיס התקציב לשנת 1992 – 4,000; תוספת חד-פעמית – 1,090; בסיס התקציב לשנת 1993 – 4,120.

תיאטרון חיפה: בסיס התקציב לשנת 1992 – 3,432; תוספת חד-פעמית – 930; בסיס התקציב לשנת 1993 – 3,535.

תיאטרון החאן: בסיס התקציב לשנת 1992 – 1,413; תוספת חד-פעמית – 195; בסיס התקציב לשנת 1993 – 1,455.

תיאטרון הגפן: בסיס התקציב לשנת 1992 – 537; תוספת חד-פעמית – 170; בסיס התקציב לשנת 1993 – 767.

תיאטרון באר-שבע: בסיס התקציב לשנת 1992 – 2,600; תוספת חד-פעמית – 1,410; בסיס התקציב לשנת 1993 – 2,671.

תיאטרון גשר: בסיס התקציב לשנת 1992 – 570; תוספת חד-פעמית – 300; בסיס התקציב לשנת 1993 – 1,300.

תיאטרון הקיבוץ: בסיס התקציב לשנת 1992 – 90; תוספת חד-פעמית – 100; בסיס התקציב לשנת 1993 – 92.

בית-לסין: בסיס התקציב לשנת 1992 – 220; תוספת חד-פעמית – 650; בסיס התקציב לשנת 1993 – 896.

אי.תי.אי.: בסיס התקציב לשנת 1992 – 17; הבסיס התקציבי לשנת 1993 – 18.

תיאטרון פרגוד: בסיס התקציב לשנת 1992 – 45; בסיס התקציב לשנת 1993 – 46.

ביממה: בסיס התקציב לשנת 1992 – 165; תוספת חד-פעמית – 150; בסיס התקציב לשנת 1993 – 221.

תיאטרון לילדים ולנוער: בסיס התקציב לשנת 1992 – 1,280; תוספת חד-פעמית – 600; בסיס התקציב לשנת 1993 – 1,628.

מרכז תיאטרון עכו: בסיס התקציב לשנת 1992 – 200; בסיס התקציב לשנת 1993 – 200.

אנסמבל-עיתים: בסיס התקציב לשנת 1992 – 150; בסיס התקציב לשנת 1993 – 150.

פרויקטים שונים: בסיס התקציב לשנת 1992 – 600; בסיס התקציב לשנת 1993 – 3,645.

סך הכול: בסיס התקציב לשנת 1992 – 23,677; תוספת חד-פעמית – 9,110; ובסיס התקציב לשנת 1993 – 29,234.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

האם מופיע, איזה חלק יחסי מהסכומים הוקצה לעיבוד המחזה המקורי או להעלאת מחזות מקוריים באמצעות התיאטראות או בדרכים אחרות?

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

השאלה היא שאלה, אנחנו נרשום אותה לפנינו, גם עליה תקבלי תשובה מפורטת ומסודרת. יש הקצאה מיוחדת למחזות מקוריים, וזה בעידוד שרת החינוך והתרבות, שיש לה עניין לעודד זאת. אני לא רוצה לומר דברים שאין לי עליהם מספרים מדויקים. אבקש מראש המינהל לתרבות ואמנות, מר יוסי פרוסט, להכין לך תשובה מסודרת. אני מבקש ממך להעביר פנייה, בהמשך לתשובה שלי, למר יוסי פרוסט, עם העתק אלי, כדי שמר יוסי פרוסט יוכל להשיב בצורה מושלמת.

נעמי חזן (מרצ):

מאה אחוז. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שרת החינוך והתרבות.

חברי הכנסת, הישיבה הבאה – מחר, יום רביעי, בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:44.